

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra preprimární a primární pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Předškolní vzdělávání v Anglii
Early Childhood Education in England

Lenka Merhulíková, DiS. et DiS.

Vedoucí práce: PhDr. Barbora Loudová Stralczyńska, PhD.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Učitelství pro mateřské školy

Forma studia: Kombinovaná

Rok odevzdání: 2020

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Předškolní vzdělávání v Anglii potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Poděkování

Ráda bych poděkovala za vedení, konzultace a věcné připomínky vedoucí bakalářské práce
PhDr. Barboře Loudové Stralczynské, PhD.

ABSTRAKT

Tématem předkládané bakalářské práce je předškolní vzdělávání v Anglii, ke kterému jsem se dostala, díky studijnímu pobytu v anglickém Plymouthu v rámci programu Erasmus. Poznatky získané prostřednictvím výzkumu jsou prezentovány v teoretické a praktické části. Teoretická se zabývá zkoumáním a studiem kurikulárních dokumentů, legislativních podkladů a obecného nastavení předškolního vzdělávacího systému v Anglii a přilehlých zemí Spojeného království. Praktická část představuje dvě případové studie dvou navštívených předškolních zařízení. Vychází z poznatků získaných zúčastněným pozorováním, provedenými polostrukturovanými rozhovory s pedagogy a analýzou interních dokumentů. Cílem práce je zmapovat a porovnat strukturní podmínky, procesuální nastavení a výchovně-vzdělávací procesy ve veřejné a soukromé anglické mateřské škole. V závěru přináší výzvy a inspirace, které byly v průběhu studií identifikovány. Hledá odpovědi na vyslovené výzkumné otázky a zodpovídá je v závěru praktické části.

KLÍČOVÁ SLOVA

předškolní zařízení, mateřská škola, kurikulum, vzdělávání, výchova

ABSTRACT

The subject of the bachelor's degree work is a research of preprimary education in England on the basis of performed exploring (during my study time in Plymouth, in England). The results are presented in theoretical and practical part. The theoretical concerns with enquiry and study of curricular documents, legislative grounds and general setting of preprimary system in England and other close countries of the United Kingdom. Practical part presents two case studies of two visited preschool provisions. Imply from cognitions gained by involved observation, performed half structured interview with pedagogues and analysis of internal documents. The aim of thesis is to chart and compare structure conditions, functional setting and educationally educational processes in public and private English nursery school. In conclusion yields challenges and inspirations, which had been in going of studies identified. It searches answers on expressed explorational questions and answers them in conclusion of the practical part.

KEYWORDS

pre-primary education, Nursery school, day care setting, children, teachers, curriculum

Obsah:

I.	Teoretická část	
	Úvod.....	8
1	Anglie.....	9
1.1	Demografická situace ve Spojeném království	9
1.1.1	Migrace	9
1.1.2	Historická a současná politická situace	10
1.2	Sociální politika	11
1.2.1	Struktura rodin – domácností.....	11
1.2.2	Mateřská a rodičovská dovolená.....	11
2	Vzdělávací systém v Anglii	13
2.1	Struktura vzdělávacích systémů v zemích Spojeného království	13
2.2	Instituce předškolního vzdělávání v Anglii.....	15
2.2.1	Rozmístění dětí v předškolních zařízeních v Anglii.....	17
2.2.2	Charakteristika předškolních institucí v Anglii	18
2.2.3	Kontrola kvality předškolního vzdělávání a péče	21
2.3	Financování vzdělávání.....	21
2.3.1	Způsob financování předškolních institucí	22
2.4	Personál v zařízeních předškolního vzdělávání	22
2.4.1	Kvalifikace zaměstnanců v předškolních institucích.....	22
2.4.2	Standardy učitelů	23
2.4.3	Počet dětí na pedagoga v zemích Spojeného království	24
3	Kurikulární rámce předškolního vzdělávání.....	27
3.1	Národní kurikulum v zemích Spojeného království.....	27
3.1.1	Rámec EYFS.....	31
3.1.2	Vzdělávací programy anglického kurikula	32
3.2	Evaluace a hodnocení v rámci kurikula	33

3.2.1	Vyhodnocování výsledků a pokroku dětí v předškolních institucích dle kurikula.....	34
3.2.2	Pozorovací hodnocení dle EYFSP	35
4	Aktuální problémy a výzvy předškolního vzdělávání	36
4.1	Pojetí speciálních vzdělávacích potřeb v předškolních zařízeních	36
I.	Praktická část	39
5	Výzkumné šetření	40
5.1	Vymezení cíle výzkumu.....	40
5.2	Hlavní a specifické výzkumné otázky.....	40
5.3	Metody získávání dat	40
5.4	Charakteristika sledovaných předškolních zařízení a respondentů.....	41
6	Případová studie veřejné mateřské školy.....	43
6.1	Umístění veřejné mateřské školy	43
6.2	Specifika dětských skupin ve veřejné MŠ	43
6.3	Strukturní podmínky ve veřejné MŠ	45
6.3.1	Věcné podmínky - prostorové uspořádání ve veřejné MŠ.....	45
6.3.2	Vnitřní a venkovní vybavení.....	46
6.3.3	Životospráva - stravování a odpočinek ve veřejné MŠ.....	48
6.3.4	Organizace ve veřejné MŠ	49
6.3.5	Harmonogram dne ve veřejné MŠ	49
6.3.6	Integrace dětí se SVP ve veřejné MŠ.....	51
6.3.7	Psychosociální podmínky ve veřejné MŠ	52
6.3.8	Monitorování vývoje dětí a spolupráce s rodiči ve veřejné MŠ	53
6.3.9	Přípravná třída pro 4leté děti ve zkoumané primární škole	54
6.3.10	Program a organizace dne v přípravné třídě	55
6.3.11	První ročník navštívené veřejné primární školy	57
6.4	Výchovně vzdělávací procesy ve veřejné mateřské škole	58

7	Případová studie soukromé mateřské školy.....	62
7.1	Umístění soukromé MŠ.....	62
7.2	Specifika dětských skupin v soukromé MŠ	62
7.3	Strukturní podmínky ve zkoumané soukromé MŠ.....	63
7.3.1	Prostorové uspořádání - vnitřní a venkovní vybavení soukromé MŠ.....	63
7.3.2	Životospráva - stravování a odpočinek v soukromé MŠ	63
7.3.3	Organizace soukromé MŠ.....	64
7.3.4	Adaptace na předškolní zařízení	64
7.3.5	Harmonogram dne v soukromé MŠ.....	64
7.3.6	Obsah vzdělávacích činností v soukromé MŠ	66
7.3.7	Řízení v soukromé MŠ	67
7.3.8	Personální a pedagogické zajištění	67
7.3.9	Spoluúčast rodičů.....	68
7.3.10	Integrace dětí se SVP v soukromé MŠ	68
7.4	Výchovně-vzdělávací procesy v soukromé mateřské škole.....	69
8	Srovnání dvou uvedených předškolních zařízení	71
8.1	Srovnání strukturních podmínek ve veřejné a soukromé MŠ	71
8.2	Srovnání výchovně-vzdělávacích procesů ve veřejné a soukromé MŠ	71
8.3	Britské hodnoty ve veřejné a soukromé MŠ	73
8.3.1	Britské hodnoty v pojetí veřejné MŠ	73
8.3.2	Britské hodnoty v pojetí soukromé MŠ	74
9	Vyhodnocení výzkumných otázek.....	75
9.1	První specifická výzkumná otázka.....	75
9.2	Druhá specifická výzkumná otázka	75
9.3	Třetí specifická výzkumná otázka.....	76
9.4	Čtvrtá specifická výzkumná otázka	77
9.5	Hlavní výzkumná otázka - specifika práce ve vybraných institucích	77

10	Diskuze	80
11	Závěr	82
	Slovníček pojmů a použitých zkratk.....	88
	Seznam použitých informačních zdrojů.....	90
	Seznam příloh.....	95

I. Teoretická část

Úvod

Bakalářská práce se zaměřuje na předškolní vzdělávání, výchovu a péči o děti do začátku školní docházky v Anglii. Téma mé bakalářské práce jsem získala díky semestrálnímu pobytu v Anglii, v univerzitním městě Plymouth, kde jsem shromažďovala podklady pro svou práci a prováděla výzkumné šetření, které v práci popisuji.

V práci se zabývám zkoumáním anglického preprimárního vzdělávání. Zkoumám z dostupných zdrojů, jaké je kurikulární ukotvení předškolního vzdělávání v Anglii. Dále jak jsou děti ve věku do 6 let v porovnání s ČR rozvíjeny a připravovány na vstup do primárního vzdělávání.

Teoretická část bakalářské práce poskytuje základnu a východiska pro zpracování výzkumného šetření. V úvodní části shrnuji základní informace o Anglii (demografie, politická situace, sociální zabezpečení rodin). Pojednávám o rozdílech ve vzdělávacích systémech zemí Spojeného království Velké Británie a Severního Irska.

Hlavní část teoretické části bakalářské práce je věnována charakteristice jednotlivých druhů institucí, které zajišťují vzdělávání, výchovu a péči o dítě ve věku do 6 let, a to z hlediska jejich legislativního ukotvení, kurikulárních dokumentů i personálního zajištění. V závěru teoretické části krátce pojednávám o aktuálních otázkách a problémech v předškolním vzdělávání v Anglii.

Cílem praktické části je analyzovat a komparovat prostřednictvím případových studií specifika fungování dvou předškolních institucí. Empirické šetření se zaměřuje na to, jak je nastavena strukturní i procesuální stránka vybraných zařízení. Sleduje, jak se zařízení vyrovnávají s výzvami v současném předškolním vzdělávání, a hledá inspirace pro řešení aktuálních otázek v českém kontextu.

1 Anglie

Anglie je součástí státu Velká Británie, který má oficiální název Spojené království Velké Británie a Severního Irska od roku 1922. Anglie zahrnuje jižní dvě třetiny ostrova Velká Británie. Jednotlivé země mají svoje samosprávy a též legislativy. To se promítá i do mnou zkoumaného tématu. Vzdělávací systémy se v jednotlivých částech Velké Británie liší. Budu je dále stručně charakterizovat.

1.1 Demografická situace ve Spojeném království

V následujících kapitolách stručně popisují demografii Spojeného království Velké Británie a Severního Irska (SK) a zabývám se složením populace Anglie a migrační politikou. Demografický vývoj je jedním z faktorů ovlivňujících proměny zabezpečení institucionální předškolní výchovy, vzdělávání a péče.

Anglie je největší ze čtyř zemí SK. Má rozlohu 130 395 km² a počet obyvatel je v současnosti téměř 56 milionů. Vyrůstajícímu počtu obyvatel napomáhá stále rostoucí migrace obyvatel z jižnějších částí Evropy a zejména z Asie. Národy, které jsou v Anglii čteně zastoupeny, jsou Poláci, Indové, Pákistánci, Irové a Rumuni. (Eurydice, 2019)

Anglie je rozčleněna na jednotlivá hrabství, kterých je celkem 39. V jihozápadní části Anglie, kde se nachází město Plymouth je hrabství Devon, na západě sousedící s Cornwallem a na východě se Somersetem a Dorsetem. Plymouth o rozloze téměř 80 km² má 246 100 obyvatel, z nichž přes 20 000 jsou studenti.

1.1.1 Migrace

„Stav populace s migrační zkušeností v roce 2016: 14 % celkové populace ve SK se narodilo v zahraničí. Téměř 9 % celkové populace a 7,5 % dětské populace do 5 let má jiný než britský původ a 62 % populace do 5 let pochází z jedné z 28 zemí EU. V roce 2016 pět nejběžnějších zemí původu byly: Polsko, Indie, Pákistán, Irsko a Rumunsko. 6 % osob s nebritskou národností pochází ze zemí EU a 4 % z neevropských zemí (mimo EU), 2 % z Asie.“ (Schreyer and Oberhuemer, 2017, s.11)

V průběhu roku 2018 došlo k velkému nárůstu populace Spojeného království Velké Británie a Severního Irska zejména kvůli velkému přílivu migrantů. Po vystoupení SK z Evropské Unie lze předpokládat zpomalení rychlého růstu obyvatel v této zemi.

Podle výzkumů populačního růstu bude odhadem ke konci roku 2020 ve Spojeném království 67,54 milionů obyvatel. Průměrná míra populačního růstu za posledních 9 let od r. 2011 byla 0,60 %. Průměrný věk obyvatel je v Anglii 37 let. 4,31 % je populace starší 60 let. Muži se zde dožívají průměrně 76,92 let a ženy 81,14 let. (England Population, 2020)

Etnické skupiny zastoupené v procentech v Anglii: bílí (85,4 %), černí (3,5 %), Asiaté (7,8%), smíšené (2,3 %), Číňané (0,45 %) a jiné (0,44 %). Mimoanglické jazyky, kterými se zde mluví jsou: polština (1,04 %), Punjabi (0,53 %), Urdu (0,52 %), Bengali (0,42 %) a Gujarati (0,42 %). Vyznání víry v Anglii je v zastoupení:

- Křesťané (59,38 %)
- Muslimové (5,02 %)
- Hinduisté (1,52 %)
- Sikhové (0,79 %)
- Židé (0,49 %)
- Budhisté (0,45 %)
- Ostatní náboženství (0,43 %)
- Bez vyznání (24,74 %)
- Vyznání bez bližšího určení (7,18 %)

Hustota osídlení Anglie je 407 lidí na 1 km², což je 2. největší zalidnění v zemích EU. (England Population, 2020)

1.1.2 Historická a současná politická situace

V této kapitole popíšeme historické a politické souvislosti se vzdělávacím systémem ve Velké Británii.

Velká Británie je od roku 1945 členem OSN, Světové banky a Mezinárodního měnového fondu, od roku 1948 OECD, od roku 1949 NATO a Commonwealthu, od roku 1950 Rady Evropy, od roku 1973 Evropských společenství/Evropské unie a OBSE (Organizace pro bezpečnost a práci v Evropě) i členem všech významných zvláštních organizací OSN. (Ježková, 2010)

V roce 1973 se Spojené království spolu s Dánskem a Irskem stalo členem Evropské unie, která vyrostla z Evropského společenství. Ovšem v nedávné době s platností od 31. 1. 2020 vystoupilo z EU. To se jistě dotkne i vzdělávacího systému Anglie, zejména přistěhovalců.

1.2 Sociální politika

V tomto oddíle se zmiňuji o struktuře rodin v Anglii a finančním zajištění rodiny ze strany státu ve vztahu k podpoře účasti dětí na předškolním vzdělávání. V otázce mateřské a rodičovské dovolené uvádím srovnání se situací v České republice. Sociální politika v zemích Spojeného království je dle mého názoru na dobré úrovni, i když není tak propracována jako v jiných evropských zemích jako například Švédsko.

1.2.1 Struktura rodin – domácností

Většina britských domácností s dětmi do 6 let věku jsou domácnosti párů (*couple households*). V roce 2015 byly tři čtvrtiny (75,8 %) tvořeny těmito páry. Svobodné domácnosti s dětmi do 6 let věku činily 11,4 % všech domácností. To byly převážně domácnosti svobodných matek.

Spojené království: domácnosti s dětmi do 6 let, 2015

Typ domácnosti	Celkový počet domácností	Celkový podíl domácností v procentech
Všechny domácnosti	7 629 800	100
Domácnosti párů	5 783 400	75,8

Tabulka č. 1- Zdroj: Schreyer and Oberhuemer, 2017

1.2.2 Mateřská a rodičovská dovolená

Mateřská dovolená je poskytována na 52 týdnů a může začít 11 týdnů před očekávaným datem porodu. Dva týdny po narození jsou povinné. Celkem 6 týdnů je placeno 90 % z průměrného příjmu a buď týdenní obnos 140,98 liber (160 euro) je vypláceno po dalších 33 týdnů nebo 90 % týdenního hrubého příjmu. Zbýlých 13 týdnů je neplacených.

Požadavek pro vyplácení finanční podpory v mateřství je, aby bylo odpracováno 26 týdnů před 15. týdnem, od doby očekávaného narození. Otcové si mohou vzít 1-2 týdny **rodičovské dovolené** placené týdně sumou 140,98 liber (160 euro) nebo 90 % průměrného týdenního příjmu, jestli je tento výhodnější. Tyto 2 týdny musí být vybrány v 56 dnech po narození dítěte. Každý rodič je oprávněný k 18 týdnům neplacené rodičovské dovolené na dítě. Avšak toto nemůže být vybráno v jednom bloku. Ne více než 4 týdny mohou být vybrány v kterémkoli jednom roce, pokud souhlasí zaměstnavatel rodičů s alternativní volbou. Tato dovolená může být čerpána až do 18. narozenin dítěte. (GOV.UK, 2020)

Oproti tomu v České republice začíná mateřská nejdříve 6 - 8 týdnů před plánovaným termínem porodu a celková délka je 28 týdnů v případě jednoho dítěte a v případě dvou a více dětí pak 37 týdnů. Co se týče výše mateřského příspěvku, ten je v České republice stanoven na 70 % z hrubého měsíčního výdělku za posledních 12 měsíců. Rodičovská dovolená dále může být vyplácena matce nebo otci dítěte maximálně po dobu 4 let až do celkové částky 300 000 Kč. Ta může být však rodičům vyplacena i do dvou let, v případě, že se rodič chce vrátit do práce dříve. Může také čerpat částku do 10 000 Kč měsíčně až do vyčerpání 300 000 Kč, s platností od 1. 1. 2020. Podmínky výplaty rodičovského příspěvku upravuje zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. (KURZY.CZ, 2020)

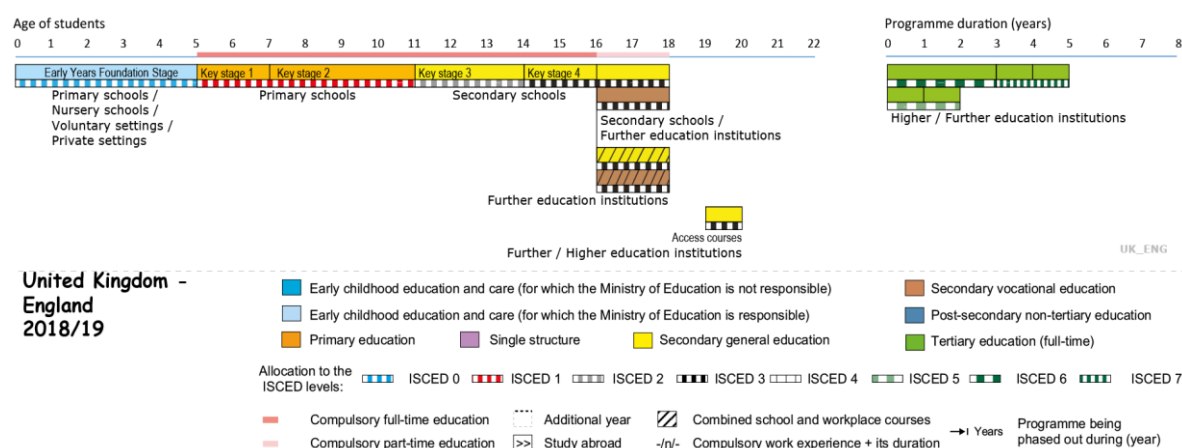
2 Vzdelávací systém v Anglii

V následující kapitole se budu zabývat srovnáním vzdělávacího systému v zemích Spojeného království Velké Británie a Severního Irska a blíže popíši vzdělávací systém v Anglii. Následně se budu věnovat zejména předškolnímu vzdělávání, které je i v Anglii počáteční etapou celoživotního vzdělávání.

2.1 Struktura vzdělávacích systémů v zemích Spojeného království

Vzdělávací systém se v jednotlivých zemích Spojeného království liší, neboť každá má svá specifika. V příloze č. 1 uvádím tabulky týkající se vzdělávacích systémů v dalších zemích SK. Systémy vzdělávání a péče v raném věku v rámci zemí Spojeného království – Anglie, Walesu, Skotska a Severního Irska ve svém pojetí nemají velké rozdíly. (Eurydice, 2019b) Pro názornost uvádím níže tabulku znázorňující strukturu vzdělávacího systému v Anglii.

Struktura národního vzdělávacího systému v Anglii

Tabulka č. 2 - Zdroj: Eurydice 2018-2019

V Anglii, Walesu a Skotsku začíná první stupeň základní školy (*Primary school*) v 5 letech věku dětí. V Severním Irsku však děti zahajují povinnou školní docházku už ve 4 letech. Od 4 do 6 let je tu základní stupeň (*Foundation Stage*). Od 6 let pak 1. stupeň (*Key stage 1*) a 2. stupeň od 8 let do 11 let (*Key stage 2*). Od 11 let do 16 let je shodně v Anglii, Walesu a Severním Irsku tzv. druhý stupeň základní školy (*Secondary school – Key stage*

3 a Key stage 4). Jen ve Skotsku je druhý stupeň (*Secondary school*) až od 12 let věku dětí, a to až do 18 let. Ve Skotsku také mají předškolní zařízení pro děti do 5 let zvané Centra raného učení a dětské péče (*Early Learning and Childcare centres*).

Stupně vzdělání (*Key stage 1-4*) v Anglii jsou rozdělené na: 1. stupeň – věk dětí 5-7 let; 2. stupeň – věk dětí 7-11 let; 3. stupeň – věk dětí 11-14 let; 4. stupeň – 14 – 16 let.

V Anglii je období od narození do 5 let dětí nazvané „*Early Years Foundation Stage*“ (EYFS), což znamená doslova „základní stupeň raných let“. Kromě Anglie i ve Walesu a Severním Irsku jsou předškolní zařízení nazývaná převážně mateřské školy (*Nursery schools*), nezisková zařízení poskytující péči o děti (*Voluntary settings*) a soukromá zařízení (*Private settings*). (OECD, 2017a)

Předškolní vzdělávání má označení v klasifikaci ISCED 0 (*The International Standard Classification of Education*). Jedná se o mezinárodní standardní klasifikaci vzdělávání, která je vyvinuta organizací UNESCO. Tato standardizace pomáhá srovnávat zahraniční vzdělávací systémy. (Eurydice, 2018)

Mezinárodní standardizace klasifikace vzdělání (ISCED) byla vyvinuta organizací UNESCO, aby usnadnila srovnání statistik a ukazatelů vzdělávání napříč zeměmi na základě jednotných a mezinárodně dohodnutých definic. Byl revidován v letech 1997 a 2011. ISCED je organizační rámec používaný pro popisy systému Eurydice a srovnávací studie. (Průcha, Walterová, Mareš, 2008)

ISCED 01 (*early childhood education development*) vymezuje předškolní vzdělávání dětí od 0 do 3 let a ISCED 02 (*pre-primary education*) od 3 do 5 let. (Schreyer and Oberhuemer, 2017)

V Anglii jsou předškolní zařízení zařazena do ISCED 01, např. dětská centra (včetně center Jistý start - *Sure Start centres*), registrovaní pečovatelé o děti a mateřské školy či jesle (*Day nurseries*). (OECD, 2017b)

Před zahájením školní docházky je běžné zařazení dětí do přípravných tříd. Do přípravné třídy (*Reception class*) děti nastupují ve věku 4 let na začátku září. Docházka do přípravné třídy není povinná, ale navštěvuje ji většina dětí od 4 let. Vzdělání v Anglii je povinné od 5 let věku dítěte. Přípravná třída je součástí základní školy (*Primary school*).

2.2 Instituce předškolního vzdělávání v Anglii

V této kapitole uvedu, jaké jsou instituce předškolního vzdělávání v Anglii, popíši a srovnám je s dalšími zeměmi Spojeného království.

V Anglii je k dispozici **institucionální péče**, tzn. předškolní instituce (*regular centre-based ECEC*). Jedná se o zařízení pro děti ve věku do tří let. Tato zařízení (zpravidla jesle), s významným důrazem na pečující složku, zahrnují však také vzdělávací cíle. Dále jsou tu zařízení pro děti od tří let. Jedná se o více formalizovaná zařízení, která obyčejně náleží sektoru vzdělávání. Třetím typem jsou integrovaná centra pro děti do 6 let, která pokrývají službu dvou výše uvedených typů zařízení a někdy slouží také pro zabezpečení příležitostného hlídání dětí.

Neinstitucionální péče (*family day-care*) je péče poskytovaná licencovanými osobami (pečovateli) rozšířená především u dětí do tří let. Centra zajišťující příležitostnou péči o dítě (*drop-in ECEC centres*) poskytují služby doplňující péči o dítě v běžných předškolních zařízeních či péči zajištěnou ze strany rodiny dítěte. (OECD, 2015, s. 23–24)

V Anglii existují EYFS zařízení, která jsou pro 3 až 4 leté děti a některé dvouleté děti se znevýhodněním. Také tu jsou zařízení pro děti mladší dvou let, která jsou částečně veřejně financovaná. Rodiče za ně ale platí. Tato část vzdělávání není povinná. (Eurydice, 2019)

Podle výpočtů založených na datech Eurostat z r. 2015, přes 96 % dětí 3-5 letých ve Spojeném království navštěvovalo nějakou formu ECEC (*Early Children Education and Care*) zařízení, zatímco podíl dětí mladších tří let byl jen 15 %. (Schreyer and Oberhuemer, 2017)

Spojené království: zápis poměrů a počet dětí v institucionálních zařízeních podle věkových skupin, 2015 (*Eurostat calculations*)

Věkové skupiny	Počet	Podíl v procentech %
do 2 let	1595	0,1
2 roky	357 329	43,7
do 3 let	358 924	15
3 roky	797 999	96,7
4 roky	780 905	96,1
3- 5 let	1 578 904	96,4
0-5 let	1 937 828	48,2

Tabulka č. 3 - Zdroj: Schreyer and Oberhuemer, 2017, s. 7

Od roku 1998 byla uzákoněna podpora pro rodiče 4 letých dětí v délce 2,5 hodiny denně po 33 týdnů v roce a od roku 2004 pro děti od tří let v délce 15 h týdně po dobu 38 týdnů (r. 2010); r. 2013 se jednalo o 20 % a v r. 2014 o 40 % dětí v této věkové skupině. To může platit pro péči o děti v soukromém nebo neplaceném dobrovolném sektoru mateřských center, dětských skupin nebo chův. (Eurydice, 2019d)

Všechny 3 a 4 leté děti mají možnost docházet do předškolních zařízení 570 hodin ročně zdarma. Zpravidla je to 15 hodin týdně po dobu 38 týdnů za rok. Od září 2017 byl počet hodin navýšen a je to pro 3-4 leté, jejichž oba rodiče pracují, 30 hodin po dobu 38 týdnů ročně. Pro dvouleté děti není žádné univerzální oprávnění, ale platí, že děti ze znevýhodněných rodin jsou oprávněny docházet do předškolních zařízení zdarma 15 hodin po 38 týdnů za rok. Oprávnění je určováno podle ekonomických podmínek (důvodů) a dalších kritérií, zejména když mají děti speciální vzdělávací potřeby. Rodiče si mohou vybrat péči o děti, která je soukromá nebo dobrovolná, a to denní jesle (*day nurseries*), pečovatelky (*childminders*) nebo chůvy (*nannies*). (Eurydice, 2019)

Také některé mateřské školy (*nursery schools*) mohou poskytovat péči o děti mladší 3 let, jako například i soukromá mateřská škola, kterou jsem navštívila a zabývám se její studií v praktické části této práce.

Rodiče předškolních dětí mohou zažádat o příspěvky na financování péče o jejich děti. Nárok na státní podporu mají rodiče tří- a čtyř- letých dětí v případě, že

- pracují nebo jsou na rodičovské dovolené či nemocenské

- vydělávají minimálně 125,28 liber (142,16 euro) a pracují min. 16 h denně a jsou starší 25 let
- ani jeden rodič nemá zdanitelný příjem přes 100 000 liber (112,52 euro) ročně

Rodiče mohou získat pro své dvouleté dítě předškolní péči zdarma, jestliže získají některou z výhod, jako je např. univerzální kredit (*Universal Credit*), který získají rodiče v případě, že jejich kombinovaný příjem z práce je nižší než 15400 liber (po zdanění) za rok. (Eurydice, 2019d)

2.2.1 Rozmístění dětí v předškolních zařízeních v Anglii

Rodiče mají v Anglii na výběr umístit děti do předškolních zařízení podle jejich volby a preferencí. Uvádím v tabulce podíly poskytovatelů (v procentech), kteří zabezpečují péči, výchovu a vzdělávání pro předškolní děti v Anglii.

V lednu 2018 se účastnilo 95% všech 4 letých, 92% všech tříletých a 72% oprávněných znevýhodněných 2 letých průzkumu o raném vzdělávání, podle toho, jak jsou předškolní vzdělávací instituce vládou nastaveny a financovány.

Zastoupení poskytovatelů předškolního vzdělávání pro dvou-, tří- a čtyř-leté děti v procentech:

Poskytovatel	% dvouletých	% tříletých	% čtyřletých
Soukromý nebo neziskový	82	61	19
Pečovatelé	4	2	1
Nezávislé školy	1	2	2
Státní školky	5	4	1
Školky při základních školách	8	30	13
Batolecí třídy při zákl. školách	-	-	63
Veřejně financované školy	-	-	1
Speciální školy	-	-	-
Všichni poskytovatelé celkem	100	100	100

Tabulka č. 4 - Zdroj: *Vzdělávací opatření: Děti do 5 let věku, leden 2018 (Education Provision: Children under 5 Years of Age, January 2018)*, (Eurydice, 2019)

Hlavním cílem vlády je, aby vzdělávání a péče v raném věku byly dostupné prostřednictvím rozmanité nabídky vysoce kvalitních poskytovatelů služeb, aby vyhovovaly potřebám rodičů a dětí. Cílem opatření je také podpora nejvíce znevýhodněných malých dětí s cílem zlepšit životní šance a sociální mobilitu prostřednictvím vzdělávání. (Eurydice, 2019)

2.2.2 Charakteristika předškolních institucí v Anglii

Předškolní instituce v Anglii jsou mnohé soukromé a některé mohou být podporovány vládou. Výběr předškolních zařízení je v Anglii širší než v ČR. Uvádím zde přehled možného umístění dětí ve věku do 5 let.

- 1) **Denní jesle** (*Day nurseries*) přijímají děti od 3 měsíců do 5 let věku. Většina z nich jsou soukromé, ale existují i zařízení státní. Jsou převážně otevřeny nejméně 6 hodin denně a majorita z nich po celý den a po celý rok.
- 2) **Mateřské školy či třídy** (*Nursery school/classes*) jsou pro 3 až 4 leté děti a znevýhodněné 2 leté děti a mohou být z hlediska zřizovatele státní nebo soukromé. Obvykle jsou otevřeny po 38 týdnů a 6 hodin denně, ale kde jsou možnosti k hygienickému zajištění mladších dětí, provozní hodiny mohou být prodlouženy na 10 h (8-18 h).
- 3) **Předškolní skupiny** (*Preschools*) – dříve herní skupiny, mohou být provozovány církvemi nebo komunitními organizacemi, ale obvykle často poskytují jen polodenní péči pro 2 až 4 leté děti.
- 4) **Dětská centra** (*Children's centres*) byla ustanovena ve školním roce 1997/1998 v rámci národní iniciativy „Jistý start“ (*Sure Start*) jako integrovaný model služby kombinující vzdělávání pro malé děti a různé podpůrné možnosti pro rodiče.¹
- 5) **Přípravné třídy** (*Reception classes*) před prvním stupněm ZŠ (*Primary school*) nejsou povinné, ale navštěvuje je většina 4 až 5 letých dětí. Ze zákona musí začít povinné vzdělávání plnočasově pětileté děti na začátku školního roku následujícího jejich 5. narozeniny.

¹ Program Sure Start byl představen r. 1998 jako cílený intervenční program pro děti mladší 4 let a jejich rodiny, zaměřený na lepší koordinaci a služby; k rozšíření došlo r. 2000 a zahrnovalo více dětí žijících v chudobě; zavedení oprávnění k částečnému vzdělávání zdarma pro 4leté děti. (Schreyer and Oberhuemer, 2017, s. 14-15)

Většina výše uvedených předškolních zařízení je organizována veřejnými, soukromými i neziskovými organizacemi. Běžné předškolní instituce v Anglii jsou

- *Preschools* – předškolní zařízení provozovaná komunitou/dobrovolnickou skupinou, rodiči nebo soukromě.
- *Play Groups* – skupiny pro děti ve věku 2-4 roky provozované zpravidla jen polodenně
- *Nurseries* – mateřské školy určené zpravidla pro děti 2-4 roky, fungují nezávisle nebo jako součást základní školy (*Primary school*)

Dětská zařízení – rodinná denní pečovatelská centra (*Childminders - Family day carers*) poskytují denní péči mnoha dětem do věku 3 let a rozšířily denní péči o školní děti. Jsou předmětem stejného regulačního a inspekčního rámce, který platí pro provozovatele středisek (*centre-based*). Podle zprávy Ministerstva školství (*Department for Education*) v Anglii bylo v roce 2016 registrováno 46 000 dětských zařízení (*Childminders*). (Schreyer and Oberhuemer, 2017)

Níže uvádím tabulku s počty poskytovatelů předškolního vzdělávání v Anglii.

Anglie – počet ECEC poskytovatelů podle typu zajištění. 2016 (*Number of providers*):

Celodenní péče (<i>Full day care</i>)	15800
Mateřské školky (<i>Nursery schools</i>)	400
Základní školy s MŠ a přípravnými třídami (<i>Primary schools with Nurseries and Reception classes</i>)	9300
Základní školy s přípravnými třídami, ale bez školek (<i>Primary schools with Reception classes but no Nurseries</i>)	8200
Opatrovníci dětí (<i>Childminders</i>)	46600

Tabulka č. 5 - Zdroj: Schreyer and Oberhuemer, 2017, s. 5

V následujících odstavcích budu pro srovnání charakterizovat předškolní vzdělávání zakotvené britskou legislativou, jež se v jednotlivých zemích Spojeného království liší.

Ve **Walesu** jako v Anglii jsou k dispozici různá zařízení, která se liší podle věku dětí a poskytovatele. Pro nejmladší jsou tu denní MŠ (různého věkového rozpětí) ve volitelném (dobrovolném), soukromém a nezávislém sektoru nebo registrovaná dětská zařízení. 3 a 4 leté děti mohou navštěvovat veřejně financované nebo soukromé nezávislé školky (*nursery schools*) nebo mateřská centra (*nursery classes*). Od 4 let děti mohou navštěvovat přípravnou třídu (*reception class*) plnočasově v rámci 1. stupně ZŠ (*primary school*) předtím, než začne povinná školní docházka v 5 letech věku dítěte.

Většina státních zařízení jsou přístupná jen během školního roku – 38 týdnů ročně a jsou otevřena přibližně 6 h denně, zatímco denní školky (*day nurseries*) jsou většinou otevřeny celý den po celý rok.

Ve **Skotsku** ECEC zařízení pro děti mladší 3 let (*nurseries, playgroups, family centres, childminders*) jsou zajišťovány převážně soukromými organizacemi, zatímco rané vzdělávání pro 3 a 4 leté jsou většinou státní. Třídy MŠ (*Nursery classes*) pro 3 a 4 leté děti jsou obvykle umístěny v ZŠ (*PS*) a jsou zde i některé samostatné MŠ (*NS*). Majorita státních zařízení jsou jen na částečný čas – otevřena buď ráno, nebo odpoledne a jako školy po 38 týdnů v roce. Převážná část soukromých zařízení přizpůsobuje otevírací dobu potřebám rodin. Rodinná/dětská centra (*Family/children's centres*) jsou víceúčelová centra pro děti a jejich rodiny, včetně ECEC.

V **Severním Irsku** jako ve Skotsku, ECEC zařízení pro děti mladší 3 let (*nurseries, playgroups, family centres, childminders*) jsou zajišťovány soukromými agenturami. Znevýhodněné dvouleté děti mají možnost navštěvovat ECEC zařízení připojené k programu financovanému vládou „Jistý start“ (*Sure Start*). V roce předcházejícímu povinné školní docházce, kdy jsou dětem 4 roky, děti mohou být zapsány ve veřejných nebo soukromých školkách (*nursery schools*), školkových jednotkách při ZŠ (*nursery units in Primary school*), soukromých školkách (*primary nurseries*) nebo dobrovolných herních skupinách (*voluntary playgroups*). Mateřské školy (*Nursery schools*) jsou otevřeny 38 týdnů v roce minimálně 2,5 h denně. Soukromí zřizovatelé mají otevřeno obvykle celý den po celý rok. Některé jednotky MŠ při ZŠ mají otevřeno 4,5 h denně. (Schreyer and Oberhuemer, 2017)

Účastnit se ECEC zařízení není ve Velké Británii povinné. Zákonný počátek školní docházky začíná v pěti letech v Anglii, Walesu a ve Skotsku a ve 4 letech v Severním Irsku. (Schreyer and Oberhuemer, 2017)

Co se týče připravenosti pro školní docházku, není v Anglii ani v dalších zemích Spojeného království žádné kritérium opravňující zahájení školní docházky, jen dosažení věku 5 let.

2.2.3 Kontrola kvality předškolního vzdělávání a péče

Kontrolu kvality předškolních zařízení v Anglii vykonává úřad nazvaný OFSTED (*Office for Standards in Education*) – Úřad pro standardy ve vzdělávání. Ten navštěvuje instituce a hodnotí nastavení podmínek a fungování většiny předškolních zařízení.

Poskytovatelé rané péče jsou registrováni v registru (*Ofsted Early Years Register*) a měli by být navštíveni inspekcí jedenkrát za 4 roky (př. 1.8.2016 – 31.7.2020). Nově registrovaní poskytovatelé by měli mít inspekci do 30 měsíců od data registrace. V případě, že by inspekce Ofsted zjistila vážné nedostatky, navštívila by dané zařízení do 6 měsíců znovu.

2.3 Financování vzdělávání

V této kapitole uvedu, jakým způsobem se vláda Velké Británie podílí na financování předškolního vzdělávání.

Centrální vláda Velké Británie má Ustanovení pravidel financování (*Statement of Funding Policy*) pro všechny politické oblasti v Anglii a pro regionální parlamenty ve Walesu, Skotsku a Severním Irsku. Financování je převedené jako blokový grant a regionální parlamenty rozhodují podle svých rozpočtových priorit.

Z hlediska rané dětské péče a vzdělávání mají místní řídicí orgány povinnost financovat a poskytovat týdenní péči zdarma, jak je stanoveno zákonem. Rodiče musí platit za všechny dodatečné hodiny strávené v zařízení, obvykle snížený díl (částku). Rozhodující je finanční situace rodiny. Sociálně slabší platí méně. (Schreyer and Oberhuemer, 2017)

2.3.1 Způsob financování předškolních institucí

Ve Walesu jako v Anglii, většina poskytovatelů ECEC pro děti do 4 let je soukromá, dobrovolná a nezávislá – sektor zahrnující služby „*home-based childminding*“. Veřejně financovaná zařízení (*Nursery class, Nursery school and Reception class in schools*) poskytují místa pro 3-4 leté a 4-5 leté. Welšská střední zařízení jsou obvykle zřizována soukromými organizacemi, které také organizují skupiny pro rodiče a děti (*parent child groups*) od narození do 5 let (*compulsory school age*).

Ve Skotsku hlavní poskytovatelé ECEC zařízení pro děti mladší 3 let jsou soukromé/dobrovolné, zatímco opatření (*provision*) pro 3 a 4 leté (*nursery schools, nursery classes and family/children centres*) mateřské školy a rodinná/dětská centra jsou hlavně financována veřejně. Poslední dobou některé místní úřady (*local authorities*) spolupracují a někdy dotují soukromé zřizovatele (*providers*). Počet mateřských škol (*nurseries*) je připojen k soukromým nezávislým školám. Zaměstnavatelé mohou také poskytovat podnikové MŠ pro děti zaměstnanců.

V Severním Irsku není žádné financované zařízení pro děti mladší 3 let. MŠ (*nurseries*) a pečovatelé o děti nebo chůvy (*childminders or nannies*) v soukromém sektoru musí být registrovány a jsou ročně jednou z pěti regionálních zařízení „Zdravotní a sociální péče“ (*Health and Social Care Trusts*). Zdarma zařízení pro 3 leté mohou být zajišťována v plném rozpětí soukromě zřizovaných nebo veřejně financovaných ECEC zařízení. (Schreyer and Oberhuemer, 2017)

2.4 Personál v zařízeních předškolního vzdělávání

V této kapitole uvedu personální obsazení předškolních zařízení v zemích Spojeného království. Počty zaměstnanců k určitým skupinám dětí (tzv. *child ratio*) se v jednotlivých vzdělávacích institucích liší. Uvedu jejich srovnání se situací v České republice.

2.4.1 Kvalifikace zaměstnanců v předškolních institucích

Co se týče kvalifikace pedagogických pracovníků a jejich vzdělávání v Anglii, mají učitelé tzv. QTS (*Qualified Teacher Status*), neboli kvalifikovaný učitelský status. Pracovníci v anglických MŠ mohou mít různé úrovně vzdělání pedagogického směru a různé pozice v předškolních zařízeních. Úrovně jsou:

- **EYTS** - status učitele pro předškolní děti – v zařízení Dětské centrum (*Children's centre*), kde jsou děti ve věku 0 – 5 let a učitelé mají vzdělání na úrovni 6 (*level 6*);
- **EYE** – pedagog předškolního vzdělávání v předškolních institucích jako jsou: denní jesle (*day nurseries*) a též Dětské centrum a předškolní herní skupiny pro děti ve věku 0-5 let (*play groups and pre-schools*) mohou mít úroveň vzdělání 4 (*level 4*) – ISCED 4.
- **EY Practitioner** – předškolní pedagog na úrovni 4.

V hlavním sektoru škol (*maintained sector*) je pozice ředitele (*Head Teacher*), který působí v mateřské škole či základní škole (*Nursery School, Pre-primary a Primary school*), kde jsou děti ve věku 2 (3) roky až 5 (11). Ve státním nebo nezávislém sektoru je též pozice **QTS** – status kvalifikovaného učitele na úrovni vzdělání 6 nebo 7 – bakalářského stupně (*Bachelor's degree*). (Eurydice, 2019a)

Další podobné pozice v předškolních institucích jsou: **učitel přípravné třídy** (*RC Teacher*) v mateřské a základní škole (*Nursery and Primary school*) a **kvalifikovaní asistenti** pro třídního učitele (*class teacher*), kteří pracují pod vedením kvalifikovaného učitele. V angličtině jsou to pozice: *Nursery Nurse, Nursery Assistant, Classroom Assistant, Teaching Assistant a Special Needs Assistant*. Převážně jde o věkovou skupinu 0-5 let. V předškolních zařízeních se mohou objevit také praktikanti (*Apprentice*), kteří mají stupeň vzdělání 3, dále je to dobrovolník z řad rodičů (*Parent Volunteer*) a pedagog volného času (*Play Worker*). U rodičů se nepožaduje určitý stupeň vzdělání a u „animátora“ (*Play Worker*) stačí stupeň 2 nebo 3. (Hevey, 2017, s. 11-12 a 18)

2.4.2 Standardy učitelů

Standardy učitelů (*Teacher Standards*) v Anglii jsou stanoveny pro učitele statusu QTS pro výuku dětí od 3 do 19 let. Týká se to tedy primární i preprimární úrovně vzdělávání v Anglii. Učitelé jsou povinni tyto standardy dodržovat.

1. Nastavit vysoká očekávání, která inspirují, motivují a povzbudí (vyzvou) žáky.
2. Podporovat dobrý pokrok a výsledky žáků.
3. Prokázat předmět a znalost kurikula.
4. Plánovat a učit dobře strukturované lekce.
5. Přizpůsobit vyučování a reagovat na silné stránky a potřeby všech žáků.

6. Využívat efektivně (vhodně) hodnocení.
7. Usměrnovat chování a efektivně zajišťovat dobré a bezpečné prostředí k učení.
8. Naplňovat širší profesní zodpovědnosti.

EYTS označuje kvalifikaci, jež je založena na standardech pro učitele. „Aby studenti EYTS dosáhli, musí prokázat, že mají dobré znalosti z oblasti raného vzdělávání a EYFS, umí plánovat vzdělávání a péči tak, aby zohledňovali potřeby všech dětí; přizpůsobují vzdělávání, aby odpovídalo silným stránkám a potřebám všech dětí; produktivně a vhodně využívali hodnocení; chránili a podporovali dobré životní podmínky dětí a poskytovali bezpečné vzdělávací prostředí; dodržovali širší profesní odpovědnost; inspirovali, motivovali a podněcovali děti v rozvoji a poznávání, podporovali pokrok a pozitivní výsledky dětí.“ (Hevey, 2017, s. 32-33)

2.4.3 Počet dětí na pedagoga v zemích Spojeného království

„Organizaci výukových skupin / tříd určují jednotlivé instituce. Děti mohou být seskupeny podle věku (homogenní) nebo smíšených věkových skupin (heterogenní).

Požadovaný poměr dospělých a dětí závisí na věku dětí, na typu poskytovatele a na úrovni kvalifikace, kterou mají zaměstnanci. Předpisy jsou stanoveny ve Statutárním rámci pro rané roky (*SFEYFS*) (Department for Education, 2017) a lze je shrnout takto:

- 1 dospělý pro 3 děti do 2 let,
- 1 dospělý na 4 dvouleté děti,
- 1 dospělý na každých 8 dětí ve věku 3 a více let (kde kvalifikovaný učitel nebo rovnocenná osoba nepracuje přímo s dětmi),
- 1 dospělý na každých 13 dětí ve věku 3 a více let (kde kvalifikovaný učitel nebo rovnocenná osoba pracuje přímo s dětmi).“ (Eurydice, 2019c)

V Anglii je počet zaměstnanců na počet dětí závazný a je zahrnut v *SFEYFS* (*Statutory Framework for Early Years and Foundation Stage*) 2017. Je to:

- do 2 let věku dítěte: 1 zaměstnanec (*staff*) na 3 děti
- 2letí: 1:4
- 3letí: 1:8 (pedagog bez statusu učitele); 1:13 (kvalifikovaný učitel)

- 4-5 let: 1:30 – 1 kvalifikovaný učitel a 1 kvalifikovaný asistent
- Domácí péče o děti 1:6

Výjimka je pro předškolní skupiny 3-5letých, které povolují poměr 2:26 během školních hodin, kdy je skupina vedena učitelem s patřičnou kvalifikací pro danou pozici.

Ve Walesu nejsou žádné vázané požadavky na počty zaměstnanců u dětí. Doporučené regulace: do 1 roku věku dítěte 1:3 (maximální velikost skupiny 11)

- 1leté děti : 1:3 (max. 12)
- 2leté děti: 1:4 (max. 12)
- 3leté děti: 1:8 (max. 26)
- 4leté děti: 1:8 (max. 30)
- 5-7leté děti: 1:15 (max. 30)
- Hlídaní doma: 1:6 (Syslová, 2014)

Ve Skotsku regulují standardy národní péče (*National Care Standards*) velikost skupiny, která se liší počtem dospělých ve skupině. Doporučené počty zaměstnanců k dětem:

- do 1 roku: 1 pro 3 děti
- 1leté děti: 1:3
- 2leté děti: 1:5
- 3leté děti: 1:8
- 4leté děti: 1:8
- Předškolní zařízení na částečný úvazek 1:10
- Péče o děti v domácím prostředí: 1:6 (Schreyer and Oberhuemer, 2017, s. 9)

V Severním Irsku je doporučený počet pedagogů k dětem v plnočasovém státním zařízení 2 zaměstnanci na 26 dětí. Jeden z nich musí být kvalifikovaný učitel, druhý kvalifikovaný asistent učitele. Soukromá zařízení musí splňovat legislativní požadavek poměru dětí na pedagoga 1:8 a pokud je třeba ještě jeden kvalifikovaný zaměstnanec k tomu.

Skupiny 3-letých dětí v roce předcházejícímu zákonné školní docházce ve 4 letech musí zahrnovat min. 8 dětí, za předpokladu, že určitá velikost skupiny je nezbytná pro efektivní učení.

- Do 1 roku věku dítěte: 1:3
- 1leté děti: 1:3
- 2leté děti: 1:4
- 3leté děti: 1:8
- Hlídaní doma 1:6 (Oberhuemer a Schreyer 2017, s. 9)

3 Kurikulární rámce předškolního vzdělávání

V této kapitole uvedu vymezení a vývoj kurikula v jednotlivých částech Spojeného království, hlouběji se budu věnovat kurikulu v Anglii.

Kurikulum pro předškolní vzdělávání je stanoveno pro děti od 0 do 5 let a zahrnuje oblasti učení a rozvoje, které upravují vzdělávací programy, cíle raného učení a podmínky hodnocení. (Eurydice, 2019)

3.1 Národní kurikulum v zemích Spojeného království

Národní kurikulum, podle kterého se řídí učitelé v předškolních institucích, je závazným dokumentem, který je vydán Ministerstvem školství (*Department of Education*) a má název Zákonný rámec pro rané roky základního stupně (*SFEYFS - Statutory framework for the early years foundation stage*). Vycházím z verze vydané v březnu 2017 a uvádím aktualizace zveřejněné v r. 2019. Stručně charakterizuji, co je jeho náplní a jak to ovlivňuje práci v předškolních zařízeních. Na to navážím svými zjištěními z provedeného výzkumu, které uvádím v praktické části.

V březnu 2019 došlo k aktualizaci části kurikula (*SFEYFS*), a to ve vymezení a určení principů pro předškolní vzdělávání v Anglii. Zákonný rámec pro předškolní vzdělávání upravuje 4 jednotlicí (společné) principy, které určují zajištění pro malé děti (*early years provision*):

- 1) Každé dítě je jedinečné, stále se učí a může být odolné, schopné, sebevědomé a sebejisté.
- 2) Děti se učí být silné a nezávislé skrze pozitivní vztahy.
- 3) Děti se učí a rozvíjejí dobře ve vhodném životním prostředí, ve kterém jejich zkušenosti odpovídají jejich individuálním potřebám a vzniká silná vazba mezi pedagogickými pracovníky a rodiči nebo pečovateli.
- 4) Děti se rozvíjejí a učí různými způsoby a různým tempem. Rámec zahrnuje vzdělání a péči všech dětí v rané péči v předškolních zařízeních včetně dětí se zvláštními vzdělávacími potřebami a handicapu.

To vysvětluje učení se a rozvoj požadavků z hlediska

- Oblasti učení a rozvoje, který upravuje vzdělávací programy (aktivity a zkušenosti pro děti ve všech předškolních zařízeních)
- Cíle pro rané učení, ke kterým práce učitelů s dětmi musí směřovat - znalosti, dovednosti a porozumění dětí, které by měli mít na konci předškolního období (EYFS)
- Vyhodnocení opatření pro měřitelný pokrok a požadavky k podávání zpráv rodičům nebo pečovatelům

Rámec také specifikuje požadavky na ochranu a obecný prospěch dětí, které učitelé musí zajišťovat, aby děti byly v bezpečí a bylo podporováno jejich blaho. (Department for Education, 2017, s. 16-35) Rámec EYFS byl zaveden v září roku 2008. V roce 2012, 2014, 2017 byl zrevidován a současný rámec nabyl účinnosti v prosinci 2019. Příručka platná pro rok 2020 má název Profil základní etapy v raných letech (*Early years foundation stage profile*). (Standards and Testing Agency, 2020)

Principy kurikula, které má MŠ dodržovat jsou: individuální přístup k dítěti; spolupráce s rodiči a dalšími lidmi, kteří s dítětem pracují (např. terapeut, logoped); důraz na podnětné prostředí a podpora rozdílnosti, děti se vyvíjejí různě a učí se různými způsoby.

V Anglii veřejné i soukromé ECEC zařízení jsou zavázána pracovat podle kurikulárního rámce EYFS pro děti do pěti let. Posledně aktualizovaný rámec (2020) zahrnuje požadavky poskytovatelů služeb, které musí dodržovat, aby byla garantována pohoda a bezpečnost dětí. Cílem jsou tyto oblasti učení:

- komunikace a jazyk;
- fyzický rozvoj;
- osobní, sociální a emocionální rozvoj;
- čtenářská a matematická pregramotnost - zvláště pro děti od 3 do 4 let;
- porozumění světu;
- expresivní umění a design - většinou pro starší děti.

Doporučené moduly učení jsou obojí vedené dospělým a iniciované dítětem. Důraz je zejména na hře a objevování, aktivní učení a kreativní a kritické myšlení. (DfE, 2017)

Zaměstnání hrou a objevováním zahrnuje být ochotný k výzvě a odvaze zkoušet nové věci

- nalezení zájmu
- iniciování aktivit
- hledání výzvy
- postoj ochoty
- být ochotný riskovat v nových zkušenostech (zážitcích)
- rozvíjení pohledu, že chyby jsou příležitostí k učení (SATA, 2020)

Ve Walesu je studijní plán pro 3-7 leté nazván „Základní fáze“ (*the Foundation Phase*) revidovaný v r. 2015. To se vztahuje na všechna ECEC zařízení, státní i nestátní a zahrnuje 7 oblastí učení:

- osobní a sociální rozvoj
- pohoda a kulturní odlišnosti (rozmanitost)
- jazykové a komunikační dovednosti
- matematický rozvoj
- velšský jazyk
- znalost světa
- fyzický a kreativní rozvoj

Učební cíle a výsledky jsou definovány pro každou z těchto oblastí. Tzv. Létaující start (*the Flying Start*) je iniciativa, která míří k poskytování péče dětem mladším 4 let ze znevýhodněných podmínek a přechází k základní fázi (*Foundation Phase*). Létaující start se zaměřuje nejen na vzdělávací aspekty, ale také na podporu rodičů a téma zdraví.

Ve Skotsku je skotské Kurikulum pro excelenci (*Curriculum for Excellence*) - vzdělávací rámec (z roku 2010) pro děti 3-18 leté bez ohledu na zařízení. První stupeň kurikula zahrnuje preprimární vzdělávání a první 2 roky základního stupně. Zásady (principy) pro rané vzdělávání v mezích tohoto kurikula jsou vydána ve vládním dokumentu „Budování kurikula“ – aktivní učení v raných letech (*Building the Curriculum 2 – Active Learning in the Early Years 2007*). (Schreyer and Oberhuemer, 2017, s. 10)

Hlavní vzdělávací oblasti (předměty) jsou:

- spontánní a účelná hra;
- zkoumání a objevování;

- události a životní zkušenosti;
- zacílené vyučování a učení;

Zkušenosti a výsledky v 8 kurikulárních oblastech jsou zaměřeny na věkové rozpětí 3 – 15 let:

- expresivní umění,
- zdraví a pohoda;
- jazyky včetně gramotnosti – čtení a psaní,
- angličtina a cizí jazyky,
- matematika (včetně znalosti základních početních úkonů - *numeracy*);
- náboženská a morální výchova,
- věda;
- společenská studia, technologie.

V Severním Irsku všechna ECEC zařízení - obojí centrálně založená a domácí (*centre-based and home-based*), které zahrnují 3 a 4 leté děti jsou zavázány následovat Kurikulární vedení pro předškolní vzdělávání (*Curricular Guidance for Pre-School Education 2006*).

Důraz je kladen na to, aby každé dítě mělo příležitost k rozvoji jeho nebo jejího individuálního potenciálu. Celkem 6 oblastí učení je prioritní:

- umění;
- osobní, sociální a emocionální rozvoj;
- fyzický rozvoj a pohyb;
- jazykový rozvoj;
- rané matematické zkušenosti;
- svět kolem nás;

Na to je zaměřen vládní rámec: Učit se učit (*Learning to Learn*). Rámec pro vzdělávání a učení v raných letech (*A Framework for Early Years Education and Learning*) vydaný ministerstvem pro vzdělávání v r. 2013, měl být realizovaný do r. 2016.

Rozvojový program Jistý start (*Sure Start Developmental Programme*) pro 2 až 3 leté děti zajišťuje přístup pro nejvíce znevýhodněné 2 leté děti.

(Schreyer and Oberhuemer, 2017)

Základem britského kurikula je matematika, mateřský jazyk a přírodověda. Trochu se odlišují další vzdělávací oblasti, které se týkají objevování světa a všestranného rozvoje osobnosti.

V zemích Velké Británie je jediným kritériem pro vstup do primárního vzdělávání dosažení věku 5 let. V Severním Irsku je to dosažení 4 let. V České republice pro vstup do primárního vzdělávání je dosažení 6 let a zvažuje se zralost dítěte pro započetí školní docházky (v některých případech i 5 letého dítěte) a také školní připravenost. Zralost pro školní docházku je testována před započtím první třídy v několika směrech. Zvažuje se fyzická, psychická, sociální a emocionální vyzrálost i připravenost, co se týče dovedností a znalostí dětí. Sleduje se rozvoj jemné i hrubé motoriky a grafický projev dítěte. V Anglii není známo testování dětí, jako je tomu v ČR například formou Jiráskova a Kernova testu. Na druhé straně v MŠ v Anglii se provádí průběžné hodnocení dětského vývoje zejména v oblasti řeči a jazyka a také předčtenářské a předmatematické gramotnosti.

Jednotlivé země Spojeného království se liší nemnoho, avšak rozdílnosti tu jsou. Ve všech čtyřech zemích SK se vyučuje jazyk (ve Walesu i velšský), matematika a porozumění světu v podobných obměnách. Emocionální rozvoj se nevyučuje ve Walesu a ve Skotsku, kde není ani sociální a osobní rozvoj. Naproti tomu Skotové zařazují do kurikula i „předmět“ zdraví a pohoda, (podobně jako Wales s kulturními odlišnostmi) a také náboženskou a morální výchovu. Fyzický rozvoj je vyučován také všude a ve Walesu spolu s kreativním rozvojem a v Severním Irsku je kladen důraz také na pohyb a zejména na rozvoj individuálního potenciálu. Ve Skotsku spolu s Anglií je kladen důraz na hru, objevování a učení. Události a životní zkušenosti se vyskytují ve skotském kurikulu, zatímco v Anglii je preferováno kreativní a kritické myšlení.

3.1.1 Rámec EYFS

Fáze vzdělávání a péče v období od narození do věku pěti let je známý jako *Early Years Foundation Stage (EYFS)* překládané také jako „zakládající období raného dětství.“ (Ježková, 2010, s. 50) Všechna veřejně financovaná zařízení pro malé děti, musí dodržovat zákonnou úpravu v prvních letech raného období dítěte (*Foundation Stage*). Tento rámec, který byl právně uzákoněn nařízeními vydanými podle zákona o péči o děti z roku 2006, stanoví požadavky na vzdělávání a rozvoj z hlediska:

- vzdělávacích programů
- cílů
- hodnocení.

Rámec také stanoví požadavky na ochranu a dobré životní podmínky, které musí poskytovatelé splnit, aby děti zůstaly v bezpečí a bylo podporováno jejich blaho.

Ačkoli je účast v etapě raného základu - *Early Years Foundation Stage (EYFS)* dobrovolná, většina dětí navštěvuje některou z předškolních nebo mateřských škol, a to buď plnočasově nebo částečně, přičemž jen velmi málo dětí zůstává doma až do začátku povinné školní docházky, tj. období po jejich pátých narozeninách. (Eurydice, 2019c)

Učitelé v předškolním vzdělávání v Anglii mají stanovené v *SFEYFS*, co mají děti učit, jak dosáhnout stanovených cílů a naplnění obsahu výuky. Jsou zde **vymezené oblasti**, ve kterých mají učitelé děti vyučovat a rozvíjet. (DfE, 2017, s. 7). Učitelé také mají za úkol sledovat a hodnotit pokroky dětí ve vývoji a učení. Anglické kurikulum je podobné českému rámcovému vzdělávacímu programu předškolního vzdělávání (RVP PV, 2018).

3.1.2 Vzdělávací programy anglického kurikula

Anglické kurikulum se skládá z několika částí včetně daných vzdělávacích oblastí, které jsou poskytovány v předškolním vzdělávání jako vzdělávací nabídka.

V oblasti **fyzického rozvoje** jsou dětem dávány příležitosti být aktivní a interaktivní, rozvíjet koordinaci, kontrolu a pohyb. Dětem se musí také pomoci rozumět důležitosti fyzické aktivity a k vytváření zdravého životního stylu a životosprávy (včetně správných stravovacích návyků).

Osobní, sociální a emocionální rozvoj zahrnuje pomáhání dětem rozvíjet jejich pozitivní vnímání sebe a druhých, formovat pozitivní vztahy a rozvíjet respektování druhých, rozvinout sociální dovednosti a naučit se zvládat pocity, porozumět vhodnému chování ve skupinách a mít sebedůvěru ve vlastní schopnosti.

Rozvoj čtenářské gramotnosti zahrnuje povzbuzování dětí spojit zvuky a písmenka a začít číst a psát. V této oblasti se anglické kurikulum rozchází s českým (RVP PV), kdy v rámci českého kurikula není v současnosti výuka trivia. Dětem musí být poskytnut

přístup k široké řadě materiálů ke čtení – knihy, básně a další literární prameny ke vzbuzení zájmu dětí o čtení.

Matematika - je oblast vzdělávání, která poskytuje dětem příležitosti k rozvoji jejich dovedností v počítání, porozumění a používání čísel, sčítání a odčítání, chápání a popisování tvarů, prostoru a měření. I v této oblasti je výukový obsah za hranicemi předškolního vyučování v Česku.

Porozumění světu vede děti k vytvoření smyslu vnímat jejich fyzický svět a komunitu – společnost skrze příležitosti objevovat, pozorovat a zjistit okolní životní prostředí lidí, míst a technologií ve společnosti.

Vyjadřování uměním a designem umožňuje dětem zkoumat a hrát si s širokou řadou médií a materiálů, stejně tak jako poskytovat příležitosti a povzbuzení ke sdílení jejich myšlenek, nápadů a pocitů skrze rozmanitost aktivit v umění, hudbě, pohybu, tanci, hraní role, projektování a technologií. Tato vzdělávací oblast pomáhá dětem k sebevyjádření a uplatnění svého obdarování (talentu).

Podle vzdělávacího dokumentu SFEYFS musí pedagogové brát ohled na individuální potřeby, zájmy a fáze vývoje každého dítěte v jejich péči a musí použít tuto informaci k plánování vhodné zkušenosti pro každé dítě ve všech oblastech učení a rozvoje. Pedagogové pracující s nejmladšími dětmi se zaměřují na tři základní oblasti, které jsou základem pro úspěšné učení ve čtyřech dalších specifických cílech. Tyto **tři základní oblasti** odráží **klíčové dovednosti** a kapacity všech dětských potřeb k rozvoji a efektivnímu učení, které jsou potřeba k připravenosti pro školu. **Základní a specifické oblasti** uvádím přehledně v tabulce v příloze č. 2, kde je také stručně charakterizuji. V případě, že učitel vysleduje ve vývoji dítěte v některé ze základních oblastí nějaký nedostatek, je třeba se obrátit na rodiče, případně další specialisty a věc prodiskutovat a domluvit se, jak dítěti pomoci. Pedagog musí uvážit, zda dítě má zvláštní vzdělávací potřeby nebo handicap, který vyžaduje speciální podporu. (DfE, 2017)

3.2 Evaluace a hodnocení v rámci kurikula

V této kapitole se budu věnovat hodnocení a jeho kritériím v rámci předškolního vzdělávání v Anglii. Jedná se o vyhodnocování rozvoje dětí v průběhu vzdělávacího a

výchovného procesu v předškolních zařízeních a také o hodnocení samotných vzdělávacích institucí. Hodnocení jednotlivých vzdělávacích institucí provádí v Anglii Ofsted (viz Slovníček pojmů a použitých zkratk). V příloze č. 6 přikládám hodnocení Ofsted týkající se vyhodnocení soukromé MŠ, kterou popisují v praktické části.

Evaluační neboli hodnocení a vyhodnocování výsledků dětí je na učiteli, kdy a jak dosáhne pokroků a zacílení dětí v jednotlivých vyučovaných oblastech. V případě nutnosti učitel (pedagog) prodiskutovává potřeby dětí s jejich rodiči, eventuálně je-li třeba i s dětskými lékaři či jinými specialisty. Učitelé či jiní pedagogičtí pracovníci (asistenti, chůvy) děti pozorují a pracují s nimi na rozvoji jednotlivých oblastí vymezených kurikulem. Jednotlivé metody a postupy práce s předškolními dětmi v Anglii popíší ve své praktické části.

3.2.1 Vyhodnocování výsledků a pokroku dětí v předškolních institucích dle kurikula

Vývoj a rozvoj dětí v celkem **7 oblastech učení a rozvoje** v rámci základního rámce raných let (*EYFS*) je hodnocen ve dvou a pak v pěti letech věku dítěte. Cílem kontroly pokroku je umožnit včasnou identifikaci rozvojových potřeb, aby bylo možné v případě potřeby zavést další podporu.

Po kontrole pokroku musí poskytovatelé v raném věku poskytnout rodičům a pečovatелům krátké písemné shrnutí vývoje dítěte v hlavních oblastech vzdělávání. Kromě těchto tří oblastí může pedagog (*practitioner*) rozhodnout, co má shrnutí zahrnovat, což odráží vývojovou úroveň a potřeby jednotlivého dítěte. Souhrn však musí zdůraznit:

- oblasti, ve kterých dítě dobře postupuje;
- oblasti, ve kterých by mohla být nutná dodatečná podpora, a zejména oblasti, v nichž existuje obava, že dítě může mít vývojové opoždění;
- činnosti a strategie, které poskytovatel hodlá přijmout k řešení jakýchkoli problémů nebo obav. (Eurydice, 2019)

Každý pokrok dítěte je zaznamenán do 7 vzdělávacích oblastí v kurikulárním rámci *EYFS*. Hodnocení, které se provádí ve dvou letech dítěte je viděno jako cesta zohledňující možné vývojové potřeby za účelem poskytnutí dodatečné podpory. Poskytovatelé předškolního vzdělávání (*ECEC*) jsou zavázáni informovat rodiče v krátké psané zprávě o pokroku

jejich 2-3 letých dětí (zejména v oblastech: komunikace a jazyk; fyzický rozvoj; osobní, sociální a emocionální rozvoj). Zpráva poskytne přehled o schopnostech a dovednostech dítěte, o jeho pokroku souvisejícím se specifickými cíli učení a hodnocení – odpovídá posudku o školní připravenosti. (Schreyer and Oberhuemer, 2017)

„Charakteristiky efektivního učení jsou důležité elementy podpory pro přestup z EYFS do 1. třídy (*year 1*), tedy jedná se o přechod z preprimárního do primárního stupně. Sedm oblastí učení a rozvoje reprezentuje spíše proces než výsledky.“ (SATA, 2020, s. 22)

3.2.2 Pozorovací hodnocení dle EYFSP

Profil základního stupně raných let (*Early Years Foundation Stage Profile - EYFSP*), který byl vydán v roce 2020, upravuje podmínky, za kterých mají pedagogové v předškolních zařízeních hodnotit děti ve věku do 5 let v Anglii.

„Pedagogové mohou používat pozorovací hodnocení, aby rozuměli učení dětí. Pedagogové (*practitioners*) sledují, naslouchají, a integrují, jak se děti zabývají každodenními aktivitami, událostmi a zkušenostmi, a demonstrují jejich specifické znalosti, dovednosti a porozumění. Pozorovací hodnocení je nejspolehlivější cesta k vybudování přesného obrázku dětského rozvoje a učení. Některá pozorování mohou být plánovaná, ale některá spontánní zachycení důležitého momentu. Pozorování každodenních aktivit poskytne důkaz (záznam) znalostí (vzdělání) ve více než jedné oblasti učení. Efektivní hodnocení se může konat, jen když děti mají příležitost demonstrovat jejich porozumění, učení a rozvoj v řadě kontextů. Děti musí mít přístup k bohatému prostředí učení, kde příležitosti a podmínky jim dovolují se rozvíjet ve všech aspektech jejich rozvoje. Prostor k učení by mělo poskytovat rovnováhu ve všech oblastech učení. Každé dítě má být respektováno pro jeho individualitu a hodnoty dětského úsilí, zájmů a cílů, jako nástroje k úspěšnému učení.“ (Standards and Testing Agency, 2020, s. 11)

„Dítě bude snadněji vyjadřovat své pocity a cítit se jistě ve svém učení, když budou pedagogové poslouchat a reagovat způsoby, při kterých ukáží své porozumění“ (Standards and Testing Agency, 2020, s. 20)

4 Aktuální problémy a výzvy předškolního vzdělávání

V každém období ve vývoji společnosti můžeme vysledovat určité výzvy, které ovlivňují životní realitu a týkají se též předškolního vzdělávání, jako základní etapy celoživotního vzdělávání. Tyto výzvy se v průběhu času mění a je třeba průběžně vyhodnocovat, jak na aktuální výzvy reagovat a jak případně vzniklé problémy řešit.

Jedním z nejožehavějších témat týkajícího se českého i anglického předškolního vzdělávání je téma integrace a inkluze. Také v Anglii se vzdělávací systém potýká v některých případech s nedostatkem financí i odborníků. Dále je to hodně administrativy spojené s organizací MŠ a zejména zhoršující se chování a komunikace dětí.

V následující kapitole pojednám o rozdílech a nastavení řešení aktuálních výzev v systémech v Anglii a dalších zemích Spojeného království a v České republice. Podrobněji řeším tuto otázku v praktické části své bakalářské práce.

4.1 Pojetí speciálních vzdělávacích potřeb v předškolních zařízeních

V tomto oddíle se pokusím charakterizovat, jak je nahlíženo v jednotlivých zemích Spojeného království na téma speciálních vzdělávacích potřeb. Týká se dětí se speciálními vzdělávacími potřebami a znevýhodněními (handicapy) a jejich začlenění do standardních vzdělávacích zařízení.

Děti se SVP (speciální vzdělávací potřeby - *Special Educational Needs*) jsou tradičně začleňovány do státních zařízení hlavního vzdělávacího proudu. Zvláštní vzdělávací instituce existují pro ty děti, kterým nemůže být poskytnuta nezbytná podpora v běžném zařízení.

V Anglii mají podle zákona o dětech a rodinách (2014) povinnost místní úřady (vzdělávací a zdravotní oddělení) zajistit, aby každé dítě se SVP mohlo navštěvovat státní zařízení. Zařízení musí poskytovat každému dítěti potřebnou speciální vzdělávací péči, aby se mohlo zapojit v hlavních aktivitách společně s ostatními dětmi. Každé státní zařízení má koordinátora zvláštních vzdělávacích potřeb (*Special Educational Needs Coordinator*), jehož úkol je podpora pedagogů v jejich práci a úzká spolupráce s rodiči a externími specialisty. (Schreyer and Oberhuemer, 2017)

Pro děti, jejichž prvním jazykem není angličtina, požaduje zákonný rámec pro základní stupeň raných let (*SF for the EYFS*), aby poskytovatelé udělali vhodné kroky, aby byly zajištěny **příležitosti pro děti k rozvoji a používání jejich prvního jazyka při hře a učení**, podpoře jejich jazykového rozvoje v rodině. Od poskytovatelů (zřizovatelů) se také očekává, že zajistí příležitosti pro děti, aby dosáhly dobré úrovně v anglickém jazyce během předškolního vzdělávání. Od pedagogů se očekává hodnocení dětských dovedností v angličtině. „Učení se angličtiny jako druhého jazyka (jako *EAL*) není speciální vzdělávací potřeba.“ (Standards and Testing Agency, 2020, s. 18)

Ve Walesu v červnu 2015 byl vyhlášen Koncept dodatečných učebních potřeb a vzdělávacího tribunálu (*Draft Additional Learning Needs and Educational Tribunal*) s návrhy na nový legislativní systém pro podporu dětí a mladých lidí ve věku od 0 do 25 let, kteří mají dodatečné učební potřeby (*Additional Learning Needs*). Jeden z návrhů je vytvořit **individuální rozvojový plán pro každé dítě**. Státní zařízení mají povinnost poskytovat plán podpory dětem s *ALN* a zaměstnat vhodného koordinátora. Děti s *ALN* mají přednost při přidělování míst. Ve Walesu je 39 speciálních vzdělávacích institucí pro děti do 16 let.

Ve Skotsku mají místní úřady povinnost zajistit, aby každému dítěti se speciálními potřebami učení byl poskytován individuální podpůrný plán. Jsou tu speciální vzdělávací instituce, které jsou často připojené ke stálým státním zařízením. Některé z nich poskytují možnosti zůstat přes noc (internátní provoz). V roce 2016 bylo celkem 10 860 dětí se speciálními potřebami registrováno (11 %) místním úřadem. V roce 2016 bylo registrováno celkem 8 380 dětí s odlišným prvním jazykem než angličtinou (9 %) na místních úřadech a partnerských zařízeních (*Scottish Government, 2017*). Místní úřady poskytují kurzy angličtiny pro děti migrantů.

V Severním Irsku zdůrazňuje Nařízení o zvláštních vzdělávacích potřebách a zdravotním postižení (*The Special Educational Needs and Disability Order 2005*), že tyto děti by měly být zahrnuty v běžných zařízeních. Každé dítě obdrží každoročně vyjádření o speciálních vzdělávacích potřebách (*Statement of special educational needs*), které ho opravňuje získat vhodnou podporu. (Schreyer and Oberhuemer, 2017)

Dle mého názoru je dobře, že je poskytován široký výběr různých zařízení, ve kterých mohou být děti se speciálními vzdělávacími potřebami integrováni mezi děti bez zvláštních vzdělávacích potřeb, i když je tu stále možnost umístit děti do speciálních zařízení, kde je jim věnována speciální péče podle druhu postižení a specifické potřeby.

Shrnutí teoretické části

V teoretické části své práce jsem pojednala o jednotlivých institucích předškolního vzdělávání v Anglii. Uvedla jsem rozdíly, které jsou mezi vzdělávacími systémy v dalších zemích Spojeného království. Komparaci jsem provedla částečně i s předškolním vzděláváním v České republice. Co se týče předškolního vzdělávání v Anglii, liší se od českého zejména v začátku školní docházky, v personálním obsazení i v přístupu k dětem a koncepci práce s předškolními dětmi. V anglickém vzdělávacím systému dochází více k průběžnému hodnocení vývoje dětí i ve standardech, které musí být učitelem dodržovány.

I. Praktická část

Hlavním tématem celé mé bakalářské práce je průzkum předškolního vzdělávání v Anglii. V teoretické části jsem uvedla typy institucí předškolního vzdělávání a podmínky jejich fungování v zemích Spojeného království a zejména v Anglii. V praktické části popisují výsledky výzkumu, kde se zaměřuji podrobněji na specifika dvou předškolních institucí předškolního vzdělávání, které jsem měla možnost navštívit v anglickém Plymouthu, v jihozápadní části britského ostrova. Zabývám se jejich srovnáváním z hlediska jejich strukturního nastavení i výchovně vzdělávacích procesů. Záměrem je poukázat na společné a odlišné znaky vybraných zařízení. Dvě provedené případové studie nám poskytují zajímavý částečný vhled do praxe předškolních institucí v Anglii.

Cílem empirického šetření je zmapovat a analyzovat specifika práce vybraných institucí poskytujících výchovu a vzdělávání pro děti do 6 let věku v Anglii. Vybraná zařízení sledují typologicky odlišné instituce, kde se vzdělávají děti předškolního věku. Nejedná se tedy o komparaci shodně fungujících zařízení, ale zpracování případových studií odlišných institucí z hlediska jejich strukturního i procesuálního nastavení. Případové studie poskytují podnět pro uvažování o profilaci institucí poskytujících předškolní výchovu v České republice.

5 Výzkumné šetření

5.1 Vymezení cíle výzkumu

Cílem mého výzkumu je zodpovědět výzkumné otázky, které jsem stanovila před začátkem výzkumného šetření. Jedná se o jednu hlavní výzkumnou otázku a čtyři specifické výzkumné otázky, které uvádím v této kapitole. Pro jejich zodpovězení jsem zvolila metodu kvalitativního výzkumu. Své empirické šetření opírám o témata, týkající se dvou případových studií, která se objevují v dalších kapitolách praktické části. V závěru shrnuji výsledky svého empirického výzkumu.

5.2 Hlavní a specifické výzkumné otázky

HVO: Jaká jsou specifika práce vybraných institucí v Anglii, které se zaměřují na výchovu a vzdělávání dětí do 6 let?

SVO1: Jaké jsou strukturní podmínky ve sledovaných institucích (věcné podmínky, životospráva, psychosociální podmínky, organizace, řízení, personální a pedagogické zajištění, spoluúčast rodičů)?

SVO2: Jak probíhají výchovně-vzdělávací procesy ve vybraných institucích a čím se odlišují v obou typech předškolních zařízení?

SVO3: Jak předškolní zařízení reagují na aktuální problémy a výzvy v předškolní oblasti v Anglii?

SVO4: Jaké inspirace z praxe vybraných výchovně-vzdělávacích institucí určených pro děti do 6 let věku v Anglii je možné čerpat pro kontext předškolního vzdělávání v České republice?

5.3 Metody získávání dat

Designem výzkumu je případová studie (*case study*). Výzkumné šetření vychází z kvalitativního paradigmatu. V rámci sběru dat bylo použito několik metod, jejichž cílem bylo co nejhlouběji poznat obě vybrané instituce. Metodami sběru dat byly polostrukturované rozhovory a zúčastněné, polostrukturované pozorování a analýza školních dokumentů (Šváříček a Šedřová, 2014; Skutil, 2011, s. 102).

Pro polostrukturované rozhovory jsem připravila respondentské otázky, které jsem položila dotazovaným v obou předškolních zařízeních. Respondentské otázky jsem uzpůsobila tak, abych získala co nejkomplexnější obraz o nastavení obou zařízení a tak mohla odpovědět na uvedené výzkumné otázky. Respondentské otázky uvádím v příloze č. 4.

Přepsala jsem jednotlivé odpovědi na otázky v originále, ale v práci je z úsporných důvodů neuvádím, neboť obsahují celkem 20 stránek. Uvádím zde odpovědi na některé položené otázky, které jsem vyhodnotila jako důležité a užitečné pro interpretaci dat v této práci.

5.4 Charakteristika sledovaných předškolních zařízení a respondentů

V následujících oddílech pojednám o předškolních institucích v Anglii, jež jsem měla možnost navštívit a vyzkoumat jejich fungování. Jedná se o veřejnou mateřskou školu (*nursery school*) při primární škole a samostatnou soukromou mateřskou školu (*private nursery school*), které se obě nacházejí ve městě Plymouth. Předškolní vzdělávací instituce jsem navštívila po předchozí domluvě s vedením školy a s žádostí o provedení výzkumného šetření. V rámci výzkumu jsem dostala souhlas s pořizováním fotografií prostorů a vybavení jednotlivých institucí. Ovšem z důvodu ochrany osobních údajů a zachování osobní bezpečnosti (*policy*), které se v Anglii řídí velmi striktními pravidly, nejsou na fotografiích zachycovány děti ani jejich hodnocení (*assessment*). Ze stejného důvodu neuvádím jména obou zkoumaných institucí.

Ve veřejné MŠ jsem se dotazovala zejména hlavní učitelky a vedoucí skupiny 3 až 4 letých dětí, která je zodpovědná za plánování a naplňování výchovně-vzdělávacích procesů i za průběžné hodnocení pokroků dětí. U našeho rozhovoru byla přítomna i asistentka s kvalifikací učitele, která odpovědi na otázky doplňovala. Učitelka s asistentkou pracují společně již pět let a věnují se převážně tříletým dětem ve veřejné MŠ. Asistentka (67 let) pracuje v této MŠ již 20 let. Původně měla na starosti oblast zdraví a bezpečnosti dětí. Vedoucí učitelka (kvalifikovaná učitelka, 51 let) je jako hlavní učitelka zodpovědná za plánování, vývoj a stabilitu v týmu. Doplnují se při utváření vzdělávací nabídky pro předškolní děti. Všechny čtyři (včetně dalších dvou asistentek), které pracují s dvouletými dětmi) mají učitelskou kvalifikaci na úrovni univerzity. Jen odpolední asistentka má nižší stupeň vzdělání, který ji opravňuje k práci asistenta/pečovatele. Domlouvají se společně na práci s dětmi dopředu i v průběhu aktivit. Další asistentka, která odpověděla na otázky

písemně, pracovala ve veřejné MŠ jako s dětmi dopoledne v přípravné třídě a odpoledne v první třídě. Měla na starosti dvě děti s problémy v chování v přípravné třídě a jedno dítě s problémy v řeči a jednu holčičku s autismem v první třídě. Od té jsem se dozvěděla, že není na škole dostatek specialistů (logoped, psycholog), kteří by mohli dětem se SVP poskytovat zvláštní péči.

Dále jsem uskutečnila rozhovor i s ředitelkou primární a preprimární školy, která však ze zdravotních důvodů zodpověděla jen část otázek. Uvedla, že jako škola se potýká s nedostatkem peněz i odborníků (školních poradců) a asistentů.

V soukromé MŠ na mé otázky odpovídala vedoucí učitelka, zástupkyně ředitelky. Podrobně odpovídala na položené i doplňující otázky.

Otázky jsem také položila učitelce přípravné třídy, která dříve 10 let pracovala jako ředitelka. Z časových důvodů jsem od ní získala odpovědi pouze písemně. Písemné odpovědi uvádím v příloze č. 4.1. Odpovědi získané z rozhovorů týkající se výzkumných otázek mám zapsané a zahrnuté v obou případových studiích.

6 Případová studie veřejné mateřské školy

V následující kapitole budu charakterizovat a popisovat veřejnou mateřskou školu.

6.1 Umístění veřejné mateřské školy

První zařízení, kde jsem strávila v průběhu zimního semestru celkem 8 dní, je situováno v blízkosti centra města Plymouth, kde je dobrá dopravní dostupnost. Nachází se nedaleko zálivu Plymouth Hoe. Primární škola spojená s mateřskou školou je obklopena obytnými domy i obchody v blízkosti. Blízko objektu je i menší parkoviště. Dostupnost je možná i autobusem do 200 m od zastávky. Objekt školy je oplocen a hlavní brána ovládána zevnitř na zazvonění u recepce či na kód. U vchodu je nutné hlásit důvod návštěvy a zapsat jméno do ručně psaného registru. Vstup do školy je tak chráněn proti nepovolaným osobám, které se v nedalekém centru mohou pohybovat.

6.2 Specifika dětských skupin ve veřejné MŠ

Mateřská škola je součástí základní školy, kde je celkem 104 dětí. Do tohoto předškolního a školního zařízení dochází mnoho dětí z rodin etnických minorit. Práce s dětmi je zde tedy v tomto směru specifická. V mateřské škole je z celkového počtu dětí 33, jiné než britské národnosti celkem 13 dětí.

Kromě dvou předškolních skupin je tu jedna přípravná „přijímací třída“ (*reception class*) a po jedné třídě v každém ročníku až do 6. třídy (*year 1 - 6*). Na každou třídu připadá jeden učitel a jeden asistent. Ve dvou třídách mateřské školy (dále MŠ) pracují celkem 4 učitelky a jedna asistentka. Jedná se o úroveň vzdělávání *Foundation Stage 1-2*. (*Key Stage 1* zahrnuje vzdělávání dětí ve věku 5 – 7 let v 1. a 2. třídě a *a Key Stage 2* děti 8 - 11 let ve 3. – 6. třídě).

Děti jsou tu ve věku 2 až 4 roky. Prakticky vedle sebe fungují 2 třídy, které jsou částečně propojené v rámci některých aktivit. Ve skupině mladších dětí ve věku 2 až 3 roky pracují dvě učitelky, které mívají pouze dopolední službu. Odpoledne je střídá jedna asistentka učitele. Více dětí v této skupině chodí jen na dopoledne. Děti přicházejí všechny v jeden čas, neboť instituce otevírá v 9 hodin. Některé děti si vyzvedávají rodiče v poledne, ostatní zůstávají do 15.20 nebo přicházejí jen na odpoledne. MŠ má otevřeno stejně jako třídy primární školy, 6 hodin denně.

Toto specifikum je zcela odlišné od českého pojetí MŠ, které otvírají brzy ráno a děti mohou přicházet v průběhu přibližně dvou hodin, zpravidla již od 6.30 do 8.30 h podle potřeb rodičů.

Přípravná neboli přijímací třída (*reception class*) je určena pro děti od 4 let a je přípravou na 1. ročník primární školy. Zde může být až 30 žáků s jedním učitelem a jedním asistentem učitele. V případě potřeby může být ve třídě i více asistentů, kteří pomáhají zejména dětem se speciálními vzdělávacími potřebami. Tímto tématem se zabývám v kapitole 6.3.5.

Děti v přípravném stupni povinného vzdělávání již nosí jednotné oblečení, tedy školní uniformy. V této škole je to bílé tričko nebo košile, černé nebo šedivé kalhoty (chlapci) a sukně (dívky) a červený svetr s logem školy. (Jednotlivé školy v Anglii mají různé uniformy a loga.) Pro učitele je to spíše nevýhoda, neboť děti ve stejném oblečení vypadají podobně a je tedy těžší je rozlišit, ale pro děti je to dle mého názoru lepší, neboť mezi sebou v tomto nemají rozdíly, které mohou vést ke znevýhodnění některých dětí.

V České republice děti ani v základní škole jednotné oblečení nenosí. Jeho zavedení by však dle mého názoru mohlo napomoci k redukci výskytu šikany ve školách.

Nástup dětí do předškolních institucí (*nursery school*) ve třech letech se řídí podle věku dětí (podle měsíce narození).

- v případě, že se děti narodily v první čtvrtině roku v období od 1. 1. do 31. 3., nastoupí do předškolního zařízení od 1. 4.;
- v případě, že se narodily v období mezi 1. 4. a 31. 8., nastoupí od 1. 9.;
- děti narozené v době 1. 9. – 31. 12. nastupují do MŠ od 1. 1. následujícího roku.

Děti tedy mohou započít docházku do MŠ ve třech ročních obdobích, ale v této MŠ (podle informací od vedoucí učitelky) i prakticky kdykoli po požádání a následném schválení předškolní docházky v případě volné kapacity. To se týká i dětí dvouletých.

Adaptace na MŠ pak probíhá různě dlouho podle potřeb dětí a rodičů. Většinou děti zůstávají s rodiči v MŠ na adaptaci několik dnů či týdnů, postupně po pár hodinách, dokud nenastane spokojenost na všech stranách (dítě, rodič, učitel). Rodič může zůstat s dítětem v MŠ tak dlouho, jak je třeba. Děti jsou pozorovány pedagogem a jejich chování a kognitivní, emocionální a sociální rozvoj je od počátku sledován v průběhu pobytu

v předškolním zařízení. Hodnocení dětí (*assessment*) probíhá hlavně ve dvou a pěti letech dítěte (viz kapitola 6.3.7).

Tato mateřská škola je církevní, katolická (*Church of England*). Podle toho jsou i upravovány probíhající psychosociální podmínky v mateřské a primární škole. Děti jsou vedeny ke křesťanským hodnotám a v rámci školy probíhají modlitby a společné uctívání Boha.

Uznávané křesťanské hodnoty jsou: **péče, čestnost, respekt, inkluze, sdílení a důvěra** – (v angličtině každé z těchto slov začíná písmenem, které dohromady tvoří slovo: Kristus).

V prostorách školy jsem vypožadovala (u vstupu do 1. třídy) dvě napsané **modlitby** pro děti. Jsou to:

„Drahý Bože, dáváš mi všechno, co potřebuji, jídlo, pití i bezpečné místo k odpočinku. Amen.“

„Drahý Bože, děkuji Ti za každý šťastný den, za legraci, přátele, za práci i hru. Děkuji Ti za laskavou péči, ve škole, doma a všude. Amen.“

Avšak prakticky jsem neviděla ani neslyšela, že by se děti nebo učitelé ve škole tyto modlitby modlili. Křesťanské postoje se však odrážejí v citlivém přístupu učitelů k dětem. Někteří učitelé jsou věřící a svým trpělivým a vstřícným přístupem vhodně pedagogicky na děti působí a jsou jim příkladem ve víře a v praktickém životě. V tomto směru se děti učí správnému životnímu stylu nápodobou a odpozorováním chování a jednání učitelů, kteří však sami v této škole nemusí být věřící. Ani není praktikována preference dětí z rodin, kde jsou rodiče křesťané. Škola je otevřená všem bez rozdílu vyznání. Ve vyšších ročnících primární školy je vyučován předmět náboženství (*religion*).

6.3 Strukturní podmínky ve veřejné MŠ

V následující kapitole zmapuji strukturní podmínky vysledované ve veřejné MŠ.

6.3.1 Věcné podmínky - prostorové uspořádání ve veřejné MŠ

V tomto oddíle popíši, jak je tato MŠ koncipována, co se týče uspořádání a vybavení. Prostorové uspořádání MŠ je řešeno jednou velkou místností uvnitř a velkým herním prostorem venku. Vnitřní prostory se skládají z velké herny, která je rozdělena na části:

- čtenářský koutek, kde je knihovnička s knížkami a pohodlným křesílkem,
- kulatý stůl s židličkami, který slouží k výtvarným a pracovním činnostem a také k podávání jídla;
- v části, kde jsou dva stolky a různé hračky, je místo na hraní a pohybové činnosti.

Na stěně mají obrázky a texty dokumentující činnost dětí a s podněty pro jejich rozvoj.

6.3.2 Vnitřní a venkovní vybavení

Děti mají k dispozici hračky různého druhu, a to k rozvíjení jejich motorických, fyzických a sociálních schopností a dovedností i co se týče předčtenářské a předmatematické gramotnosti. Jsou tu i některé didaktické pomůcky podobného charakteru jako je využíváno v pedagogickém přístupu Montessori. Neviděla jsem tu však deskové hry.

Ve velké místnosti je i moderní **interaktivní tabule**, která je hojně využívána k aktivitám zaměřeným na rozvoj kognitivních činností dětí, a to zejména, když se děti učí dopoledne něco nového a pak také odpoledne po svačině, než si děti vyzvednou rodiče.

Co se týče hraček, jsou preferovány přírodní materiály. V MŠ je vybavení dostatečné, ale je třeba občas výběr hraček obměňovat. Na nové hračky a pomůcky někdy není dostatek financí. Někdy přináší do MŠ rodiče hračky, které už doma nepotřebují.

Prostory uvnitř školky se obměňují, tzn. změnu polohy herních koutků, drobné obměny rozvržení místnosti. Do MŠ je zván designový specialista, který pomůže herní prostor v interiéru obměnit.

Zájmové koutky se nacházejí v rozích místnosti: dětská dřevěná kuchyňka, kde mají děti model sporáku a plastové nádobí. Mohou si tu hrát i na obchod a využít plastové kasy, váhy se závažími na modely potravin a papírových peněz a plastových mincí. Také mají děti na hraní starý vyřazený monitor od počítače a klávesnici. V koutku s plyšovými hračkami jsou i různé oblečky pro panenky a zvířátka a také látky a kostýmy pro děti. Ve čtenářském koutku mají děti k dispozici bohatou nabídku dětské literatury. (foto v příloze)

Děti si mohou vybrat hru v kuchyňském koutku, s panenkami, plyšáky, kostkami, stavebnicí, kolejnicemi, autíčky a dalšími hračkami a pomůckami rozvíjejícími jejich přirozené schopnosti a dovednosti.

Pro výtvarné činnosti se v policích výtvarného koutku nacházejí výtvarné materiály pro tvoření – různé druhy papírů a látek, ústřižky, provázky, vlna, lepidla, štětce, barvy atd. Děti tu mají ochranné pláště, které si oblékají, když pracují s barvou.

Vnitřní prostředí MŠ na mě působilo neuspořádaně a trochu nepřehledně. Druhý týden mé návštěvy byl interiér částečně přestavěn. V průběhu denních aktivit dětí nebyl stále udržován pořádek, ale hlavní herní místnost byla stále v pracovní formě ovlivněna různými dětskými zaměstnáními. Uklízelo se většinou až na konci dne (tedy odpoledne) nebo někdy i průběžně po jednotlivých částech programu. Některé z nich byly vedené a řízené pedagogy. Spontánní činnosti prováděly děti samostatně nebo i s dopomocí pedagoga, který tu působí více jako průvodce při jednotlivých činnostech i iniciátor některých aktivit. Hračky jsou tu uspořádány tematicky do jednotlivých krabic v policích. (viz foto v příloze 3.1.2)

Děti nemají klasické šatny, jak je tomu zpravidla v českých MŠ, ale jen věšáky, kam odkládají svrchní šat (bundy a kabáty) a kam věší brašnu se sešitem (pro komunikaci s rodiči) a kam si dávají vybranou knihu na čtení doma s rodiči. Odpadá zde složitý proces převlékání, jak jej známe z českých MŠ, neboť děti ani pedagogové se nepřezouvají, nenosí tedy bačkory a nepřevlékají se. Když jdou ven na čerstvý vzduch, berou si na sebe (v zimním období) jen bundu. Pro označení jednotlivých háčků pro odložení svrchního šatu se používá (jako v ČR) značka a jméno. V některých MŠ v ČR mají děti na svém místě jen obrázek. Tady u něj vždy mají děti i své jméno.

Vnější prostory jsou pro děti vhodné k objevování a k vlastním spontánním pohybovým aktivitám. Venku se nachází velké asfaltové hřiště, kde děti hojně využívají jízdu na tříkolce, kole, odrážedle, hraní s míčem, švihadly, kbelíky a podobně. Část venkovního prostoru je nazvána Tajemná zahrada (*Secret garden*), kde je přírodní koutek s dřevěnými schůdky, lávkou, přírodním dřevěným xylofonem, keři a stromky. Tato část je dětmi oblíbená. Mohou se tu schovat a volně pohybovat jako v přírodě. Hned vedle asfaltového hřiště je na travnaté ploše veliká skluzavka s dřevěnými schůdky, dřevěný stůl a dvě lavice. V části přilehlé k budově, která je zastřešená, mají děti dřevěné prolézačky. Je tu i velká nádoba, kde si děti mohou hrát s vodou a různě přelévat vodu i malé pískoviště s bábovičkami a lopatkami. V těchto prostorách se mohou volně pohybovat a hrát si

většinou dvakrát denně (dopoledne i odpoledne). Děti si zde hrají většinou sami pod dohledem pedagoga. Venkovní hračky tu mají převážně plastové. Je snaha mít hračky modernější a více z přírodních materiálů, což je však závislé na finančních prostředcích. Tato instituce je dle mého názoru vhodně vybavena pro děti věkové skupiny 2-4 roky.

6.3.3 Životospráva - stravování a odpočinek ve veřejné MŠ

Životospráva je řešena v anglické MŠ podobně a v něčem odlišně od nastavených podmínek v ČR. Shoda je v poskytování stravy dětem třikrát denně v pravidelných intervalech. Svačiny (dopolední a odpolední) jsou shodné pro všechny děti a jsou poskytovány MŠ.

Oběd mohou mít děti z domova (studený) nebo ve škole vařený (teplý). Většina dětí (přibližně 15 z 20) má oběd z domova a většinou kolem pěti dětí jí teplý oběd vařený ve škole. Školní oběd stojí 2,30 liber a jsou obvykle na výběr tři jídla včetně sendviče. Studený oběd, který děti měly z domova, se skládal z ovoce, chipsů, jogurtu, sendviče apod.

Svačina je obvykle podávána jako v českých MŠ dopoledne a odpoledne. Jedná se například o ovoce a kukuřičné lupínky s mlékem nebo jogurt.

Děti v přípravné třídě se mohou podílet na výběru svého oběda, jehož volba se upřesňuje daný den ráno. Rodiče dětem oběd vybírají, ale děti jsou o volbě svého oběda informovány. Možnost volby a informování dětí se mi jeví jako prospěšné.

Oproti tomu v českých MŠ je strava daná ve všech třech pokrmech a děti zpravidla výběr nemají. Polévky jsou součástí každodenního oběda, což v Anglii není. Svačiny v ČR jsou většinou řešeny čtvrtkou či půlkou krajíce chleba s pomazánkou a případně zeleninou či ovocem. Dle mého názoru není příliš vhodné a zdravé dávat dětem každodenně místo oběda svačinu, tedy studený oběd, který nutričně není zcela vyhovující pro předškolní děti.

Odpočinek ve veřejné MŠ je realizován pobytem dětí na čerstvém vzduchu. Není tu běžné, že by děti po obědě spaly. Ani tu nejsou k tomu vytvořeny podmínky. Tím, že MŠ otvírá až v 9 hodin, děti mohou ráno spát déle a tak po obědě nemají takovou potřebu spánku jako české děti. Zatím jsem neslyšela, že by tento způsob aktivního odpočinku (pobyt venku bezprostředně po obědě) byl realizován v české MŠ.

6.3.4 Organizace ve veřejné MŠ

Ve veřejné MŠ se platí za jedno dítě 8 liber za dopolední nebo odpolední pobyt v zařízení v případě, že rodiče nedostanou vládní dotace. Celodenní pobyt vyjde na 16 liber. Do 16000 liber měsíčního příjmu jednoho rodiče je oprávnění získat dotaci na 15 hodin pobytu dítěte týdně (3 h denně). V případě, že rodič získá tuto dotaci, platí pouze za oběd 2,30 liber u tříletých dětí, u dvouletých (v případě schválení docházky do MŠ) je pobyt zdarma.

Hlavní učitelka s asistentkou jsou přítomny po celou otevírací dobu. Jen asistentka u mladších dětí přichází pouze na odpoledne a střídá dvě učitelky, které se věnují dětem ve věku 2-3 roky dopoledne od 9 hodin do oběda, tedy do 12 hodin.

6.3.5 Harmonogram dne ve veřejné MŠ

V mateřské škole (*nursery school*) se obvykle postupuje podle denního harmonogramu a zde dopolední program začíná až krátce před 9. hodinou. Jednotlivé činnosti mohou mít pohyblivé rozvržení podle aktuální situace, probíhaného tématu i ročního období. Proto není časové vymezení vždy přesné, ale flexibilně se přizpůsobuje aktuální situaci. Z hlediska obsahu pedagogické práce se však postupuje podle plánu, který je vypracováván učiteli na týden, měsíc i rok. Učitelé připravují dopředu činnosti podobně jako v českém školním a třídním vzdělávacím programu.

Příklad programu ve veřejné MŠ v měsíci říjnu:

- 8.55 - přivedení a uvítání dětí
- 9.00 - zahájení bloku činností
- 9.45 - rozcvička venku (podle počasí)
- 10.15 - svačina
- 10.30 - volná hra (venku nebo vevnitř)
- 11.00 - řízená pohybová aktivita
- 11.25 - aktivity v kroužku - zpívání, básničky, modlitba
- 11.40 - oběd pro všechny děti
- 12.00 - odchod dětí po dopolední části

- 12.15 - pobyt venku
- 13.00 - čtení v kroužku
- 13.15 - volná hra (venku nebo vevnitř)
- 14.00 - děkovná modlitba a svačina
- 14.30 - hraní venku na hřišti
- 15.00 - zpívání a aktivita na rozloučenou
- 15.30 - odchod domů, vyzvedávání dětí rodiči

V průběhu mé návštěvy se ráno vždy konala úvodní aktivita. Děti se rozloučí s rodiči a přivítají se s učitelkou a s ostatními dětmi. Na začátek jsou zařazeny drobné aktivity, které děti zklidní a pomohou jim soustředit se na činnosti v MŠ. Je to např. prohlížení knížek nebo provlékání tkaniček plastovými šablonami či navlékání korálků. Tím děti rozvíjejí kromě soustředění i jemnou motoriku. Přivítání všech přítomných dětí probíhá v kroužku, kdy jsou všichni pozdraveni v jazycích, kterými děti mluví. Tímto se lépe integrují do skupiny a poznávají své odlišnosti.

Poté někdy děti sledují video na interaktivní tabuli a prostřednictvím toho se učí písničky s ukazováním. Dopoledne mají děti přibližně deseti až patnácti minutové pohybové **cvičení na hřišti**. Mohou využít míče a švihadla či jiné vhodné pomůcky.

Při dopoledním cvičení vede děti učitelka, jinak v delších blocích volných venkovních her mají děti pohyb spontánní. Děti v této veřejné MŠ nemají k dispozici tělocvičnu. Mohou však využít halu primární školy, která může sloužit i k pohybovým aktivitám.

V době mé návštěvy tohoto předškolního zařízení zkoumaly děti ráno venku jinovatku a sbíraly listí spadlé ze stromů. První týden měli podzimní téma o veliké dýni. Téma je spojeno s nějakým příběhem, který dětem přiblíží, o co se jedná, pro lepší představivost. Vzdělávací činnosti jsou založené na vyprávění příběhů (*story based*) a učení se prostřednictvím příběhu. Nosným příběhem pro další aktivity bylo vyprávění pohádky „o veliké řepě (dýni)“. Učitelka dětem příběh zahrála pomocí postaviček a děti se učily na základě tohoto příběhu, jak si pomáhat a že každý je důležitý a má určitý úkol.

V dopoledním bloku probíhají různé výtvarné a tvořivé aktivity, jako např. **výtvarná aktivita** s barvami - otisk listů a malba ohňostroje pomocí pipet (tvoření skvrn na černý papír). Při výtvarné činnosti děti tvoří individuálně, případně v malých skupinkách. Dle zájmu přichází spontánně, když vidí, že se něco tvoří, co v nich vzbudí zájem. Malovalo asi 10 z 18 dětí. S využitím štětce, speciálních pipet na barvy a roztržené ruličky od toaletního papíru (pomůcky) podle programu vytvářely barevné efekty ohňostroje, který mohly večer s rodiči pozorovat 11. 11. 2018 (100 let od konce 1. světové války). Tato výtvarná činnost byla v nabídce pro děti dopoledne po dobu 2 hodin.

Nové poznatky a dovednosti děti získávají i prostřednictvím interaktivní tabule (audiovizuální techniky), kde je jim někdy promítáno ústřední téma (v příběhu), na které se navazuje dalšími činnostmi v integrovaném bloku.

Děti se učí nápodobou například ukazovací písně, čímž rozvíjí jak motorické a pohybové dovednosti tak správnou výslovnost a rozšiřují slovní zásobu. Tím se naplňuje část dané vzdělávací nabídky ze složky komunikace a jazyk (*Communication and Language*) a čtenářská gramotnost (*Literacy*). Učitel dětem pravidelně předčítá. Děti mají také možnost v průběhu spontánních činností ve čtenářském koutku prohlížet knížky.

6.3.6 Integrace dětí se SVP ve veřejné MŠ

Pokud je ve třídě mateřské školy zařazeno dítě se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP), učitel s ním pracuje individuálně podle jeho zvláštních potřeb a jeho pokroky a vývoj konzultuje s rodiči.

Ve veřejné MŠ je více dětí, které mají SVP, a s nimi učitel pracuje individuálně a pomáhá jim rozvíjet oblasti, zejména jazykové, které potřebují vylepšit. Individuální péčí by mělo docházet k vyrovnávání dovednostních rozdílů u předškolních dětí.

S některými dětmi se SVP učitelé provádí aktivity na procvičení a osvojení anglického jazyka. Určité děti mají individuální vzdělávací plán, zejména pokud jsou to děti s odlišným mateřským jazykem a speciálními vzdělávacími potřebami. Tyto děti mají speciální čas s učitelem, kdy procvičují to, co jim nejde tak dobře jako ostatním dětem. Rozšiřují slovní zásobu, cvičí správnou výslovnost a učí se soustředěnosti a spolupráci s ostatními.

Některé děti mají kromě jazykového handicapu i problematické chování. Je tedy třeba k nim přistupovat individuálně. V případě dvou učitelů na jednu skupinu v počtu 10 až 20 dětí lze práci s dětmi více strukturovat a dělit do dvou skupin. V případě, kdy děti vykonávají společné činnosti, např. výtvarné tvoření, celkem 4 pedagogové se věnují skupině 20 dětí. V tomto případě je vytvořen prostor pro individuální práci v menších skupinách a děti si mohou ze 4 nabízených činností vybrat právě tu, která je v dané chvíli zaujme. Děti dle svého zájmu procházejí jednotlivá stanoviště, kde jim pedagog pomáhá v objevování světa, podle konkrétního tématu a rozvrženého plánu. (viz rozvrh MŠ - *Foundation Stage 1* v příloze č. 5.1.1 a-b)

6.3.7 Psychosociální podmínky ve veřejné MŠ

Pokroky dětí jsou průběžně sledovány a zaznamenávány do zvláštních tabletů tzv. „tapestry“ (*learning journey* - cesta učení), které vede učitelka o všech dětech a jejich činnostech. Sleduje se celkový rozvoj dítěte v různých oblastech (7 oblastí) a podklady pro dokumentaci rozvoje dítěte jsou získávány pozorováním a rozhovory s dítětem. Dříve učitelé hodnocení o dětských dovednostech a pokrocích zaznamenávali do papírových verzí (*Development matters*). Učitelky na požádání rodičů předávají informace o dětech a jejich vývoji. Učitelky se snaží o spolupráci s rodiči a vzájemnou komunikaci, co se týče jejich dětí. Pro lepší informovanost a porozumění je používáno ještě malých tištěných sešitů, které rodiče spolu s vybranými knížkami na týden pro děti dostávají v aktovce od učitelů. Do sešitů zaznamenávají jak učitelé, tak rodiče, co děti dělaly v týdnu a jak s nimi pracovaly v jednotlivých úkolech (př. čtení).

Ve sledované MŠ je přibližně jedna třetina dětí, která má angličtinu jako druhý jazyk (v angličtině EAL - *English as an additional language*), tudíž jejich mateřština je odlišná a potřebují více procvičovat komunikaci a jazyk (*communication and language*). Mnohé z dětí mají také speciální vzdělávací potřeby - SVP (SEN - *Special educational needs*). Některé děti kromě jazyka mají i problémy v chování. Práce s nimi vyžaduje hodně trpělivosti a úsilí. Učitel se snaží děti vhodně motivovat a povzbuzovat, aby se zlepšovaly.

V době mé přítomnosti byly ve třídě děti ve stáří okolo tří let nejen britské národnosti, ale i národnosti africkofrancouzské, arabské, řecké, kurdské, polské a české. Do této MŠ chodí i děti romského původu. Jednalo se o jednoho chlapce a jednu dívku. Dívka věkem měla

patřit už do přípravné třídy, ale pro lehčí postižení je stále ve třídě dětí mladšího předškolního věku. Ve svých 4 letech se projevuje jako dvouletá. Komunikace s rodiči této dívky není snadná, spíše nedostatečná, neboť její rodiče a prarodiče, kteří ji do školky vedí a vyzvedávají, neumějí dost dobře anglicky a učitelka zase neovládá češtinu. Těšila jsem se, že budu v této situaci nápomocna překladem, ale v době mé přítomnosti v MŠ byla dívka přítomna asi jen dva dny a nevyzvedávala ji matka, tudíž k rozhovoru s ní o její dcerce nedošlo.

Co jsem vypožadovala a ráda bych zmínila, je způsob **káznění dětí**. A to se děje v této MŠ tak, že pokud dítě opakovaně neposlechne a vyrušuje, je mu dán tzv. čas vyloučení ze hry (*time out*). Dítě si musí odsednout od ostatních dětí, je vyřazeno z probíhající aktivity a je mu dán čas na zklidnění a srovnání se. Tento čas „vyřazení“ se odvíjí podle věku dětí. Přesýpací hodiny, které dítě může sledovat, tak odměří čas - 2 minuty (u dvouletých), 3 minuty (u tříletých) a 4 minuty (u čtyřletých). Poté se může zase dítě připojit k ostatním. Tento přístup hodnotím jako pozitivní, neboť pomáhá dítěti si uvědomit, co a kdy udělalo špatně. I v českých MŠ bývá podobný přístup uplatňován, kdy neukázněné dítě je dočasně vyloučeno ze skupiny dětí. Dle mého názoru je třeba dítěti vysvětlit, proč pedagog jedná daným způsobem a co bylo v chování dítěte nepatřičné. Dítě by mělo rozpoznat, co se od něj očekává a co dělat nemá.

Pedagog se snaží nejprve dítě upozornit na nevhodné chování. V případě, že neposlechne, je nutné zakročit. Ne vždy je však možné, s ohledem na ostatní děti, kázněné dítě poučovat vysvětlováním nesprávného jednání. V případě, že se výchovné a kázeňské problémy opakují, je třeba informovat rodiče a probrat situaci s nimi. Toto se v této veřejné MŠ děje poměrně často zejména u dětí se SVP a problémovým chováním. Takové děti tu byly dvě.

6.3.8 Monitorování vývoje dětí a spolupráce s rodiči ve veřejné MŠ

Učitelky i asistentky zaznamenávají výsledky pozorování a vedení dětí průběžně do nového on-line programu Tapestry, kam mají přístup i rodiče a mohou též doplňovat informace o pokroku svých dětí. Činnost dětí je dokumentována i fotografiemi, videem. Jsou zde poznámky zejména o vypožadovaných pokrocích, ale i nedostatecích dětí v oblasti komunikace a jazyka. Pedagog zaznamenává i konkrétní výroky dětí, když například

komentují svou kresbu nebo jiný výtvar. Pedagogové jsou ve veřejné MŠ oslovováni jejich příjmením. (např. paní Zelená).

Učitelky se snaží navazovat a rozvíjet vztahy s rodiči dětí a povzbuzovat je k zapojení do aktivit, které se dějí v mateřské škole. Je možné, aby se zapojili v MŠ jako dobrovolníci a vypomáhali při činnostech s dětmi. Např. jedna polská maminka vypomáhala pravidelně v době vydávání obědů. Jednou za měsíc je pro rodiče možnost účastnit se se svými dětmi dětského programu v místním divadle. Interakce mezi dětmi, rodiči a učiteli je v MŠ podporována. Dle mého názoru díky provedenému pozorování byla tato MŠ více otevřená spolupráci s rodiči, než jsem viděla v českých MŠ. Podle slov vedoucí učitelky veřejné MŠ však očekávají větší zapojení rodičů a jejich účast při různých činnostech mateřské školy.

6.3.9 Přípravná třída pro 4leté děti ve zkoumané primární škole

Součástí primární školy je přechodový ročník mezi mateřskou školou a základní školou v Anglii nazývaný doslova přijímací třída neboli třída přípravná (*Reception class*).²

V přípravné třídě bylo v den mé návštěvy 24 dětí celkem (z toho 10 jiné než britské národnosti – např. 2 Češi a 2 Poláci). Tuto třídu vede zkušená 46 letá kvalifikovaná učitelka, která má též zkušenost na pozici ředitele (10 let). Nebyla však příliš otevřená rozhovorům, respektive neměla čas se mi více věnovat a zodpovědět otázky. Odpověděla částečně jen na některé otázky, a to že plánuje činnosti podle potřeb dětí a používá počítačový program *Tapestry* k zapisování hodnocení činností dětí (viz kapitola 6.3.7). Při přechodu z přípravné do první třídy (*Year 1*) se neprověřuje školní připravenost těchto dětí jako v ČR. Do první třídy tedy nastupují děti po dosažení věku 5 let. Může však dojít i k odložení nástupu dítěte do školy v případě vážnějšího opoždění v jeho vývoji.

Například jako se stalo v případě zmíněné romské dívky, která byla z této přípravné třídy ve věku 4 let vrácena do nižší úrovně (*Foundation Stage 1*), neboť dovednostně a intelektuálně nestačila tempu práce a náplni práce v přípravné třídě, tedy vyšší úrovni (*Foundation Stage 2*)³

² Učitelé mateřské školy v Anglii mají zpravidla kvalifikaci i pro tento přípravný ročník. Učitel kvalifikace QTS může učit i v prvních dvou ročnících primární školy (dětí ve věku 5-7 let)

³ Foundation Stage 1 zahrnuje děti ve věku 2-3 roky, Foundation Stage 2 děti ve věku 4-5 let

Pojetí této přípravné třídy odpovídá částečně české předškolní přípravě posledního ročníku MŠ. Děti na této úrovni (*Foundation Stage 2*) se věnují drobným pracovním činnostem, vedoucím k základům čtení, psaní a počítání. Mají však dostatek prostoru i k vlastním volným hrám. Tyto volné a organizované činnosti se v přípravné třídě střídají. (viz foto nástěnek v přípravné třídě v příloze č. 3.1.3)

6.3.10 Program a organizace dne v přípravné třídě

Při zahájení denního programu děti seděly na koberci, učitelka na židli. Úvodní aktivita **v přípravné třídě** v době mé návštěvy byla čtení z knížky, kdy pedagog dětem předčítá a zároveň ukazuje obrázky čtené knížky. Tato aktivita trvá přibližně 20 minut. Děti poté sedí u jednoho stolečku, kde si vybarvují obrázky nebo u jiného stolečku si hrají s postavičkami či s kostkami, případně stavebnicí a kolejnicemi apod. Mají tak volnou činnost. Tento prvek je běžný v českých MŠ avšak již ne v českých ZŠ. Poslední ročníky MŠ však mohou mít náplň podobnou. Avšak neučí se ještě **základům trivia**, jak je tomu **v anglických přípravných třídách**. **Volná hra** zde trvá dopoledne jednu hodinu a poté se uklízí hračky. Pak následovala svačina (mléko a půlka banánu). Z důvodu nepříznivého počasí (pršelo), zůstaly děti uvnitř a věnovaly se opět **volné činnosti** (hraní, čtení, tvoření, ...). Jinak volné aktivity po svačině probíhají **venku** na přilehlé terase.

Změna činnosti v přípravné třídě je signalizována zvonečkem, kdy se uklidí hračky a začíná výuka. Od 11 h se učí zpravidla výslovnost písmen v jednotlivých slovech (anglické *Phonics*).

V době mé přítomnosti v přípravné třídě děti psaly na tabulky fixou nácvik písmene W. Zdatnější děti seděly na koberci a ostatní (5 dětí) s horším grafickým projevem, seděly u stolu, kde se jim věnoval asistent a pomáhal při nácviku psaní. Přijde mi vhodné nacvičovat psaní na smazatelných tabulkách, kde mohou písmo jednoduše opravit.

Před obědem se při zvláštních příležitostech (avšak ne v době mé přítomnosti ve škole) děti a žáci školy modlí modlitbu před jídlem, a to: „Díky za svět tak sladký, díky za jídlo, které jíme, díky za ptáky, kteří zpívají, díky Ti Bože za všechno. Amen“ (V angličtině se to

rýmuje).⁴ Další vypožorovanou modlitbou na konci dne je tato modlitba: „Nyní je rušný den u konce, Ježíš nám žehná každému, zachovej nás ve své ochraně přes noc, dokud nespátříme ranní světlo. Amen.“⁵

Od přípravné třídy výše v dalších ročnících primární školy děti chodí na oběd do haly školy, kde u dlouhého stolu a lavic obědvají. Jednotlivé ročníky se v tomto prostoru střídají, oproti dětem z MŠ, které zůstávají ve vlastních prostorách, kde si i hrají.

Po obědě mají přestávku 45 minut, kterou tráví zpravidla venku. Po přestávce proběhlo opět čtení knížky učitelem s ukazováním obrázků a poté volná hra a individuální zaměstnání s alternativním pobytem venku na dvorku.

Rozdíl mezi anglickým a českým přístupem k pětiletým dětem je odlišný o 1 rok, kdy 5 leté děti v ČR na rozdíl od anglických ještě nenacvičují psaní a čtení. Mají k tomu prostor a podmínky v případě zájmu, ale v 5 letech české děti nejsou ještě školáci jako žáci 1. třídy (*Year 1*) v Anglii. Děti v anglických primárních školách začínají tedy pracovat cíleně u stolků již v 5 letech, zatímco v tomto věku si české děti převážně hrají a učí se více hrou, což odpovídá pojetí práce anglické MŠ (*Foundation Stage*).

Děti jsou v navštívené anglické MŠ připravovány na školu trochu jiným způsobem než české děti v klasických MŠ. Anglické MŠ mají více školské pojetí vzdělávání a učení. Volná hra je však zachována a má významné místo i dostatek prostoru v průběhu dne.

Denní program v přípravné třídě obsahuje:

- přivítání (*Registr*)
- čtení (*Literacy*)
- aktivity (*Activities*)
- svačina (*Snack time*)
- přestávka (*Break time*)

⁴ *Dear God, thank you for the food we eat, thank you for the birds that sing, thank you God for everything. Amen*

⁵ *Our end of day prayer: Now the busy day is done, Jesus bless us everyone, keep us safely through the night, until we see the morning light. Amen.*

- výslovnost (*Phonics*)
- oběd (*Lunch time*)
- matematika (*Math*)
- aktivity (*Activities*)
- kolektivní chvály (*Collective worship*)
- odchod domů (*Home time*).

Odpoledne v 14.45 sledovaly děti video s příběhem (pohádkou) a pak se jich učitelka ptala, co se jim v příběhu líbilo. Nakonec před rozchodem domů proběhlo další čtení obrázkové knížky a sledování písniček na videu. (např. Starý Donald měl farmu – *Old Mc Donald had a farm*) Zpravidla se děti učí a opakuji písně nebo říkadla za pomoci interaktivní tabule.

Děti v přípravné třídě mají zavedené sešity, které slouží jako záznamník a čtenářský deník, kam zaznamenávají pedagogové i rodiče čtenářské pokroky dětí (čtení s porozuměním – písmenka a jednodušší slova) a další důležité vzkazy a poznámky.

6.3.11 První ročník navštívené veřejné primární školy

Měla jsem také možnost jeden den nahlédnout do třídy prvního ročníku popisované primární školy (*Year 1*), kde se vzdělávají děti od 5 let. Tato třída může mít až 30 dětí, avšak působí v ní tři pedagogové, což práci s dětmi činí odlišnou od nastavení, které známe z České republiky. V tomto prvním ročníku je charakter práce s dětmi více školský, než jak známe z českých mateřských škol, které pracují s pětiletými dětmi. V českých zemích je tento rok od 5 let věku dítěte také již povinný (od 1. 9. 2017), ale není ještě součástí povinného základního vzdělávání. Podle již dříve provedených výzkumů i z anglických pramenů je zjevné, že počátek primárního a již i preprimární vzdělávání je velice důležitý základ pro celoživotní vzdělávání a učení. Proto i v obou srovnávaných zemích je dbáno, aby tento základ byl vhodně položen a dalo se dobře na tento základ navazovat v dalších vyšších ročnících primárních škol.

Vypozorovala jsem, že děti v tomto ročníku pracují ve třech skupinách, což umožňuje lépe, než je tomu v ČR, pracovat s dětmi individuálně a zohledňovat jejich stupeň vývoje. První skupina pracovala po část denního školního programu samostatně, s možností požádat o pomoc učitelku nebo asistentku, druhá skupina pracovala s učitelkou a třetí s asistentkou.

Měly rozdělené úkoly, aby vyšly co nejvíce vstříc různým potřebám dětí, každému na jejich úrovni. Je běžné, že ve třídách prvního ročníku primární školy jsou přítomni jeden až dva asistenti (asistentky). Záleží na tom, kolik je zde dětí s potřebou asistenta, tedy většinou se SVP a také mající IVP (individuální vzdělávací plán).

V první třídě primární školy (*Year 1*) mají 5 leté děti tento přibližný rozvrh hodin: psaní 15 minut; výslovnost (*phonics*) 30 minut; angličtina 45 minut; přestávka 15 minut; matematika 60 minut; oběd a přestávka 1 hodina; výuka umění a jiná témata - hudba, zeměpis, výuka náboženství (*religious education*) a tělesná výchova (*physical education*) 50 minut. Z rozvrhu 1. třídy primární školy vyplývá, že dítě ve věku 5 let je v Anglii vzděláváno více školsky než pětileté dítě v ČR, kde má více prostoru učit se skrze hru, ale i soustředěnou práci (např. pracovní listy). Rozvrh pro první třídu primární školy uvádím příloze č. 5.1.2.

V prostorách 1. třídy navštívené primární školy jsem vypožadovala dvě psané modlitby: *Drahý Bože, dáváš mi všechno, co potřebuji: mé jídlo a pití, a bezpečné místo k odpočinku.*⁶ *Drahý Bože, díky za každý šťastný den, za legraci, za kamarády, za práci a hru. Díky za Tvou laskavou péči; ve škole, doma a všude. Amen.*⁷

Děti se tak učí úctě k autoritám, vděčnosti za to, co mají a učí se, že není vše samozřejmé a za co všechno mohou děkovat.

6.4 Výchovně vzdělávací procesy ve veřejné mateřské škole

Během své návštěvy v této mateřské škole jsem se účastnila probíhajících aktivit a zapojovala se částečně do programu a činností s dětmi. Na základě pozorování jsem zjistila, že je preferováno dítětem iniciované učení, činnosti podle aktuálního zájmu dětí. Učitelky vytvářely plán činností, ale v důsledku nechávaly volný průběh programu podle zájmu dětí. Na některé aktivity se navazovalo další den. Cílem bylo vytvořit a na každý den připravit **bohatou vzdělávací nabídku**, ze které pak učitelky volily podle dané situace

⁶ *Dear God, you give me everything I need: my food and drink, and safe place to rest.*

⁷ *Dear God, thank you for each happy day, for fun, for friends, for work and play. Thank you for your loving care; at school, at home and everywhere. Amen.*

a aktuálního zaujetí dětí. Připravovaly pro děti aktivity pro jejich další kroky ve vývoji dovedností.

Učení nového je zde založeno zejména na **příbězích**. Děti se učí prostřednictvím představivosti děje, při kterém se navazuje na to, co už znají a přidávají se další znalosti.

Je tu prostor i pro vzdělávání dětí při organizovaných činnostech, zejména když se učí rozvíjet anglický jazyk se správnou výslovností a obohacovat slovní zásobu. Jedná se i o děti s odlišným mateřským jazykem (*EAL – English as an additional language*). Těm je věnována v tomto zařízení speciální péče. Učí se jazyk zejména formou příběhů a písní – prožitkové učení. Děti migrantů se učí základní anglická slova.

Plány vytváří učitelka ve spolupráci s asistentkou (druhou učitelkou) a vyhodnocují postupy a reagují na zájem dětí a jejich potřeby. Dodržuje se hlavní téma a jednotlivé činnosti se mohou podle potřeby obměňovat. V době mé návštěvy jsem vyzorovala, že učitelka pružně reagovala na vzniklé situace, ale zároveň postupovala podle plánu na konkrétní den, týden a měsíc. (viz příloha č. 10)

Ve spolupráci s asistentkou může tak dětem nabídnout **objevování nového** v návaznosti na dané **téma** a konkrétní **zájem** jednotlivých dětí. Probíhají tak **skupinové** i **individuální** činnosti. Střídají se s frontálními (příkladem je vyprávění příběhu, čtení z knížky nebo sledování videa). Následuje zopakování učeného - písničky, říkadla, taneček nebo učení se nových slov a pojmenovávání sledovaných jevů.

Učitelka má vypsání aktivity členěné do jednotlivých částí vyučovaných „předmětů“: psaní, čtení, matematika, hraní role (*role play*), tvoření, informační technologie (*ICT*) a porozumění světu, pobyt venku, stavění (*construction*) a ostatní (fyzický rozvoj - tělocvik).

Jako příklad vzdělávacího programu podle jednotlivých vzdělávacích oblastí, popíši aktivitu, které jsem byla svědkem. V třetím listopadovém týdnu bylo sjednocující téma „Tři medvědi a holčička se zlatými vlásy“. Učitelka vyprávěla dětem příběh a následovaly aktivity týkající se pohádky. Jedná se o anglickou pohádku, při které se děti učily rozvíjet více druhů dovedností, a to v oblasti psaní (návěst písmen) a čtení, matematiky, hraní rolí, kreativitu, výpočetní techniku i v oblasti konstruování. Děti mohly trénovat psaní na tabuli, vybrat si knížku ve čtenářském koutku, učit se rozlišovat barvy,

velikost a tvar; porozumět pojmům a umět pojmenovat velký, střední, malý, největší a nejmenší; procvičovat počítání do tří; porozumět co je více a méně; zapamatovat si příběh a rozlišit jednotlivé role postavíček v příběhu. Spolu s učitelkou děti připravily a ochutnaly ovesnou kaši, kterou jedly postavičky v příběhu. Učily se chápat pojmy, co je to měkké, tvrdé, horké, vlažné, studené - příliš horké, příliš studené a akorát. Učitelka na závěr s dětmi zopakovala příběh ve spolupráci s dětmi, co si z něj zapamatovaly. Tímto děti rozvíjely oblast komunikace a jazyka.

Děti mohly poté pracovat s medvídky a procvičovat naučené poznatky a současně rozvíjet jemnou motoriku. Měly k dispozici figurky medvídků 4 barev a 3 velikostí, které mohly libovolně přesouvat do plastových barevných krabiček a počítat je. Při venkovních činnostech děti měly za úkol vyhledat kamínky různých velikostí a porovnávat a pojmenovávat jejich velikosti. Třetí den jsem měla možnost příběh převyprávět třem dětem ve věku 2 až 4 roky, které nebyly první den přítomny. Děti pozorně poslouchaly a učily se pojmenovávat figurky podle jejich specifických rolí v příběhu.

K zopakování a lepší ilustraci příběhu bylo použito i audiovizuální techniky, promítání z počítače na interaktivní tabuli. Děti tak sledovaly příběh i na videu a mohly si také příběh samy zahrát ve zdramatizované formě. Součástí práce s dětmi k tomuto předmětu bylo i použití pracovních listů pro starší děti, které vybarvovaly obrázky pastelkami podle instrukcí učitele - skupinová aktivita. Tento příběh a činnosti s ním spojené děti provázely celý týden.

Děti mnoho nemluvily až na pár jedinců. Mezi sebou děti komunikovaly běžně v konverzaci týkající se probíhaného programu a při volných herních aktivitách. Děti jsou povzbuzovány se zapojit a být součástí příběhu. Hlavní zaměření výuky je založené na učení se prostřednictvím příběhu, který učitelka vypráví, čte nebo promítá na interaktivní tabuli. Poté s dětmi opakuje, o čem je příběh a co se v něm dovídáme a učíme. Učitelka vypracovává podrobnou přípravu na týden s vymezením cílů vzdělávání – záměrů učitele.

Preferuje se dítětem iniciované učení. Děti se mohou rozhodnout, co chtějí dělat. Učitelka pomáhá dítěti dělat další kroky. Zjišťuje, co děti potřebují rozvinout a pak to zařadí do plánu. Vytváří příležitosti pro různé oblasti učení. Převládá učení skrze hru a vlastní

zkušenost a objevování. Určující je zde *Development matters* (Early Education, 2012), podle kterého se učitelky řídí při výběru a přípravě činností pro děti.

Rozvíjející činnosti (*Development matters*)⁸ je dokument, který je závazný pro MŠ a pedagogové se drží jednotlivých bodů zde uvedených. Jsou rozčleněny podle věku dětí v měsících, a to od narození do 11 měsíců, 8-20 měsíců, 16-26 měsíců, 22-36 měsíců, 30-50 měsíců, 40-60+ měsíců. Dříve se pokroky dětí, co se naučily a co už dovedou, vyznačovaly barevně do těchto přehledů. Nyní je zaznamenávání pokroků dětí prováděno přímo do moderních počítačových zařízení.

Každá oblast *Development matters* je členěna na další podoblasti: 1. Pozorování, jak se dítě učí; 2. Pozitivní vztahy (co by rodiče mohli dělat); 3. Aktivující životní prostředí.

V době mé přítomnosti převažovaly aktivity napomáhající rozvoji jazyka, rozšiřující slovní zásobu a pojmenovávání. V oblasti předmatematického myšlení je to např. třídění, měření a počítání.

Týdenní téma se vyhodnocuje v pátek, kdy dochází ke shrnutí poznatků z uplynulého týdne a jsou zodpovězeny výukové otázky, které učitel připravil. Téma může být i prodlouženo případně zkráceno podle aktuální situace ve skupině dětí. Celý týden je určeno zpravidla jedno hlavní téma, které je rozpracovávané na podtémata. Aktivity, které provádí učitelka a asistentka s dětmi jsou často zaměřeny na rozvoj jazyka (Komunikace a jazyk) a rozvoj předčtenářské gramotnosti (*Literacy*).

⁸ *Development Matters in the Early Years Foundation Stage (EYFS)* – nestatutární materiál k vedení podporující pedagogy k uskutečňování statutárních požadavků EYFS. (Early Education, 2012)

7 Případová studie soukromé mateřské školy

V následujících kapitolách charakterizují druhé předškolní zařízení.

7.1 Umístění soukromé MŠ

Druhé předškolní zařízení, kde jsem měla možnost provést svou případovou studii, pozorování a rozhovory byla soukromá mateřská škola (*private nursery school*) v areálu univerzity v Plymouthu, která slouží převážně dětem učitelů a studentů univerzity. Je soukromá a tudíž i dražší. Toto zařízení je velmi moderní, světlé a prostorné. I vybavení je bohaté a vhodné pro děti. Soukromá MŠ je dobře dostupná, nachází se blízko tělocvičny, učeben a kantýny.

7.2 Specifika dětských skupin v soukromé MŠ

Tato soukromá univerzitní mateřská škola (*private university nursery school*) má kapacitu 86 dětí ve věku 0 - 5 let. Otvírací doba je 8.15 - 17.45 pondělí - pátek 50 týdnů v roce. Je možné přihlásit ratolest rodiči na celý kalendářní rok nebo jen po 30 týdnů po dobu univerzitního roku. Počet pedagogů a opatrovatelů je následující: pro děti do 2 let je tu 1 dospělý na 3 děti a kapacita této nejmladší skupiny je 30 dětí. Ve skupině dětí 2-3 roky je to 1 dospělý na 4 děti a kapacita je 24 dětí v jednom dni. Předškolní děti ve věku 3-4 roky mají 1 dospělého ve skupině 8 dětí a kapacita je tu 32 dětí.

Univerzitní mateřská škola disponuje 4 třídami pro děti ve věku 6 týdnů až 4 roky. Děti jsou rozděleny podle věkových skupin. Nejmladší děti jsou v místnosti uzpůsobené pro kojence a batolata do 2 let. Další skupina je tvořena dvouletými dětmi. Třetí sdružuje děti ve věku 2 až 3 roky. Nejpočetnější skupinu tvoří děti ve věku 3 až 4 roky. Čtyřleté děti jsou zde považovány za předškolní. To se odráží i v charakteru jejich aktivit.

Třídy jsou rozděleny podle věku dětí. Batolecí třída má 11 dětí ve věku 9 měsíců až 2 roky, o které se stará 5 učitelů. V této skupině dětí jsem vypožadovala, že ráno poslouchaly hudbu - písničky a zpívaly, prohlížely obrázky v knížce po dobu asi 10 minut a chvíli si hrály, než měly snídani (cereálie s mlékem). Celkem je tu zapojeno 8 učitelů (opatrovatelů) a každý má zodpovědnost za určité děti (učitelé se přednostně starají o 1 nebo 3 nebo až 8 dětí).

7.3 Strukturní podmínky ve zkoumané soukromé MŠ

7.3.1 Prostorové uspořádání - vnitřní a venkovní vybavení soukromé MŠ

Univerzitní školka je dobře a moderně vybavená, prostory velké a světlé, působí příjemně, hraček mají přiměřeně. Tato soukromá MŠ působila uspořádaně a uklizeně. Na stěnách visí informační tabule a dětské práce. Každá třída má svou místnost, která je prostorná a světlá. Vybavení je barevné a moderní. Pokud děti odpočívají, mají speciální lehátka k tomu určená a ty nejmenší děti používají i jemné přikrývky na spaní. Velká členěná místnost je určena na hraní i stravování dětí. Jsou tu jednotlivé herní koutky i stolky pro výtvarné činnosti a poskytování svačin a obědů. (Foto příloha č. 3.2.1)

Venkovní prostory jsou v rámci areálu v suterénu školy. Na oplocené zahradě je kmen stromu, klouzačka, dřevěné stoly, pískoviště a děti mohou využívat různé herní pomůcky včetně balónků, švihadel a jezdit na dětských kolech, koloběžkách a odrážedlech. Jsou tu také velké traktorové pneumatiky a na dřevěch gumové skákadlo. Děti se tu setkávají s ostatními skupinami dětí dopoledne i odpoledne. Mladší děti dopoledne odcházejí dříve na oběd a odpoledne si zde děti mohou hrát, než si je vyzvednou rodiče. Tento prostor je zastřešený, tudíž je možné ho využívat, i když prší, což je v Anglii časté.

7.3.2 Živospráva - stravování a odpočinek v soukromé MŠ

Na rozdíl od výše popisovaného předškolního zařízení (1. případová studie) je v tomto odlišné pojetí stravování. Děti sedí vždy společně u stolků (na dvakrát - aby se vystřídaly) a všechny mají teplý oběd s nabídkou vegetariánské stravy, která je druhou alternativou k jednomu zdravému a nutričně hodnotnému pokrmu, který se skládá z hlavního jídla a dezertu. Polévky tu nejsou obvyklé. Učitelky zapisují do tabulky, kolik toho děti snědly - všechno, polovinu nebo nic. Dezert je dětem podáván i v případě, že dítě nejedlo hlavní chod. V tomto je to jiné i oproti českým poměrům, kde se obvykle podává polévka a v případě, že je nějaký dezert, dostávají ho zpravidla jen děti, které jedly i oba chody předchozí. Ovšem dezerty v českých školkách jsou spíše výjimkou.

Svačiny v Anglii se obvykle skládají z ovoce nebo cereálií s mlékem či jogurtem, případně chléb nebo pečivo s pomazánkou. Strava je převážně zdravá a nutričně vyvážená. Na požádání rodičů mohou mít některé děti ve stravování výjimky (diety), zejména z důvodu

alergie na některé potraviny nebo i z náboženských důvodů. V příloze č. 6 přikládám ukázkou jídelníčku na 12 dnů.

Odpočinek nejmenších dětí probíhá 1 – 2 hodiny po obědě podle věku dětí. Nejmenší mají k tomuto účelu postýlky s ohrádkou, větší měkké podložky a přikrývky. U menších dětí pedagogové zapisují, jak dlouho děti spaly. Alternativně pro děti starší dvou až tří let je možný klidový režim při tichých hrách, jako je například prohlížení knížek, skládání puzzle, hraní se stavebnicí nebo kreslení. Je dbáno na to, aby děti, které neodpočívají ve spánku, nerušily ty, kteří odpočívají spánkem na molitanových podložkách. Na spaní se děti nepřevlékají a někdy ani nezouvají. To je zcela odlišné od českých MŠ, kde zpravidla všechny děti odpočívají na lůžku převlečeny do pyžama a každé má své lůžko s lůžkovinami.

7.3.3 Organizace soukromé MŠ

Instituce je otevřena 50 týdnů v roce, ale děti mohou do školy docházet i jen v akademickém roce, který trvá 30 týdnů (po dobu otevření univerzity). V době univerzitních prázdnin za děti neplatí. Za děti tu rodiče platí školné, a to 44,35 liber za celý den včetně stravy (svačiny a oběd). Dopoledne (8.15-13 h) včetně svačiny a oběda 27,30 liber a odpoledne (13-17.45 h) včetně svačiny 25,10 liber. V případě, že rodiče dostanou na děti dotaci (*funding*), platí jen za svačinu 0,45 liber a oběd 2,10 liber. Dotace se vztahuje jen na dobu 9 – 17 hodin. Mimo tyto hodiny je nutné platit 5.50 liber za hodinu.

V dubnu 2016 byla soukromá univerzitní MŠ hodnocena organizací Ofsted (*Office for Standards in Education, Children's Services and Skills*) jako dobrá. Viz hodnocení v příloze č. 7

7.3.4 Adaptace na předškolní zařízení

Při adaptaci na tuto MŠ je obvyklé, že první den rodiče (rodič) zůstávají s dítětem v zařízení 1 hodinu, poté 0,5 hodiny dítě samo, pak 1 h až 2 h samo podle situace a přání rodiče. Poté je dítě samo v MŠ celý den nebo část dne podle rozhodnutí rodičů. Záleží na konkrétních dětech a je to individuální.

7.3.5 Harmonogram dne v soukromé MŠ

Ve skupině nejstarších předškolních dětí je program následující.

8.15 - 9.00 scházení a pozdravení dětí, spontánní hra

9.00 - 10.30 volná hra dětí (aktivity připravené učitelem - výběr dětmi)

9.30 - uvítání dětí s aktivitou vedenou učitelem

10.00 - svačina

10.30 - 11.30 venkovní hra dětí a aktivity v malých skupinách s učitelem

11.30 - 12.15 volné hraní

12.15 - 12.30 kroužek - čtení /učení písmenek

12.30 - oběd

13.30 - 14.00 čas na odpočinek

14.00 - 16.00 venkovní hraní a skupinky s učitelem

15.00 - svačina

15.30 - kroužek - čtení /opakování učeného

16.00 - 17.30 volná hra

17.30 - setkání v jedné místnosti – společný čas pro písničky, čtení příběhu apod.

Učitelky připravují místnosti ráno před příchodem dětí po 8. hodině. Spolupracují v týmu v přípravě bohatých vzdělávacích nabídek. Rozvrh uvádím v originále v příloze č. 5.2.

Děti za doprovodu rodičů či prarodičů přicházejí od 8.15 a schází se v jedné místnosti, kde mají zahájení dne. Mohou si tu hrát až do 9 hodin, kdy jim začnou společné skupinové aktivity.

Učitelka u starších předškolních dětí využívá tabule (flipchart) pro psaní písmen a učení základů předčtenářské gramotnosti, rozvoj slovní zásoby – každý den 10 minut ráno po společném zahájení dne. Děti samy navrhovaly slova, která začínají stejným písmenem – třeba písmeno I (i). Zvládají tak nácvik správné výslovnosti a základy čtení, zejména pro děti ve věku 4 let (příprava na školní vyučování). Dětem je hodně předčítáno z dětských knížek s ukazováním obrázků – i třikrát denně. Tím je podporován rozvoj v předmětu Komunikace a jazyk (*Communication and language*) a Čtenářská gramotnost (*Literacy*).

7.3.6 Obsah vzdělávacích činností v soukromé MŠ

Činnosti v této soukromé MŠ nejsou podle slov učitelky strukturovány jako ve škole. Drží se však ve svém plánování anglického kurikula EYFS, které je určující.

Děti měly připravené jednotlivé zájmové koutky s možností využít stavebnice, dřevěné hračky, železnice, vláčky, autíčka nebo puzzle a další představivost rozvíjející hračky. Mohly pracovat u stolku nebo na koberci. Každé dítě si může z široké nabídky činnostních koutků vybrat podle svého zájmu. Činnosti jsou dané, respektive nabízené k výběru denně, s každodenním obměňováním.

Byla jsem například svědkem činnostního koutku pro rozvoj přírodovědné pregramotnosti. Děti také zkoumaly vlastnosti materiálů v různých plastových krabičkách a objevovaly, jak materiál reaguje na změny polohy, přitahování a odpuzování. Magnety vytvářely různé obrazce. Podobně mohly pozorovat krystaly v krasohledu apod. Navlékaly podle tvaru a barev dřevěné kostičky, které byly vyobrazeny na předloze (obrázek v příloze 3.2.4) a snažily se tak bez chyby napodobit vzor.

Děti (i batolata) chodí zpravidla jednou týdně do tělocvičny, kde mohou využít ke hraní větší prostor a vyzkoušet různé herní, sportovní pomůcky i muzikální instrumenty. Činnost zde je více spontánní a individuální než řízená. Byla jsem v tělocvičně hned vedle školy s dětmi (ve věku okolo dvou let) však jen jednou a v tento moment si děti hrály více volně než organizovaně. Měly také k dispozici muzikální instrumenty (Orffovy nástroje) a objevovaly, jak lze spojit zvuk s pohybem. To je spojeno jak s předmětem Fyzický rozvoj, tak Osobní, sociální a emocionální rozvoj. Po předchozí telefonické domluvě tuto tělocvičnu mohou využívat učitelky ve škole 1-2 krát týdně. Převážně je to tak, že každá skupina dětí jde do tělocvičny jednou za týden.

Dětem je k dispozici bohatá vzdělávací nabídka s pomůckami jako např. písmena k učení se výslovnosti a základům psaní a čtení (rozvoj čtenářské pregramotnosti) nebo např. počítadla a magnety (rozvoj představivosti a počítání). Dětem se často předčítá (min. dvakrát denně) a ukazují obrázky čtených příběhů. V MŠ mají široký výběr knížek pro předškolní děti (málo textu, hodně obrázků doprovázené jednoduchými slovy – zvuky a pojmenování běžných věcí a situací ze života, které děti snadno zaujmou, i příběhy ze světa fantazie – př. Putování zvířátek apod.)

Při výtvarných činnostech se zapojují děti postupně tak, aby se vystřídal u jednotlivých stolků, kde mohou tvořit (vykrajovat a trhat) s tvarovacím těstem (*playdough*) nebo vyrábět dekorativní předměty či kreslit podle své volby. Těmito činnostmi rozvíjejí „předmět“ Expresivní umění a design. V době mé návštěvy ve skupině dvou až tří letých dětí probíhala výtvarná tvorba – malování prostřednictvím barevného ledu (obarvená zmrzlá voda na dřevěné tyčce). Děti tvořily se zaujetím, v případě potřeby s dopomocí učitelky. (Foto viz příloha č. 3.2.5)

7.3.7 Řízení v soukromé MŠ

V každé třídě je potřebný počet učitelů a opatrovatelů (asistentů a pečovatelů) podle předepsané *child ratio* - tj. max. počet dětí na 1 pedagoga, jak jsem popsala v teoretické části. Toto je určené národním kurikulem a je pečlivě dodržováno. V této MŠ funguje domlouvání mezi učiteli a propojení s kanceláří s vedením školy mobilním telefonem. Jakmile odchází jeden učitel, nahrazuje ho svým příchodem další. U dětí je tak zajištěn potřebný počet dospělých. V Anglii se pečlivě dbá na bezpečnost dětí a jsou tu vypracována pravidla (*policy*), aby jejich ochrana (*safeguarding*) byla zaručena. Z tohoto důvodu se sleduje, kdo a za jakým účelem vchází do areálu školy a nesmí se pořizovat fotografie dětí, pokud se nejedná o interní účely v rámci MŠ. Tudíž ani já jsem nemohla pořizovat fotografie s dětmi. Získala jsem jen fotografie prostorů, které příkládám v příloze č. 3.2.

7.3.8 Personální a pedagogické zajištění

Dobře zde funguje zaměstnanecký management a je tu zaměstnána i učitelka, která působí jako suplentka a nahrazuje chybějící učitele. Tato pedagogická síla může pracovat jako suplent (náhradní učitel) pro více předškolních zařízení v okolí i v jiných městech. Vedení školy se snaží plánovat a pedagogicky obsazovat místa ve školce u dětí týden dopředu. Může se však stát, že se něco přihodí v průběhu týdne, pak suplent pružně reaguje na potřeby MŠ. Pro tuto pracovní pozici je třeba pedagogické vzdělání alespoň na úrovni (*level*) 3 (*ISCED 3*). Pro tuto MŠ je třeba kvalifikace učitele minimálně jeden rok vyšší odborné (vysoké) školy (*college*) nebo 3 roky studia na univerzitě. V tomto případě, u titulu QTS (viz slovníček pojmů) může mít pedagog u nejstarších dětí MŠ (*NS*) maximálně na starosti 13 dětí. V tomto se anglické podmínky odlišují od českých. Čím mladší děti na

opatrování, tím více pedagogů je třeba k péči o ně. Anglie (spolu s Finskem) mají nejvyšší poměr pedagogů pro děti mladší tří let (ze zemí OECD). (OECD, 2017a)

7.3.9 Spoluúčast rodičů

Rodiče jsou povzbuzováni účastnit se aktivit organizovaných MŠ a být součástí zdejšího dění. Mohou přispět svým pozorováním dětských aktivit tím, že vyplní kartičku „Překvapivý moment“ (*Wow moment*), když se jejich dítěti povede nějaký zjevný pokrok v učení a dovednostech. Druhý lístek mohou vyplnit rodiče, když vypořádají nějakou zajímavou charakteristiku efektivního učení (*Characteristics of Effective Learning*), a to v oblasti hraní a objevování (*Playing and exploring engagement*), aktivní učení - motivace (*Active learning – motivation*) a tvoření a kritické myšlení - přemýšlení (*Creating and thinking critically – thinking*). Formuláře (pozorovací listky) uvádím v příloze č. 8

Pozorovatel (klíčová osoba) vyplní lístek se jménem dítěte, jeho věkem, uvede kontext aktivity, a zda byla vedena dospělým nebo iniciovaná dítětem a na hodnotící škále označí body (1 – 5) u pohody (*Well being*) a zapojení (*Involvement*) a uvede plánované propojení či souvislosti (*Planning links*). Vypořádané aktivity a pokroky dětí se přikládají k portfoliu dětí. Pomáhají tak lépe mapovat aktuální stav a rozvoj dětí. Co se týče hodnocení dítěte pedagogem, je vyplňován každých 12 týdnů Hodnotící list (*EYFS Summative sheet*), který hodnotí pokroky dětí ve všech 7 oblastech (3 základní a 4 specifické). (viz příloha č. 8.1)

Spolupráce a komunikace s rodiči je tu dle mého názoru lepší než v některých MŠ v ČR, a to zejména z toho důvodu, že jsou vytvářeny výše popsané „komunikační pomůcky“ mezi rodiči, dětmi a učiteli. Učitelé se tak v úzké spolupráci podílejí na vývoji dětí, aby byly dobře připravené na školní docházku a byly vhodně zapojeny v celoživotním vzdělávání, které i v Anglii začíná již v preprimárním stupni vzdělávacího systému, který jsem popsala v teoretické části této práce.

7.3.10 Integrace dětí se SVP v soukromé MŠ

Děti se SVP se zapojují v aktivitách a činnostech společně s ostatními dětmi. Dbá se o individuální vývoj jednotlivých dětí a zohledňují se jejich specifické vzdělávací potřeby. S dětmi je vedené portfolio, které dokumentuje vývoj a pokroky dětí v rozvoji jejich

schopností a dovedností. S dětmi je možné pracovat odděleně jednotlivě či v malých skupinkách. Učitelka pomáhá dítěti v dané aktivitě a rozvíjí, co konkrétní dítě potřebuje. Nechává ho samostatně pracovat a je mu na blízku k dispozici ku pomoci. Děti tak vědí, na koho se mohou obrátit, kdo jim s čím může pomoci. Jednotlivé učitelky mají přiřazené určité děti (*key children*), kterým se věnují přednostně a jsou za jejich vývoj a rozvoj zodpovědné. Ty mohou kdykoliv na požádání rodičů poskytovat potřebné informace. Jsou označovány jako klíčové osoby – pedagogové (*key persons*). Těmto učitelům či opatrovatelům je svěřen určitý počet konkrétních dětí. Ve všech 4 odděleních má každé dítě svého opatrovatele.

7.4 Výchovně-vzdělávací procesy v soukromé mateřské škole

V základním nastavení funguje podobně jako veřejná MŠ, avšak v této soukromé je vzdělávací proces zaměřen více na předčtenářské a předmatematické dovednosti a gramotnosti. Je znát, že v této škole jsou převážně děti vyučujících a studentů na vysoké škole (Plymouth University). Vyskytují se tu a vzdělávají i děti nadané. Aktivity dětí jsou částečně vedeny učiteli, děti jsou motivovány se zabývat činnostmi, které jsou jim k dispozici. Mají zpravidla na výběr, zejména u volných činností. Při skupinových aktivitách se učí správné výslovnosti a základům předmětu Komunikace a jazyk. Obvyklé je předčítání učitele z dětské knížky s obrázky, které děti v průběhu čtení mohou sledovat. Tyto aktivity jsou dětmi oblíbené. Základům matematiky a dalších oblastí rozvoje se děti učí prostřednictvím zkoumání různých a vhodných předmětů jako jsou počítadla, magnety, stavebnice a navlékání korálků. Například se děti snažily napodobit vzor na obrázku a vytvářet podle něj správné řazení geometrických tvarů. (viz fotografie v příloze č. 3.2.4)

Učitelka je v těchto tvůrčích aktivitách dětem nablízku k případné pomoci, když si děti neví rady. Výtvarné činnosti mají denně a mohou se jim věnovat i v době odpoledního odpočinku. Hrály si například s „*playdough*“ (tvarovací těsto na modelování) anebo vytvářely vánoční dekorace za pomoci učitelky. Ke kreslení mají denně k dispozici bílé papíry (velikost A4) a fixy nebo pastelky. – Děti se vzdělávají převážně skrze situační a prožitkové učení. Záleží na tom, na jaké úrovni vývoje děti jsou a co by měly ideálně v daném věku zvládat. Na základě toho se vytváří a upravují jednotlivé činnosti, které učitelka s dětmi provádí. Podle současného stupně vývoje dětí se určují další kroky pro

následnou práci. Líbilo se mi, jak pružně reagovaly učitelky na potřeby dětí a jak pomáhaly organizovat jejich pracovní náplň i při spontánních činnostech.

Učitelky píší plán činností na tabuli a připravují aktivity, které jsou pak dětem k dispozici podle jejich zájmu. Učitelky se snaží pracovat individuálně s každým dítětem, podle jeho potřeby. Děti se učí hrát si nezávisle na pedagogovi. Každý učitel se zaměřuje na něco jiného. Rozdělují si role a také zapisují výsledky pozorování dětí, které je spojeno i s plánováním a přináší výzvy v podobě náročné administrativní práce.

8 Srovnání dvou uvedených předškolních zařízení

V této kapitole uvedu srovnání strukturních podmínek a výchovně-vzdělávacích procesů.

8.1 Srovnání strukturních podmínek ve veřejné a soukromé MŠ

Pedagogové ve veřejné i soukromé MŠ promýšlí potřebné podmínky a připravují prostředí pro děti. Vytváří vzdělávací nabídku a upravují prostory pro různé činnosti dětí. Chystají pomůcky a materiály. V soukromé MŠ je to na začátku dne ráno a ve veřejné den předem. V soukromé MŠ je otevírací doba delší než ve veřejné. Začínají dříve (v 8.15) a končí později (v 17.45). Ve veřejné MŠ je provoz od 9 do 15.30 h. Většina dětí tráví v MŠ 6 hodin, některé však přicházejí jen na dopoledne či odpoledne.

Rozdílem ve strukturních podmínkách oproti českým MŠ je i to, že jsou po celou otevírací dobu MŠ přítomny obě učitelky pracující se skupinou dětí a nestřídají se v době oběda. Také se zde většinou nechodí na řízené procházky ve dvojicích po ulici.

8.2 Srovnání výchovně-vzdělávacích procesů ve veřejné a soukromé MŠ

Učitelé v obou navštívených MŠ se snažili iniciovat vhodné činnosti, připravovat prostředí a nabízet dětem příležitosti jak poznávat, přemýšlet, chápat a porozumět sobě i všemu kolem sebe stále účinnějším způsobem. Preferuje se integrovaný přístup – vzdělávací obsah (činnosti a aktivity) zařazené v blocích, kde jsou patrné přirozené souvislosti, vazby a vztahy. Jde o smysluplné propojování všeho. Obsah bloků se volí takový, aby vycházel ze života dítěte, co je mu známé a zajímavé, smysluplné a užitečné. Navazuje se na to, co již dítě zná a dokáže, a dávají se mu přirozené podněty k dalšímu rozvoji. Je mu k dispozici dostatek rozmanitých aktivit.

Učitelky v obou MŠ průběžně sledují a analyzují proběhlé činnosti a hodnotí, v čem je možné postupy pro příště upravit a pozměnit. Také vyhodnocují a zaznamenávají chování a pokroky dětí. Rodičům v obou sledovaných MŠ učitelky předávají informace o dětech na jejich požádání – možno i denně. Učitelka rodiče seznamuje s plánovanými tematickými celky. Dílčí činnosti integrované nabídky jsou pospojovány v jeden celek podle souhrnného tématu a námětu činností.

Důraz v obou MŠ je na vytváření **vzdělávací nabídky spojené s poznáváním, objevováním a zkoumáním** jevů, se kterými se dítě v mateřské škole denně setkává. Navazuje se při individuální i skupinové práci na to, co už dítě zná a umí. Dále se **motivuje a rozvíjí** podle jeho **vlastních potřeb**. Zaměřením tvůrčích činností se dbá na osobní, sociální a emocionální rozvoj dětí, na fyzický rozvoj, poznávání a objevování světa, komunikaci a jazyk, rozvoj předmatematického myšlení a předčtenářských dovedností. Své místo zde má role hry, rozvíjení dětské představivosti a fantazie.

Je snaha dětem vytvářet vhodné **vzdělávací prostředí** – vstřícné, podnětné, zajímavé a obsahově bohaté, aby se děti cítily jistě, bezpečně, radostně a spokojeně. Pedagogové se snaží zajistit dostatek možností pro **svobodný projev dětí**, jejich zaměstnání a zábavu, při které se něco nového naučí.

Práce s dětmi probíhala jak frontálně, tak i skupinově i individuálně. Učitelé zde vypracovávají týdenní plán, který mohou podle aktuálních potřeb dětí upravovat. Ve veřejné MŠ převažovala integrovaná nabídka a projektové a činnostní vyučování při prožitkovém a názorném učení pro lepší zapamatování dětmi. Program a jednotlivá témata byla založena na příbězích, ke kterým se vázala a od kterých se odvíjely další aktivity. Vypožadovala jsem, že v soukromé MŠ učitelka volí činnosti, které s dětmi vykonává podle zájmu dětí, podle jejich naladění, účasti a prezence v MŠ. Ve veřejné MŠ učitelka uzpůsobuje aktivity podle časových i jiných možností (řešení kázně či jiných dětských potřeb). Reaguje také na momentální potřeby dětí a aktuální situace, které vzniknou. Drží se však připraveného plánu na konkrétní období.

V mateřské škole (i v přípravné třídě) se sledují 3 základní oblasti dětského rozvoje, a to: **fyzický rozvoj; osobnostní, sociální a emocionální rozvoj; komunikace a jazyk.**

Specifické oblasti (4 „předměty“) pak jsou: **gramotnost, matematika, porozumění světu, vyjadřující umění a design.**

Tyto základní a specifické oblasti mají také dílčí oblasti, které jsou blíže specifikovány. Přehlednou tabulku v originálním znění i v češtině uvádím v příloze č. 2. V příloze č. 10 pak podrobně rozepisují, jak je vzdělávací obsah členěn do jednotlivých období.

V uvedených oblastech jsou děti vzdělávány, a je průběžně vyhodnocováno, jakých dílčích výstupů (jako v české RVP PV) dosahují.

8.3 Britské hodnoty ve veřejné a soukromé MŠ

V Británii jsou uznávány národní hodnoty, které se promítají i do předškolního vzdělávání. Děti v Anglii jsou vedeny ke správným postojům dodržováním Britských hodnot (*British value*), což je:

- demokracie
- role práva
- individuální svoboda a vzájemný respekt (úcta)
- tolerance odlišných vyznání a víry

Tyto hodnoty se obě zkoumaná zařízení podle výroků učitelů snaží v rámci pedagogických procesů dodržovat. Mají je vyvěšené na stěnách místností, ve kterých probíhá „výuka“ a hry, do kterých jsou zapojené.

8.3.1 Britské hodnoty v pojetí veřejné MŠ

V prostorách veřejné MŠ a ZŠ (primární školy) jsem vysledovala následující hodnoty, neboli pravidla fungování mezilidských vztahů, kde mají stanoveny:

- Učíme se o našich podobnostech a odlišnostech a přijímáme každého z odlišných kultur a národů
 - Chováme se ke všem rovně
 - Snažíme se pomáhat jiným lidem
 - Respektujeme kultury a vyznání druhých
 - Rozumíme důsledkům našich činů
 - Rozlišíme správné od špatného
 - Posloucháme a respektujeme názory a hodnoty druhých
 - Víme, že všichni jsme výjimeční

V rámci vzdělávací oblasti komunikace a jazyk / porozumění světu mají děti ve veřejné MŠ (*Foundation Stage 1-2*) stanovená tato pravidla:

Učíme se:

- používat řeč (*talk*)
- vyjadřovat naše pocity - co máme a nemáme rádi
- popsat chuť, vůni a hmat
- používání podstatných jmen a přídavných jmen

8.3.2 Britské hodnoty v pojetí soukromé MŠ

Další doplňující hesla (uvedená v soukromé MŠ) jsou vytváření přátelství, možnost volby, vyjadřování svých pocitů. Zlatá pravidla MŠ jsou ochotné ruce, chodící nohy, naslouchající uši, sdílení a být milý k ostatním.

Demokracie je podporována v MŠ skrze společná i individuální rozhodnutí, naslouchání názorům dětí i rodičů, dětem jsou dány příležitosti k volbě aktivit nebo i svačiny. Jsou poskytovány příležitosti k rozvoji zvědavé mysli.

Individuální svoboda je podporována skrze povzbuzování k přemýšlení nad odlišnostmi a porozumění, že každý může mít jiný názor. Podporována je vlastní volba dětí a vědomí, že jsou v bezpečném a podporovaném prostředí. Jsou poskytovány příležitosti pro děti k rozvoji jejich vlastních znalostí, sebeúcty (sebevědomí) a růstu jejich sebedůvěry (sebejistoty) ve vlastní schopnosti.

V České republice nemáme stanoveny národní hodnoty jako je to mu v Anglii. Nicméně svobodný a demokratický způsob jednání i ve výchově a vzdělávání je i v ČR preferován.

9 Vyhodnocení výzkumných otázek

9.1 První specifická výzkumná otázka

První specifická výzkumná otázka se týká uvedených strukturních podmínek, které jsem podrobně popsala v případových studiích vybraných mateřských škol.

Prostory a vybavení obou zařízení bylo vyhovující, odpovídající požadovaným normám a předpisům. V soukromé MŠ jsou hračky více moderní, ve veřejné není tak bohatá vzdělávací nabídka i vybavení. Místnosti jsou prostorné a světlé. Součástí veřejné MŠ je venkovní hřiště a terasa. V soukromé jsou venkovní prostory situované v suterénu MŠ. Pobytu venku je kladen dostatečný prostor (v obou MŠ). Ve veřejné dokonce nahrazuje tichý odpočinek na lůžku. V soukromé MŠ si děti v tomto čase převážně hrají. Ve veřejné MŠ převažují děti migrantů s odlišným mateřským jazykem.

Soukromá MŠ má delší otevírací dobu a disponuje modernějším vybavením. Má blízko přístupnou tělocvičnu, kam chodí všechny skupiny dětí s učiteli zpravidla každý týden. Rozdíl je v oslovování učitelek. Ve veřejné děti oslovují učitelku příjmením, v soukromé křestním jménem. Zařízení se nemnoho liší ve způsobu zaznamenávání a vyhodnocování činností a pokroků dětí.

9.2 Druhá specifická výzkumná otázka

Druhá specifická výzkumná otázka se týká výchovně-vzdělávacích procesů ve vybraných institucích.

V obou předškolních zařízeních byla věnována velká část výchovně-vzdělávacích procesů k procvičování **jazykových a komunikačních dovedností** dětí. V obou navštívených zařízeních je řada možností pro činnosti dětí. Je to například možnost provádět experimenty. Děti mají dostatek prostoru pro **experimentování, zkoušení věcí a objevování**, a to zejména v přilehlých venkovních prostorách (písek, nádoba s vodou, travnatá plocha apod.). Důraz v obou MŠ je na vytváření **vzdělávací nabídky spojené s poznáváním, objevováním a zkoumáním** jevů, se kterými se dítě v mateřské škole denně setkává. Navazuje se při individuální i skupinové práci na to, co už dítě zná a umí. Dále se **motivuje a rozvíjí** podle jeho **vlastních potřeb**. Ve veřejné i soukromé MŠ se zaměřením tvůrčích činností dbá na osobní, sociální a emocionální rozvoj dětí, na fyzický rozvoj,

poznávání a objevování světa, komunikaci a jazyk, rozvoj předmatematického myšlení a předčtenářských dovedností. Své místo zde má role hry, rozvíjení dětské představivosti a fantazie. Dětem je vytvářeno vhodné **vzdělávací prostředí** – vstřícné, podnětné, zajímavé a obsahově bohaté, aby se děti cítily jistě, bezpečně, radostně a spokojeně. Pedagogové se snaží zajistit dostatek možností pro **svobodný projev dětí**, jejich zaměstnání a zábavu, při které se něco nového naučí. Ve vzdělávání bylo využíváno přirozeného toku myšlenek a spontánních nápadů a poskytován dítěti dostatek prostoru pro spontánní aktivity a jeho vlastní plány. Při vytváření vzdělávacích nabídek učitelky zejména ve veřejné MŠ vychází ze stanov (*Development matters*)⁹, které jsou určené pro každou z věkových kategorií dětí. V anglické MŠ je to od 22 do 60 měsíců věku dítěte.

9.3 Třetí specifická výzkumná otázka

Jedná se o reakce předškolních zařízení na aktuální problémy a výzvy, kterým čelí anglický vzdělávací systém v předškolní oblasti v posledních letech.

Výzvy a problémy, kterým čelí v současnosti mnou zkoumaná anglická předškolní zařízení, jsou zejména v chování dětí, které je podle výpovědí pedagogů vybraných MŠ problematičtější než dříve a souvisí s rychlým rozvojem technologií. Také je to zhoršený mluvní a jazykový projev dětí zvláště z migrantských rodin. Vzhledem k množícím se deprivacím by bylo potřeba více specialistů, jako jsou školní poradci - psychologové apod., kterých však není v předškolním sektoru dostatek. Školy se také potýkají s nedostatkem financí a učitelské povolání i v Anglii není doceněno, ale spíše podhodnoceno podobně jako v České republice. Poslední dobou se však bojuje za zlepšení, které nastává pomalu. Další výzvou, které čelí anglické předškolní instituce, díky podrobnému zaznamenávání dětského vývoje, je hodně administrativní práce. Toto jsem se dozvěděla na základě rozhovorů s pedagogy v obou zařízeních.

Řešení spatřuji ve vhodném nastavení rodinné, finanční i vzdělanostní politiky, která se uzpůsobuje novým podmínkám, a to jak v přílivu migrantů, vybavení škol i pedagogickém obsazení. Na vylepšení britského vzdělávacího systému i v preprimární sféře se stále pracuje a průběžně dochází k inovacím, které se mohou stát inspirativní i pro systém v ČR.

⁹ Viz str. 61 - blíže určeno v příloze č. 2

9.4 Čtvrtá specifická výzkumná otázka

Inspirace pro české předškolní vzdělávání spatřuji ve sledování a zaznamenávání pokroků dětí při průběžném pozorování a vyhodnocování jejich vývoje. Dále ve spolupráci s rodiči ve vedení záznamů a informování o průběhu dětského učení a objevování.

Další inspirací pro fungování českých MŠ může být pobyt dětí venku po obědě. Pokud by byla zavedena možnost, aby starší předškolní děti pobývaly na zahradě v ČR, by odpadlo „uspávání“ dětí proti jejich vůli. Přínosný je i příklad káznění dětí, využití sešitů pro lepší komunikaci s rodiči i zavedení suplentů v případě chybějících pedagogů. Odpadlo by tak v ČR občasné slučování skupin dětí, které může vést k přeplňování tříd a ztěžuje práci učitele, který někdy musí být přítomen u dětí po celý den.

Inspirativní je též používání interaktivní tabule pro skupinové činnosti s dětmi. Dále vytváření individuálních vzdělávacích plánů a **individuální práce** s vybranými dětmi. Co se týče integrace dětí se SVP, je systém obou zařízení dle mého názoru rozvinutější ve způsobu integrace a inkluze dětí. Pro české poměry také může být inspirativní.

Na základě denních i občasných záznamů, které jsou vedeny o dítěti, mají pedagogové i rodiče stálý přehled o aktuální situaci dětí. Mohou **vyhodnocovat**, co se děti naučily, co jim jde nebo nejde a na co je potřeba se více zaměřit. Průběžné pozorování a hodnocení považuji za přínosné, neboť napomáhá vzdělávání dětí.

9.5 Hlavní výzkumná otázka - specifika práce ve vybraných institucích

Děti v Anglii se stávají žáky již v 5 letech, oproti tomu v ČR se děti v tomto věku na školu a základy učení trivie teprve připravují. Názory, zda je tomu tak dobře se různí. V tomto pojetí je vzdělávání předškolních dětí ve srovnávaných zemích odlišné. Práce s pětiletými dětmi probíhá v MŠ v ČR více prostřednictvím hry a skupinových aktivit.

Na jednoho pedagoga v Anglii připadá méně dětí než je tomu v ČR. V případě posílení pedagogického týmu o další učitele a asistenty by bylo možné s dětmi pracovat více individuálně a poskytovat dětem širší vzdělávací nabídku. Tím by mohlo dojít také k většímu zohlednění perspektivy dětí a vytváření vhodných podmínek k jejich realizaci.

Dle mého názoru na základě pozorování je v navštívených MŠ v Anglii dostatek času věnován volné hře dětí. Spontánní a řízené činnosti jsou v rovnováze. Učební aktivity

v navštívených MŠ v Anglii částečně probíhaly formou nezávazné dětské hry, kterou se děti zabývají dle svého zájmu a vlastní volby. Pobyt venku (dopoledne i odpoledne) nahrazuje i klidové činnosti po obědě. Zejména venku měly děti prostor přirozeně rozvíjet své pohybové dovednosti při volných pohybových aktivitách. Probíhaly i činnosti částečně vedené učitelkou a didakticky zaměřené na rozvoj požadovaných dovedností a znalostí, skupinově i individuálně.

Veřejná MŠ je méně finančně náročná, je více zaměřená na jazykový rozvoj dětí a děti se speciálními vzdělávacími potřebami. Je tu hodně dětí s odlišným mateřským jazykem (*EAL*). Převážně jsou tu děti migrantů. **Soukromá MŠ** je dražší, ale poskytuje zázemí dětem nadaným a s větší podporou pro všestranný rozvoj dětí s kvalitním pedagogickým vedením. Poskytuje bohatší vzdělávací nabídku.

Začátek předškolního vzdělávání ve zkoumaných MŠ v Anglii je ráno později než v MŠ v České republice. Rodiče se musí uzpůsobit daným podmínkám, které se v jednotlivých zemích liší. Jde o nastavení celé společnosti, která je v Anglii jiná než v ČR. Britská mentalita je odlišná než česká a co je u nás běžné, může být v zahraničí zcela neobvyklé a naopak.

I v Anglii jsem se setkala s konvergentním pojetím osobnostního typu, které dává dítěti dostatečný prostor k vlastnímu svobodnému projevu a poskytuje mu zdravou míru nových podnětů a vhodnou vzdělávací nabídku, ze které si může vybrat dle svého zájmu. Dle výsledků mého pozorování je tento přístup patrný více v navštívených předškolních zařízeních v Anglii než v ČR. Učitelka by tak nejprve měla dítě dobře poznat, než mu bude nabízet vzdělávací nabídku. Děti se mohou nacházet každé na jiném stupni vývoje v dílčích vzdělávacích a výchovných kategoriích. To znamená, pokud má učitel potřebné podmínky pro efektivní práci, tj. dostatek pedagogických sil i pomůcek, může více práci a hru dětí dělit do určitých sekcí podle patřičných potřeb dítěte. K lepší známosti dítěte přispívá pedagogicko-psychologická diagnostika prováděná pedagogem. V anglických předškolních zařízeních probíhá na začátku začlenění dítěte do MŠ. Toto hodnocení (*assessment*) napomáhá práci pedagoga v jeho lepším zaměření na potřeby dětí a zacílením na plnění zadaných výchovných a vzdělávacích podmínek pro rozvoj činnosti dětí

(*Development matters*). Pedagog pak může lépe specifikovat práci a vytvořit koutky dětského zájmu, ze kterých si dítě vybere dle své volby a aktuálního zaujetí.

Pro pedagoga to však vyžaduje pečlivou přípravu, se kterou je spojeno také hodně administrativy, kterou uvádějí dotazovaní jako náročnou a zatěžující v jejich pedagogické práci. Z důvodu každodenního sledování a pozorování dětí a jejich pokroků vzniká mnoho administrativní práce s tím spojené. V českých MŠ jsou učitelé této náročné práce zapisování vypořizovaného ušetření.

V pojetí anglických MŠ je dle mého více prostoru a možností pro to, aby se dítě zabývalo zvolenou činností po tak dlouhou dobu, kterou je schopno se na danou činnost soustředit. Dokud jeho zájem a zaujetí není vyčerpáno. Tento prvek jsem vypořizovala více v soukromé univerzitní mateřské škole. Úroveň znalostí i dovedností dětí je v tomto zařízení na vyšší úrovni.

Dítěti je dána svoboda volby, čímž se učí i zodpovědnosti za svá rozhodnutí a učí se chápat příčinu a důsledek. Mělo by však respektovat zavedená pravidla a poslouchat pedagoga a umět se přizpůsobit situaci, která se týká více dětí.

V MŠ by měly být vytvořeny vhodné podmínky a vybavení k individualizované práci dětí, jak je tomu v navštívených MŠ v Anglii. Klasické státní české MŠ jsou limitované vysokým počtem dětí ve skupině a nižším personálním obsazením než je tomu v anglických MŠ. V tomto případě není snadné přiblížit se anglickému modelu a stylu vzdělávání a výchovy, neboť by se musely změnit další nastavené podmínky.

10 Diskuze

Pro hlubší pochopení fungování vybraných anglických předškolních institucí jsem jako součást výzkumu provedla také analýzu několika interních dokumentů, které mi byly poskytnuty. Jejich studium bylo ztížené tím, že jsem všechny podklady měla v anglickém jazyce.

V anglických mateřských školách i dle kurikula je kladen důraz na volnou hru (*free flow play*), která je střídána i organizovanými činnostmi. Při volné hře se realizují děti v tom, co je zajímavé a rozvíjí podle svých dispozic a zaměření. Učitelé se snaží podněcovat dětskou samostatnou práci a v samostatných činnostech děti povzbuzují.

Pro učitele tak vzniká širší pole připravovaných aktivit, ze kterého volí podle aktuálního zájmu dětí a konkrétní situace v dané oblasti rozvoje. Pedagog má tak k dispozici přehled a návrhy možných činností a pružně reaguje na potřeby dětí. Děti jsou průběžně hodnoceny, sleduje se jejich celkový rozvoj v různých oblastech skrze pozorování a rozhovory. Výsledky se zařazují do tabulek, kde je uvedené, co děti v daném věku zvládají. Zohledňuje se jejich individuální vývoj.

Diskutabilní jsou názory, zda začínat školu v 5 letech není moc brzy. Setkala jsem se v Anglii s různými názory. Z mého pohledu jsou některé pětileté děti již schopny větší soustředěnosti a pozornosti, při kterých se mohou učit již školské dovednosti. Některé děti však ještě zralé nejsou. Vhodné je, že se k dětem přistupuje individuálně a nastoupit do anglické školy mohou i děti, které dovednostně a sociálně ještě nejsou způsobilé. Záleží pak hodně na učiteli, aby různosti dětí zohlednil a přistupoval k dětem podle jejich osobních potřeb.

Příprava na školní docházku probíhá zejména formou řízené hry. Možností volby činností dle zájmu dětí se anglické pojetí přípravy na školu liší od podmínek v MŠ v ČR. U nás pětileté děti nemají tak školské pojetí vzdělávání jako ve sledované veřejné MŠ a primární škole. V českých MŠ není běžné, aby se 4 leté děti učily základům trivia.

Ve starším předškolním věku dětí v Anglii v souvislosti s tempem jejich rozvoje roste podíl aktivit vedených pedagogem, aby děti byly lépe připraveny na více formální učení.

Ve srovnání s hlavním proudem předškolního vzdělávání v Anglii nereprezentuje mnou zkoumaný výběr institucí průměrnou běžnou realitu těchto zařízení.

Jsem si vědoma, že během krátkého pobytu v obou zařízeních je výsledek mého pozorování částečný vzhledem k celkové náplni výchovy a vzdělávání v předškolních institucích v Anglii.

11 Závěr

Bakalářská práce je členěná na teoretickou a praktickou část. Zabývá se zkoumáním vzdělávacího systému v Anglii a v podobě dvou případových studií přináší pohled na fungování vybraných anglických předškolních vzdělávacích institucí, jejich strukturní podmínky i výchovně-vzdělávací procesy. V teoretické části jsem popsala současnou demografickou situaci v Anglii a jednotlivé typy anglických předškolních institucí pro děti raného věku. Uvedla jsem způsoby financování těchto zařízení. Dále jsem uvedla preference rodičů ohledně předškolního vzdělávání v Anglii. Spolu s charakteristikami anglických předškolních institucí jsem představila stručně i situaci předškolního vzdělávání v dalších zemích Spojeného království Velké Británie a Severního Irska. Zabývala jsem se jejich srovnáváním, a to i ve vztahu k České republice.

V praktické části práce jsem hledala odpovědi na výzkumné otázky prostřednictvím případových studií dvou předškolních zařízení. Analyzovala jsem dostupné interní i oficiální školní dokumenty obou institucí, které jsem získala v průběhu svého šetření v těchto zařízeních. Dále jsem prostřednictvím pozorování a rozhovorů s pedagogy v obou zařízeních vyzískala poznatky o nastavení provozních podmínek, zkušeností pedagogů a způsobech fungování obou navštívených zařízení.

Z provedených případových studií vyplývá, že obě předškolní zařízení usilují o důkladnou přípravu dětí pro vstup do primárního vzdělávání. Výsledky v porovnání s českým vzdělávacím systémem ukazují na více školské pojetí vedení 5letých dětí. V České republice se v tomto věku děti na školu teprve začínají připravovat a učí se převážně formou hry. Při větším množství pedagogů ve třídě, které jsem vysledovala v Anglii, je možné se dětem věnovat lépe a více individuálně při jednotlivých zvolených aktivitách.

Ve své podstatě se popisované a srovnávané předškolní zařízení příliš neliší. Obě vychází z anglických kurikulárních dokumentů a jsou povinny postupovat podle kurikulárního dokumentu *Rozvíjející činnosti (Development matters)* a Statutárního rámce (*Statutory Framework for early years and foundation stage*).

První zařízení se soustředí více na vzdělávání a výchovu dětí z etnických minorit žijících na území Anglie. Také je tu více dětí se SVP a vyžadující speciální individuální péči.

Druhé je sice dražší, ale nabízí vyšší úroveň v péči o předškolní dítě. Je zde dostatek prostoru a příležitostí rozvíjet schopnosti a nadání dětí, které je možné rozpoznat v jejich raném věku.

Výhodou v Anglii je to, že děti nemusejí procházet testy školní zralosti a připravenosti. Do první třídy nastupují pouze na základě dosažení patřičného věku, tedy 5 let. Pro pedagogy v primární škole to může být však rizikem, a to v tom smyslu, že některé děti nemusejí stačit tempu řízeného učení. Vzdělávání dětí ve věku 5 let může být tak i dle mého názoru pro některé příliš náročné. Na druhé straně práci s dětmi tady zvyhodňuje vyšší počet asistentů a výborná spolupráce učitelky s asistentkou při přípravě prostředí a dětských aktivit. Dobrá je i spolupráce s rodiči a dostatečná informovanost na všech stranách v institucích MŠ.

Výzvy a inspirace jsem zaznamenala v závěru praktické části a ty se stávají podnětem k hlubšímu zamyšlení i nad strukturním a procesuálním nastavením českého předškolního vzdělávacího systému.

Anglický vzdělávací systém i v raném období předškolního vzdělávání prochází změnami a hledají se nové přístupy, které by práci s předškolními dětmi vylepšily a přinesly dětem co nejvíce užitku. Narůstající počet migrantů ovlivňuje fungování institucí, které musí reagovat na zvýšenou potřebu jazykové vybavenosti. Jistě se situace i v základním stupni vzdělávání ve Spojeném království změnila v určitých oblastech díky vystoupení Britů z Evropské unie i z důvodu čerstvě vzniklé ekonomické krize a nového nastavení evropské společnosti.

Práce mě obohatila o nové poznatky a posunula v přehledu o předškolním vzdělávání jako takovém. Dozvěděla jsem se skrze provedený výzkum, jak se dá práce s předškolními dětmi vylepšit a inspirovala jsem se přístupem a způsobem práce učitelek v obou institucích, které jsem mohla sledovat. Celkově hodnotím práci ze svého pohledu jako zdařilou, neboť výzvy, kterým jsem v průběhu jejího zpracovávání čelila, se mi podařilo vyřešit a osobnostně posunout i v jazykové a odborné úrovni. Provedený výzkum mi přinesl cenné poznatky pro mou budoucí práci učitelky mateřské školy.

Slovníček pojmů a použitých zkratk

DfE – Department for Education – Ministerstvo školství v Anglii

ECEC – Early Childhood Education and Care – vzdělávání a péče o děti raného věku, zpravidla ve věku dětí 0 – 5 let.

Eurydice - (Information Network on Education in Europe) - je evropský informační systém, zřízený v roce 1980 Evropskou unií. Je zaměřen na vzdělávací systémy a vzdělávací politiku členských zemí a má sloužit především jako podklad pro politická rozhodování o školství. Sídlem této informační sítě je Brusel, její národní oddělení pracují v 33 evropských zemích včetně České republiky. Databáze obsahující informace o vzdělávacích systémech, jejich ekonomických a legislativních záležitostech aj. v zemích EU je přístupná na adrese: www.eurydice.org

EYE – Early Years Educator – pedagogický pracovník pro předškolní věk

EYFS – Early Years Foundation Stage - základní fáze raných let nebo-li zakládající období raného dětství je fází vzdělávání a péče, která zahrnuje období od narození do věku 5 let. Zahrnuje vzdělávání a péči v různých typech poskytovatelů předškolního vzdělávání v dobrovolném a soukromém sektoru škol.

EYTS – Early Years Teacher Status – učitel předškolního vzdělávání; kvalifikace stanovena ministerstvem školství v roce 2013.

ISCED – International Standard Classification of Education – mezinárodní standardizace klasifikace vzdělávání vyvinuta organizací UNESCO.

OFSTED – the Office for Standards in Education, Children's Services and Skills - úřad pro standardy ve vzdělávání, dětských službách a dovednostech. Prověřuje služby poskytující vzdělání a dovednosti pro studenty všech věkových skupin. Rovněž kontroluje a reguluje služby, které pečují o děti a mladé lidi.

PGCE – Postgraduate Certificate – profesionální absolventský certifikát ve vzdělání a postgraduální certifikát ve vzdělání.

Preprimární vzdělávání - představuje počáteční stupeň organizované výuky, je určeno především k tomu, aby děti raného věku uvádělo do prostředí školního typu. Aby mohl být program považován za preprimární vzdělávání, musí probíhat ve škole nebo v jiném zařízení mimo rodinu. Programy preprimárního vzdělávání jsou určena dětem, kterým jsou alespoň 3 roky. Horní hranice závisí na typickém věku pro vstup do primárního vzdělávání. (Průcha, 2015, s. 69)

PS – případová studie

RVP PV – rámcový vzdělávací program předškolního vzdělávání; naposledy aktualizovaný v roce 2018.

QTS - Qualified teacher status - kvalifikovaný učitel na úrovni vzdělání 6 nebo 7 – bakalářského stupně (Bachelor's degree).

SENCO – Special Educational Needs Coordinator - koordinátor speciálních vzdělávacích potřeb.

SFEYFS – Statutory Framework for Early Years Foundation Stage – zákonný rámec pro raný stupeň vzdělávání. Jde o pravidla, která jsou určena pro vzdělávání a výchovu dětí mladšího a staršího předškolního věku. Vymezuje podobné regule jako český RVP PV. Anglické kurikulum pro předškolní děti.

Srovnávací (komparativní) pedagogika - označuje jednak teorie, jednak výzkumné aktivity, které se zabývají zkoumáním charakteristik a fungováním vzdělávacích systémů různých zemí, jejich popisem, srovnáním a hodnocením. (Průcha, 2015, s. 21)

Seznam použitých informačních zdrojů

Tištěné zdroje:

DVOŘÁK, Dominik, Jakub HOLEC a Michaela DVOŘÁKOVÁ. *Kurikulum školního vzdělávání: zahraniční reformy v 21. století*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2018. ISBN 978-80-7603-017-6.

DVOŘÁK, Dominik, Tomáš JANÍK, Jan PRŮCHA, et al. *Srovnávací pedagogika: proměny a výzvy*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2015. ISBN 978-80-7290-860-8.

JEŽKOVÁ, Věra, Dominik DVOŘÁK a Christopher CHAPMAN. *Školní vzdělávání ve Velké Británii*. V Praze: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1784-8.

LOUDOVÁ STRALCZYNSKÁ, Barbora. *Právo na šanci: předškolní výchova v Německu*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2016. ISBN 978-80-7290-927-8.

PRŮCHA, Jan, ed. *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-546-2.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 4., aktualiz. vyd. [i.e. Vyd. 5.]. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-416-8.

PRŮCHA, Jan. *Srovnávací pedagogika: mezinárodní komparace vzdělávacích systémů*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0191-5.

PRŮCHA, Jan. *Srovnávací pedagogika: mezinárodní komparace vzdělávacích systémů*. 3., aktualizované vydání. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0870-9.

PRŮCHA, Jan. *Vzdělávací systémy v zahraničí: encyklopedický přehled školství v 30 zemích Evropy, v Japonsku, Kanadě, USA*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN 978-80-7552-845-2

SKUTIL, Martin. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-778-7.

SYSLOVÁ, Zora, Irena BORKOVCOVÁ a Jan PRŮCHA. *Péče a vzdělávání dětí v raném věku: komparace české a zahraniční situace*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. ISBN 978-80-7478-354-8.

ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ, a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6.

ZORMANOVÁ, Lucie. *Srovnání vzdělávacích systémů vybraných evropských zemí*. Vydání I. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2018. ISBN 978-80-7452-135-5.

Elektronické zdroje:

DEPARTMENT FOR EDUCATION. *SFEYFS–Statutory framework for the early years foundation stage*. London: Department for Education, 2017. [cit. 2020-02-03]
Dostupné z:
https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/596629/EYFS_STATUTORY_FRAMEWORK_2017.pdf

EARLY EDUCATION - The British Association for Early Childhood Education. *Development matters in the Early Years Foundtion Stage*. [online] 2012. [cit. 2020-02-03] Dostupné z: www.early-education.org.uk

ENGLAND POPULATION 2020. *Population of UK 2020* [online]. Copyright © 2020. Population UK [cit.2020-02-26]. Dostupné z:
<https://www.ukpopulation.org/england-population/>

EUROPEAN COMMISSION/EACEA/EURYDICE, 2018. *The Structure of the European Education Systems 2018/19: Schematic Diagrams*. Eurydice Facts and Figures.[online] Luxembourg: Publications Office of the European Union [cit. 2019-05-29]. Dostupné z:
https://eacea.ec.europa.eu/nationalpolicies/eurydice/sites/eurydice/files/the_structure_of_the_european_education_systems_2018_19.pdf

EUROPEAN COMMISSION. *Glossary*. Eurydice. [online] 2019a. [cit. 2020-01-11]
Dostupné z: [https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/glossary-74_en#EarlyYearsFoundationStage\(EYFS\)](https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/glossary-74_en#EarlyYearsFoundationStage(EYFS))

EUROPEAN COMMISSION. *National Education Systems*. Eurydice. [online] 2019b. [cit. 2019-12-10] Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/national-description_cs

EUROPEAN COMMISSION. *Organisation of Programmes for Children over 2-3 years*. Eurydice. [online] 2019c. [cit. 2019-11-27] Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-programmes-children-over-2-3-years-33_en

EUROPEAN COMMISSION. *Political, Social and Economic Background and Trends*. Eurydice. [online] 2019d. [cit. 2020-01-28] Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/political-social-and-economic-background-and-trends-93_en

EURYDICE. *Early Childhood Education and Care*. [online] 2019. Brussels: European Commission, [cit. 2019-06-27]. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/early-childhood-education-and-care-93_en

HEVEY, D. 2017. "United Kingdom– ECEC Workforce Profile." In *Workforce Profiles in Systems of Early Childhood Education and Care in Europe*, edited by P. Oberhuemer and I. Schreyer. www.seepro.eu/English/Country_Reports.htm

KURZY.CZ.AliaWeb, spol. s r.o., *Zákon o státní sociální podpoře č. 117/1995 Sb.* [online] 2020. [cit. 2020-01-27]. Dostupné z: <https://zakony.kurzy.cz/117-1995-zakon-o-statni-socialni-podpore>

LONDON POPULATION 2019. *Population of UK 2019* [online]. Copyright © 2019 Population UK [cit. 2019-11-04]. Dostupné z: <https://www.ukpopulation.org/london-population/>

METODICKÝ PORTÁL RVP. – *Anglické předškolní vzdělávání očima učitelky*. [online] 2015. [cit. 2019-07-08] Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/k/p/20477/ANGLICKE-PREDSKOLNI-VZDELAVANI-OCIMA-UCITELKY.html/>

MŠMT ČR. *Informační materiál ke vzdělávání dětí od 2 do 3 let*. MŠMT ČR [online]. Copyright ©2013 [cit. 26.02.2020]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/39798/>

MŠMT ČR. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání od 1. ledna 2018*, MŠMT ČR [online]. Copyright ©2013 [cit. 2020-03-24]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/ramcovy-vzdelavaci-program-pro-predskolni-vzdelavani-od-1-1>

OECD. Starting Strong 2017: *Early Childhood Education and Care*. [online]. 2017a Copyright © [cit. 2019-09-21]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/education/school/startingstrong.htm>

OECD. Starting Strong 2017. *Key OECD Indicators on Early Childhood Education and Care*, OECD. Publishing, Paris, 2017b [online]. Copyright © 2019 Organisation for Economic [cit. 2019-12-18]. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264276116-en>

OECD. Starting Strong IV., 2015. *Monitoring Quality in Early Childhood Education and Care*, OECD. [on-line]. Publishing, Paris 2015 [cit. 2019-12-11]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/publications/starting-strong-iv-9789264233515-en.htm>

POPULATION OF ENGLAND 2019. *Population Of UK 2019* [online]. Copyright © 2019. [cit. 2019-08-05]. Dostupné z: <https://ukpopulation2019.com/population-of-england-2019.html>

SCHLEICHER, Andreas. OECD. 2017. *Starting Strong V.: Transitions from Early Childhood Education and Care to Primary Education*. [online]. 2017 [cit. 2019-12-08] Dostupné z: <https://www.oecd.org/publications/starting-strong-v-9789264276253-en.htm>

SCHREYER, I. and P. OBERHUEMER. 2017. "United Kingdom– Key Contextual Data". In *Workforce Profiles in Systems of Early Childhood Education and Care in Europe*, edited by P. Oberhuemer and I. Schreyer. [online] 2017. [cit. 2019-07-02]. Dostupné z: www.seepro.eu/English/Country_Reports.htm

STANDARDS AND TESTING AGENCY. *EYFSP-Early years foundation stage profile-handbook* 2020[online]. Copyright © 2019 [cit. 2020-02-29]. Dostupné z: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/858652/EYFSP_Handbook_2020v5.pdf

WALL, Stephanie, I. LITJENS and M.TAGUMA. England. *Early Childhood Education and Care Pedagogy Review*. OECD, 2015 [online]. [cit. 2019-08-11] Dostupné z: <https://www.oecd.org/education/early-childhood-education-and-care-pedagogy-review-england.pdf>

Legislativní zdroje:

GOV.UK. *Free education and childcare for 2 year olds* [online] 2020. Copyright © Crown copyright [cit. 26.02.2020]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/help-with-childcare-costs/free-childcare-2-year-olds?step-by-step-nav=f237ec8e-e82c-4ffa-8fba-2a88a739783b>

LEGISLATION.GOV.UK. *The Special Educational Needs and Disability (Northern Ireland) Order 2005*. [online]. Copyright © [cit.2019-08-05]. Dostupné z: <https://www.legislation.gov.uk/nisi/2005/1117/contents>

Přednášky:

RISTIĆ, Petra. Problematika přechodů mezi preprimárním a primárním vzděláváním ve Velké Británii a Severním Irsku [přednáška]. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 14. 5. 2019.

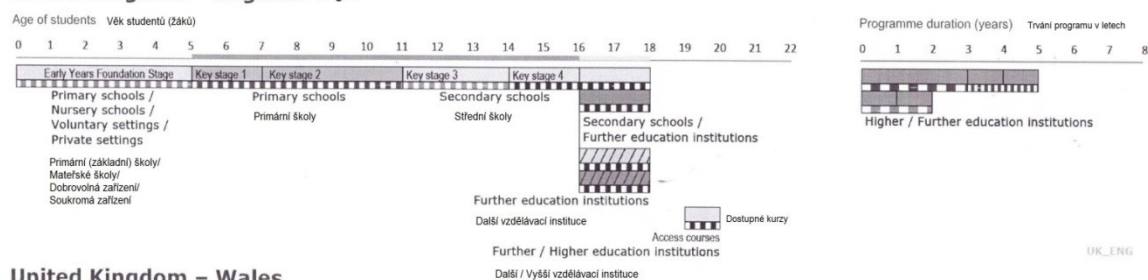
Seznam příloh

1	Vzdělávací systémy v zahraničí	93
2	Charakteristiky efektivního učení.....	94
2.1	Základní oblasti PS 1	95
2.2	Specifické oblasti PS 1	96
3	Fotografie	97
3.1	Fota PS 1.....	97
3.1.1	Nástěnky ve veřejné MŠ.....	97
3.1.2	Interiér veřejné MŠ.....	98
3.1.3	Nástěnky v přípravné třídě	99
3.2	Fota PS 2.....	100
3.2.1	Místnosti soukromé MŠ	100
3.2.2	Interiéry v soukromé MŠ.....	100
3.2.3	Nástěnky v soukromé MŠ	101
3.2.4	Výtvarné činnosti a činnosti podporující matematické představy.....	101
3.2.5	Výtvarné činnosti u 2 letých dětí.....	102
4	Respondentské otázky	102
5	Rozvrhy	106
5.1	Rozvrhy v PS 1	106
5.1.1 a	Rozvrh NS a.....	106
5.1.1 b	Rozvrh NS b	107
5.1.2	Týdenní rozvrh Y1	108
5.2	Denní rozvrh PS 2	109
6	Ukázka jídelníčku PS 2	110

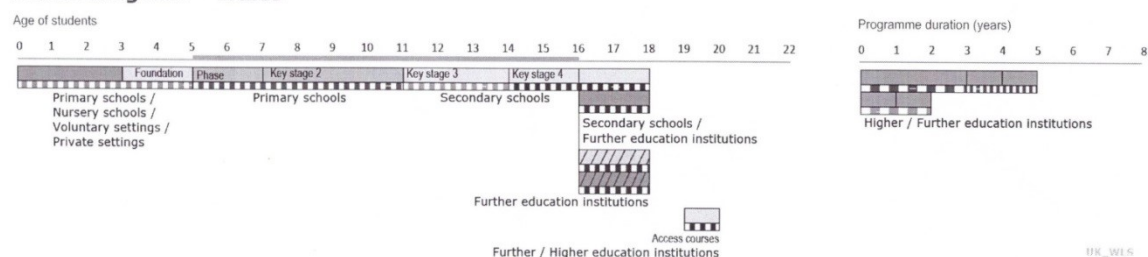
7 Hodnocení Ofstedu	111
8 Pozorování	114
8.1 Hodnotící list PS 2	114
8.2 Překvapivý moment PS 2	115
9. Pozorovací archy	116
10. Roční plán rozvoje ve veřejné MŠ	117
10.1 Plán lekcí – týdenní, měsíční, roční	119

1. Vzdělávací systémy v zahraničí

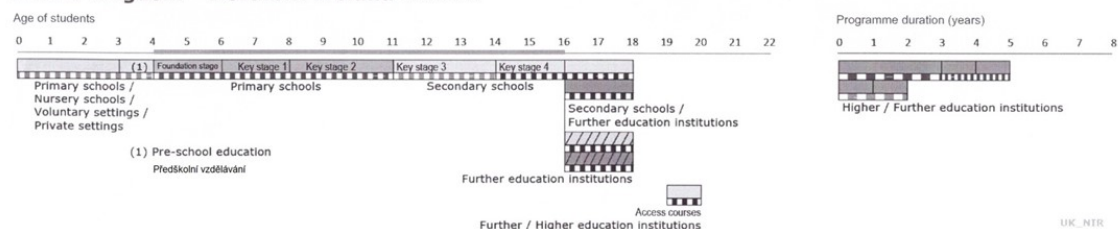
United Kingdom – England Anglie

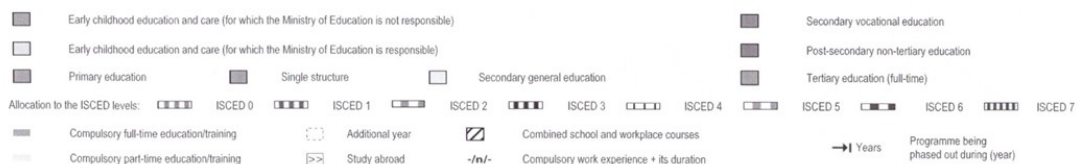
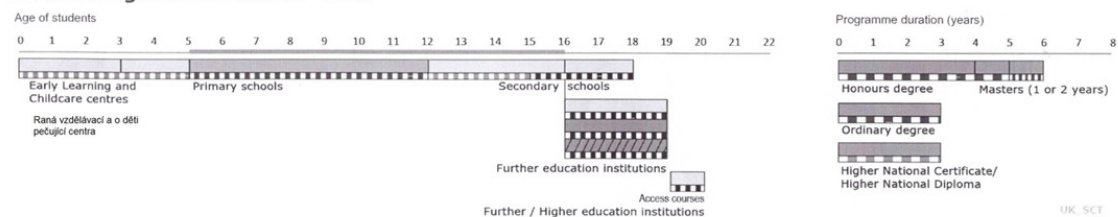
United Kingdom – Wales

United Kingdom – Northern Ireland Severní Irsko

United Kingdom – Scotland Skotsko

Zdroj: European Commission/EACEA/Eurydice, 2018

Příloha č. 2 - Charakteristiky efektivního učení / Oblasti učení a rozvoje / Aspekty

Characteristics of Effective Learning	Area of Learning and Development	Aspect
Playing and exploring – engagement Finding out and exploring Playing with what they know Being willing to 'have a go'	Prime Areas	
	Personal, Social and Emotional Development	Making relationships
		Self-confidence and self-awareness
		Managing feelings and behaviour
	Physical Development	Moving and handling
		Health and self-care
	Communication and Language	Listening and attention
		Understanding
		Speaking
Active learning – motivation Being involved and concentrating Keeping trying Enjoying achieving what they set out to do Creating and thinking critically – thinking Having their own ideas Making links Choosing ways to do things	Specific areas	
	Literacy	Reading
		Writing
	Mathematics	Numbers
		Shape, space and measure
	Understanding the World	People and communities
		The world
		Technology
	Expressive Arts and Design	Exploring and using media and materials
		Being imaginative

Překlad:

Charakteristiky efektivního učení	Oblasti učení a rozvoje	Aspekty
Hraní a objevování - zaměstnání Zjišťování a objevování Hraní s tím, co znají Ochota k akci	Primární oblasti	
	Personální, sociální a emocionální rozvoj	Vytváření vztahů Sebedůvěra a sebevědomí Zvládání pocitů a chování
	Fyzický rozvoj	Pohyb a obsluha Zdraví a péče
Aktivní učení - motivace Zajímat se a soustředit se Vytrvat zkoušet Těšit se z toho, co dokážou	Komunikace a jazyk	Poslouchání a pozornost Porozumění a mluvení
	Specifické oblasti	
Tvoření a kritické myšlení - uvažování Mají své vlastní nápady Vytváření vazeb Volba cest k děláni věcí	Gramotnost	Čtení Psaní
	Matematika	Čísla Tvary, prostor a míry
	Porozumění světu	Lidé a komunity (společenství) Svět Technologie
	Expresivní umění a design	Objevování a používání médií a materiálů Být vynalézavý (nápaditý)

3 primární oblasti

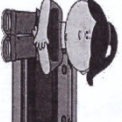
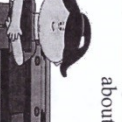
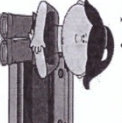
4 specifické oblasti

Zdroj: Development matters in the Early Years Foundation Stage

2.1 Základní oblasti PS 1

FS1 Foundation Stage 1		Autumn 1	Autumn 2	Spring 3	Spring 4	Summer 5	Summer 6
Subject	Předmět						
PSED	Osobní, sociální a emocionální rozvoj	Personal Social Emotional Development Settling into Nursery and saying goodbye to parents. Meeting new friends. Learning to share toys with others. Learning to play with others.					
	CL	Communication and Language Nursery Rhymes - learning to do actions and sing with understanding. Listening to stories about starting Nursery School and talking about - Who takes you to Nursery? 					
	PD	Physical Development Outside play – running, climbing, sliding, running, balancing, riding bikes and scooters. Gym in the hall – climbing and jumping – using equipment safely. 					
PSED	Komunikace a jazyk	Personal Social Emotional Development Settling in.. Being away from parents/carers. Meeting new friends. Learning to share toys with others. Learning to play with others. Feeling secure. Being supported.					
	CL	Communication and Language Nursery Rhymes - learning to do actions and sing with understanding. Listening and talking about stories. Learning to ask questions. Learning prepositions.					
	PD	Physical Development Outside play – running, climbing, sliding, running, balancing, riding bikes and scooters. Gym in the hall – climbing and jumping – using equipment safely. Taking Risks. Learning to hold a pencil in a tripod grip to draw and write. Persevering. Learning to do exercises to train our brains.					
PSED	Fyzický rozvoj	Personal Social Emotional Development Meeting new friends. Learning to share toys with others. Learning to play with others. Help others. Changes: Getting ready for School.					
	CL	Communication and Language Nursery Rhymes - learning to do actions and sing with understanding. Listening and talking about stories and asking questions about The Queen and The Environment.					
	PD	Physical Development Outside play – running, climbing, sliding, running, balancing, riding bikes and scooters. Gym in the hall – climbing and jumping – using equipment safely. Learning to hold a pencil in a tripod grip to draw and write different patterns. Learning to do exercises to train our brains.					

2.2 Specifické oblasti PS 2

Specific areas Specifické oblasti				
Literacy	<p>Beginning to mark make using different tools. To talk about marks made. Ongoing Phase 1 Phonics</p> 	<p>Beginning to mark make using different tools and talking about marks made. Ongoing Phase 1 Phonics</p> 	<p>Beginning to mark make using different tools and talking about marks made. Ongoing Phase 1 Phonics</p> 	Čtenářská gramotnost
Mathematics	<p><u>Mathematics</u> Understand questions 'give me one, give me two?' Using the language of 'more, a lot'. Counting objects and saying numbers in order to 10 and beyond.</p> 	<p><u>Mathematics</u> Counting objects and saying numbers in order to 10 and beyond. Using preposition words. Ordering objects in size and using words to describe the size.</p> 	<p><u>Mathematics</u> Counting objects and saying numbers in order to 10 and beyond. Making patterns. Using preposition words. Ordering objects in size and using words to describe the size. Baking for the Queen's Party!</p> 	Matematika
Understanding the world	<p><u>Understanding The World</u> Learning about the Nursery and the school community. Using the whiteboard. Using the remote control cars.</p> 	<p><u>Understanding The World</u> Learning about the Nursery and the school community. Using the whiteboard. Using the remote control cars. Learning about New Life.; babies, animals and Spring Time.</p> 	<p><u>Understanding The World</u> Learning about the Nursery and the school community. Using the whiteboard. Using the remote control cars. Talking about families. Learning about the environment; life cycles of animals and growing plants.</p> 	Porozumění světu
Expressive arts and design	<p><u>Expressive Arts and Design</u> Painting Playdough Drawing Pretend play Exploring Sounds Making</p> 	<p><u>Expressive Arts and Design</u> Painting Playdough Drawing Block Play Pretend play Making Music Making Talking about art.</p> 	<p><u>Expressive Arts and Design</u> Painting Playdough Drawing Talking about art.</p> 	Expresivní umění a design

3. Fotografie – 3.1 Fota PS 1

3.1.1 Nástěnka výtvarné činnosti ve veřejné MŠ

Výtvarné tvoření dětí - ohňostroje

3.1.2 Interiér veřejné MŠ

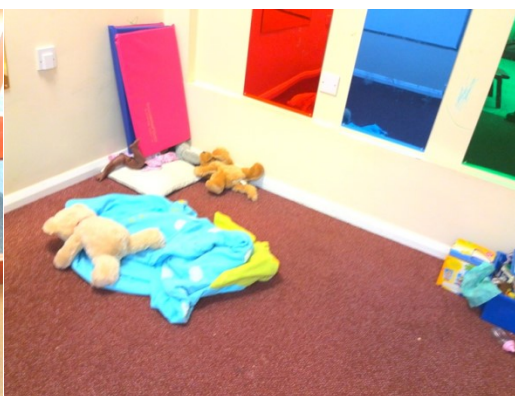
Interaktivní tabule

Školní tašky ve veřejné MŠ

Věšáky pro děti

Místnost pro dvouleté děti

Tvoření s těstem (playdough)

Čtenářský koutek

Herní koutek ve veřejné MŠ

Uložení hraček

3.1.3 Nástěnky v přípravné třídě

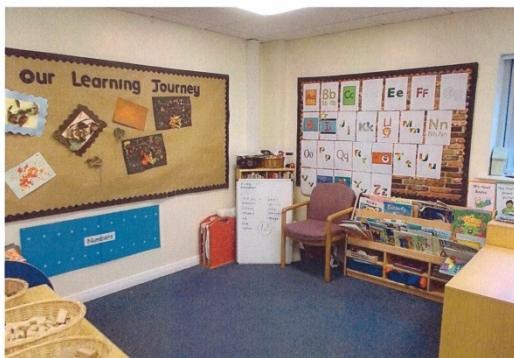
Nástěnky k matematice v přípravné třídě

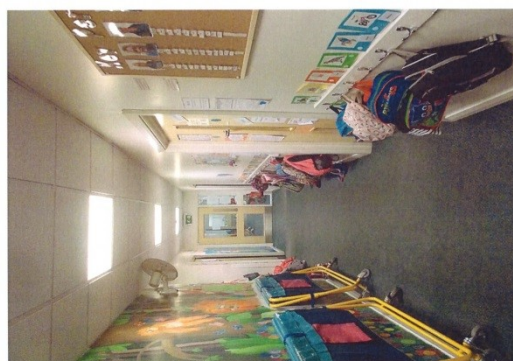
Nástěnky ke čtenářské gramotnosti v přípravné třídě

Fota 3.2 PS 2

Příloha č. 3.2.1 - Místnosti v soukromé univerzitní MŠ

Příloha č. 3.2.2 - Interiéry soukromé univerzitní MŠ

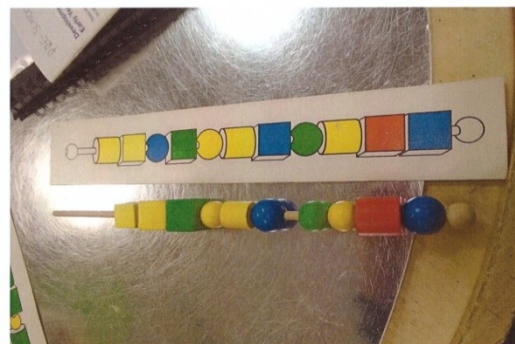

Příloha č. 3.2.3 - Nástěnky v soukromé univerzitní MŠ

3.2.4 Výtvarné činnosti a činnosti podporující matematické představy

Příloha č. 3.2.4 - Výtvarné činnosti a činnosti podporující matematické představy

3.2.5 Výtvarné činnosti u 2 letých dětí

Příloha č. 3.2.5 - Výtvarná činnost u 2 letých dětí - malování obarveným ledem

4. Respondentské otázky

Příloha č. 4:

1. Jak pracují učitelé a asistenti s kurikulárními dokumenty (vzdělávacími plány)?
2. Jak probíhá dokumentace rozvoje dítěte, hodnocení jeho rozvoje?
3. Jaká jsou kritéria připravenosti dětí na 1. třídu ZŠ
4. Jaký je podíl učitele (asistenta) na tvorbě pedagogického konceptu daného zařízení?
5. Jak dlouho probíhá adaptace dětí na prostředí školky?
6. Jste spokojená s materiálním vybavením školy?
7. V čem je daná (Vaše) předškolní vzdělávací instituce specifická, má konkrétní zaměření oproti jiným?
8. Jaká je (podle Vás) spolupráce mezi učiteli a asistenty ve Vaší MŠ - můžete vysvětlit a specifikovat?

9. Jak hodnotíte vztah personálu k rodičům?
10. Jaké jsou největší současné výzvy předškolního vzdělávání v daném místě, se kterými se potýká instituce a učitelé?

Otázky v angličtině:

- 1) How do you (as a teacher/assistant) work with curricular documents (educational plans)?
- 2) How do you document children 's development and assessment? (describe 2 examples)?
- 3) What are criteria for a reception class (if any) and what children should know and can before they start 1. school year?
- 4) How do you participate on a creating of a pedagogic concept (for your teaching in NS)?
- 5) How long (approximately) last an adaptation of a new child in your NS?
- 6) Are you satisfied with the equipment of your NS?
- 7) Are there any specifications in your NS compared to other pre-primary institutions (NS's)?
- 8) How is – (according to you) a cooperation between teachers and assistants in your NS – could you explain and specify?
- 9) How do you evaluate (appreciate) a relationship between the staff of you NS and parents?
- 10) What are the biggest challenges in pre-primary education in England (Plymouth)?

V soukromé MŠ jsem položila vedoucí učitelce ještě 2 doplňující otázky:

- 11) How much do parents pay for NS - how is it in compare with other NS (state)?
- 12) Do you have enough finance to improve NS? What would you like to improve?

Zodpovězené písemně

Učitelka přípravné třídy (4 roky), bývalá ředitelka (10 let), věk 46 let

Odpovědi na dílčí otázky, které byly zodpovězeny z nedostatku času dotazované pouze písemně:

- 1) Vytváří své vlastní plány podle potřeb dětí
- 2) Používá Tapestry (PC program)
- 3) Přejít do 1. třídy (Year 1) – nejsou podmínky; mohou přejít, hodnotí se, pracuje se s nimi podle toho, kde jsou (-stupeň vývoje)
- 4) Záleží na učitelích, vyšší stupeň MŠ (NS – FS 2 = RC)
- 5) 1. začínají si hrát, pracují většinou ve skupině i individuálně
- 6) Ano, kupuje si je sama
- 7) Odpověď chybí, neporozuměla otázce
- 8) Pracují v týmu (jako tým, role v týmu); učitelský večer, spolupráce s asistentem
- 9) Učitel-rodíč – vztahy většinou velmi dobré; rodiče mají přehled o tom, co děti dělaly denně (Tapestry)
- 10) Současné výzvy – potřeba více hry – učení skrze hru; Ofsted – není pomoci; očekávání předpisy; ve vládě chybí peníze - ke změně věcí neplatí potřebné školení; odlišná úroveň jednotlivých dětí; větší očekávání rodičů, rodiče si mohou zaplatit vyšší úroveň vzdělávání - soukromé školy jsou dražší

Asistentka učitele (4 roky), věk 38 let

Pracuje v přípravné (dopoledne) a první třídě (odpoledne)

- 1) V pondělí dostává plán na týden
- 2) V přípravné třídě používá Tapestry, v první třídě pracovní knihy
- 3) Děti dostávají hodnocení – to jde s nimi
- 4) Musí dodržovat národní kurikulum – doporučení jak učit
- 5) V přípravné třídě první týden od 9 do 11.30, druhý týden do 13 h, až si zvyknou
- 6) Asi ano, lepší dotázat se učitele
- 7) Jsme běžná státní škola, v Plymouthu je také speciální škola
- 8) Funguje dobře spolupráce
- 9) Rodiče se zajímají, co se děje ve škole, ale není dovoleno komunikovat s rodiči na facebooku
- 10) Financování; nedostatek odborníků ve škole (př. logoped), mluvený jazyk dětí, vzrůstá počet dětí, které mají angličtinu jako druhý jazyk (v jiných předmětech mohou být lepší než anglické děti - vyšší/nížeší úroveň)

Asistentka pracuje ráno v přípravné třídě s dvěma dětmi s problémovým chováním a po obědě v první třídě s dvěma dětmi (jedno autista a jedno dítě s problémem v řeči)

Přílohy pochází z interních zdrojů získaných v navštívených MŠ.

5. Rozvrhy

5.1 Rozvrhy PS 1

5.1.1 a Rozvrh veřejné MŠ

Příloha č. 5.1.1 a - Rozpis denních aktivit - rozvrh dne ve veřejné MŠ

Time-table for Nursery AUTUMN TERM AM W/C 15-10-18

Rozvrh dne pro MŠ - v podzimním období - říjen

Time	Nursery 1 & 2	N1 & 2 Staff	ME2	ME2 Staff
8.55	Welcome and settling-in time with parents.	2 KC/AD	8.55 Welcome and settling-in time with parents.	2 LT/AF
9.00	TINY TALES COMMUNITY EVENT	2 KC/AD	9.00 TINY TALES COMMUNITY EVENT	2 LT/AF
9.45	Physical Exercise –Outside LT/K	2	9.45 Physical exercise – outside.	2
10.15	Early Morning Breakfast/Snack PS/ED/PD	1 + adult-led	10.15 Early Morning Breakfast/Snack PS/ED/PD	2
10.30	Free flow play (inside and outside) Interventions: See Intervention Plan KC	1 2	10.30 Free flow play (inside and outside) Interventions: See Intervention Plan AF	2
11.00	Big playground – balls.	1	11.00 Big playground – balls.	2
11.25	Circle Time – Phonics - Singing/End poem & prayer	2	11.25 singing/end poem and prayer.	2
11.40	Lunch for all children		Inside play 11.30 Lunch for all children.	
12.00	Home for morning sessions		Home for morning sessions	

Breakfasts:

Food:-

Fruit of the day

Toast (butter)

Cereal

Porridge

Make a picture menu!

Drinks:-

Milk

Water

Fruit and water available throughout the session at a small table for children to have as and when they choose – indoors and outside.

5.1.1 b Rozvrh veřejné MŠ

Příloha č. 5.1.1 b - Denní rozvrh ve veřejné MŠ - 2. část (odpoledne)

Time-table for Nursery AUTUMN TERM PM w/c 15-10-18

Time	Nursery 1 & 2	N1 & 2 Staff	ME2	ME2 Staff
12.15	Welcome and lunch. <u>Outside Play</u>	Anita <i>Anita leaves at 1pm</i>	12.15 Welcome and lunch. Outside play	Amy
1.00	Circle Time – Story Time CL/L Brain Gym Physical Exercises – Outside LT/K	Karen	1.30 2 year old circle time and singing.	Andrea Andrea
1.15	Free flow play (<i>inside and outside</i>) <i>Big Playground activity.</i> Interventions: See Intervention Plan KC/AB	Karen/Amy/ Helen	1.15 Free flow play (<i>inside and outside</i>) <i>Big Playground activity.</i>	
2.00	Thankyou prayer and Snack PSED/PD	Karen	<i>Amy/Andrea to prepare snack</i>	Andrea/Amy
2.30	Big Playground play.	Karen	2.00 Thankyou prayer and snack PSED/PD	Andrea/Amy
3.00	Singing and good bye activity, Pass the Teddy.	Karen	2.30 Big Playground Play.	Andrea/Amy
3.15	Home-time	Andrea –door Karen - floor	3.00 Singing and good bye activity, Pass the Teddy. 3.15 Home-time	Amy – coats& bags etc

5.1.2 Týdenní rozvrh Y1

Příloha č. 5.1.2 - Rozpis činností 5 letých dětí ve veřejné škole - (návažnost na MŠ a přípravnou třídu)

Ukázka rozvrhu v 1. třídě primární školy (year 1)

	9.00-9.30	9.30-10.00	10.00-10.40		11.00-11.55	1.00	1.20 -2.00	2.00-2.50	2.50
Mon	EMW SPAG	Phonics	English	Break Duty Tuesday and Thursday	Maths Matematika	Guided reading	Computing Výpočetní technika	RE	worship
Tue	EMW SPAG	Phonics	English		Maths	Trip to Victoria Park seasons, environment, where can we go for leisure activities vylet			worship
Wed	EMW SPAG	Phonics	English		Maths	Guided reading	PE Physical Education - tělesná výchova	ART	worship
Thu Ania out p.m.	EMW SPAG Early Mixed Work Speech + Grammar	Phonics Fonetika Výslovnost	English Angličtina		Maths Matematika	Guided reading Řízené čtení	Science Přírodověda, Zeměpis Geography (independent map of Victoria park and story map of the journey)	Music	achievers
Fri	EMW SPAG	Remembrance service	English		Maths	Guided reading	PSHE Personal, Social and Health Education - osobní, sociální a zdravotní výchova	Free choice	
				Přestávka					

EMW = úvodní aktivity a opakování

SPAG = gramatika, pravopis, interpunkce

5.2 Rozvrh soukromé MŠ

Příloha č. 5.2 - Organizace dne v soukromé MŠ

Pre-school Routine

Předškolní režim

8:15 till 9am - Meet and Greet in the Tweenie Room

Setkání a pozdravení v místnosti pro 2 leté děti

9 till 10:30am - Free Play (Activities including messy play)

Volná hra - Aktivita

9:30am - Welcome/Register

Přivítání / Registrace

10am - Snack Time (Café Style)

Svačina

10:30 till 11:30am - Outdoor Play & Small Group Time

Venkovní hra
a čas v malých
skupinkách

11:30 till 12:15pm - Free Play

Volná hra

12:15 till 12:30pm - Circle Time

Kroužek

12:30pm - Lunchtime

Oběd

1:30 till 2pm - Rest/Quiet Time

Odpočinkový čas

2 till 4pm - Outdoor Play & Small Group Time

3pm - Snack Time (Café Style)

3:30pm - Circle Time

4 till 5:30pm - Free Play

5:30pm - Rooms join together for a story/activity/songtime

Místnosti se spojí dohromady pro aktivitu - příběh (čtení), zpívání

6. Ukázka jídelníčku PS 2

Příloha č. 6 - Jídelníček v soukromé MŠ

Autumn/Winter

Podzim / Zima

Day 1 Den 1
Lunch: Beef bolognese with penne pasta, cheese and garlic bread
Veggie option: Veggie bolognese with penne pasta, cheese and garlic bread
Dessert: Banana cake

Day 2
Lunch: Vegetable lasagne with carrots and broad beans
Dairy option: Vegetable lasagne with a tomato base sauce
Dessert: Lemon cheesecake

Day 3
Lunch: Sweet potato & spinach curry, and naan bread.
Veggie option: /
Dessert: Apple and Cinnamon crumble with Ice cream

Day 4
Lunch: Chicken roast, roast potatoes, carrots, parsnips, cabbage and gravy
Veggie option: Quorn fillet, roast potatoes, carrots, parsnips, cabbage and gravy
Dessert: Yoghurt- Apricot/Peach

Day 5
Lunch: Jacket potato with cheese and beans. Served with cucumber sticks.
Veggie option: /
Dessert: Bread and butter pudding with custard

Day 6
Lunch: Beef stew and dumplings
Veggie option: Chunky Veg, gravy and dumplings
Dessert: Victoria sponge cake (Raspberry Jam)

Day 7
Lunch: Homemade fishcakes, Herby potatoes and mushy peas.
Veggie option: Vegetable cheesecakes, herby potatoes and garden peas.
Dessert: Chocolate fudge tray bake

Day 8
Lunch: Chicken pie and mixed veg, mash, broccoli and cauliflower
Veggie option: Vegetable pie, mash, broccoli and cauliflower
Dessert: Carrot cake

Day 9
Lunch: Mac and cheese with peas and sweetcorn served with garlic bread
Dairy option: Tomato pasta bake
Dessert: Fruit flap jack

Day 10
Lunch: Shepherd Pie, carrots and broccoli
Veggie option: Quorn mince pie, carrots and broccoli
Dessert: Pancakes with Blueberry, raspberry and blackcurrant mix

Day 11
Lunch: Sausages in gravy, sweet potato wedges and green beans
Veggie option: Quorn sausages, sweet potato wedges and green beans
Dessert: Banana and ice cream

Day 12
Lunch: Baked breaded fish, mashed potatoes and minted garden peas
Veggie option: Quorn fish fingers, mashed potatoes and minted garden peas
Dessert: Chocolate brownie

7. Hodnocení Ofstedu

Přepis a překlad zprávy Ofstedu z 27.4. 2016 v soukromé MŠ (univerzitní)

Celkově dobré 2 (všechny oblasti dobré – ohodnocení 2)

Shrnutí klíčových nálezů pro rodiče

Toto zařízení je dobré.

Zaměstnanci (*staff*) využívají pozorování učení dětí k plánování řady zajímavých aktivit, které zaujmou každé dítě. Děti dosahují dobrého pokroku a rozvoje dovedností, které potřebují pro školu.

Rodiče jsou dobře informováni o pokroku jejich dětí a plánování. Partnerství s rodiči a jinými agenturami pomáhají zaměstnancům stavět na tom, co děti učí jinde.

Děti mají užitek z denního přístupu k dobře vybavenému venkovnímu areálu pro hraní. Mají mnoho příležitostí k rozvoji fyzických dovedností jako je lezení (šplhání) a balancování za použití řady vybavení.

Chování dětí je dobré. Pracovníci (zaměstnanci) pravidelně chválí a povzbuzují děti při jejich snažení a výkonech. Například po několika skocích učitelé (*staff*) povzbuzují děti skákat z pneumatiky bez držení za ruku. Děti rozvíjejí dobrou úroveň sebedůvěry a smyslu úspěchu (výkonu).

Vedoucí (*manager*) a zaměstnanci reagují na kvalitu opatření dobře a sbírají (shromažďují) pohledy (názory) rodičů k dalším vylepšením pro blaho (užitek, prospěch) dětí.

Není to ještě vynikající, protože:

- Zaměstnanci (pracovníci) někdy opominou rozšířit (zvětšit) dětské učení během hry (když si děti hrají)
- Občas organizace času skupiny v místnosti s batolaty není dost dobře posouzena, aby došlo k naplnění potřeb dětí, které právě nedávno přišly z místnosti pro miminka

Co zařízení potřebují vylepšit do budoucnosti

Pro další vylepšení kvality zařízení pro malé děti by poskytovatel měl:

- Rozšířit učení dětí více efektivně, když si hrají nezávisle
- Zrevidovat (přezkoumat) skupinové aktivity v místnosti batolat a důsledně poskytovat dobrou úroveň podpory pro ty, kteří se přesunuli z místnosti miminek

Aktivity inspekce:

- Inspektor pozoroval aktivity se zaměstnanci a dětmi, uvnitř i venku
- Inspektor diskutoval s vedením i zaměstnanci
- Inspektor se setkal v den inspekce s názory rodičů
- Inspektor provedl společné pozorování s manažerem
- Inspektor si prohlédl řadu dokumentů včetně záznamů zaměstnanců o dětech, záznamy o nehodách a událostech, bezpečnostní opatření, záznamy o rozvoji, plánování a plánů akcí.

Nálezy inspekce:

Efektivita vedení a managementu je dobrá. Bezpečnost je efektivní (účinná). Vedoucí (manager) zajišťuje, že zaměstnanci se dále vzdělávají a vědí, co dělat v případě obav o blaho dětí a prevence vedoucí k ochraně před úrazem. Vedoucí sleduje vhodnost pracovníků a kvalitu jejich praxe efektivně. Vedoucí sleduje pokrok dětí dobře, aby identifikoval a zamezil nedostatkům v jejich učení a kontroloval efektivnost vzdělávacího programu. Nedávný výcvik (školení) zvýšil povědomí zaměstnanců, jak podpořit děti v jejich hře.

Kvalita vyučování, učení a hodnocení je dobrá. Zaměstnanci plánují aktivity pro jejich klíčové (svěřené) děti, aby zajistili naplnění jejich potřeb. Využívají svých znalostí preferencí mladších dětí a zájmů k poskytování aktivit, které se dětem líbí, povzbuzují je k prozkoumávání rozvoje jejich fyzických dovedností (schopností). Starší děti jsou zvědavé a dychtivé po učení a učitelé zpravidla vycházejí vstříc jejich iniciativě. Například podporují dětský zájem objevovat, co se stane, když přidají zelenou vodu do suchých těstovin a povídají si o rozdílech v textuře. Děti ukazují nadšení a horlivost v objevování, které věci okolo nich v místnosti mohou plavat nebo se potápět. Pracovníci povzbuzují děti, aby

sdílely jejich myšlenky a nápady s druhými (spolu navzájem). Děti rozvíjejí dobrou komunikaci a jazykové dovednosti. Například zaměstnanci podporují komunikaci malých dětí v pozitivní reakci na výrazy v obličeji miminek a ve vyslovování a opakování slov.

Osobní rozvoj, chování a blaho dětí jsou dobré. Děti si hrají v dobře zařízených a věku uzpůsobených místnostech, kde mají prostor k bezpečnému pohybu okolo vybraných prostředků z dobré vzdálenosti (dosahu). Celkově, pracovníci mají dobré postupy, jak zajistit dětem zvykání si, aby děti byly šťastné a jisté, když se pohybují v novém prostoru. Zabezpečují sdílení úplných informací, aby vyhověli dětským potřebám efektivně. Například pracovníci vytvářejí brožury (příručky) sdílející informace jako jaká je oblíbená hračka dětí a lékařské či dietní potřeby.

Závěry (výsledky) pro děti jsou dobré. Děti dělají dobré pokroky. Rozvíjejí rané jazykové dovednosti. Například mají rády aktivity, při kterých rozpoznají a užijí slova, která se rýmují. Rozvíjejí dobré komunikační a sociální dovednosti. Děti jsou sebejisté a motivované k učení. Hrají si dobře společně a vynalézají hry. Všechny děti rozvíjejí své dovednosti, které potřebují pro další stupeň jejich učení, jako je začátek školy.

Posuzovaná MŠ je registrována od roku 2014. Je otevřena od 8.15 do 17.45 po 48 týdnů v roce. Tato MŠ dostává dotace k poskytování vzdělávání pro 2, 3 a 4 leté děti. S dětmi pracuje 26 zaměstnanců školky. Většina z nich mají příslušné kvalifikace pro rané vzdělávání (mezi stupni 2 a 6).

8. Pozorování

8.1 Hodnoticí list PS 2

PS 2 Příloha č. 8.1 - Hodnoticí list EYFS *every 12 weeks* *1*

EYFS summative sheet

Name: Jméno: DOB: Age in months: EYFS phase of development:

Characteristics of Effective Learning																	
Playing and exploring engagement <i>X</i>						Active learning motivation <i>X</i>						Creating and thinking critically thinking <i>X</i>					
Hraní a objevování - zaměstnání						Aktivní učení - motivace						Tvoření a kritické myšlení					
Prime areas of Learning and Development									Specific areas of Learning and Development								
<ul style="list-style-type: none"> Personal Social and Emotional Development Základní oblasti učení a rozvoje - Osobní, sociální a emocionální rozvoj Communication and Language - Komunikace a jazyk Physical Development - Fyzický rozvoj 									<ul style="list-style-type: none"> Literacy Specifické oblasti učení a rozvoje - Čtenářská gramotnost Mathematics - Matematika Understanding the World - Porozumění světu Expressive Arts and Design - Expresivní umění a design 								
PSED			PD			CL			L		M		UW		EAD		
MR	SC+SW	MF+B	M+H	H+SC	L+A	U	S	R	W	N	SS+M	P+C	TW	T	E+UM+M	BI	
Learning and Development at home... Učení a rozvoj doma...																	
Agreed next steps... Dohodnuté další kroky...									Dated review of next steps... Datované přezkoumání dalších kroků...								
Parent/carer: Rodič / pečovatel: Key Person: Klíčová osoba: Manager: Vedoucí: Date summative completed: Datum závěr. hodnocení:									Other professionals/support agencies: Jiné profesionální / podporující agentury								

By signing this form everyone is agreeing that the information can be shared with other Early Years professionals when this is in the best interests of the child.
Podepsáním tohoto formuláře každý souhlasí, že tyto informace mohou být sdíleny s dalším profesionálem pro raná léta, jestliže pro dané dítě je to pro jeho nejlepší zájem

Emerging	Working within	Secure
----------	----------------	--------

8.2 Překvapivý moment PS 2

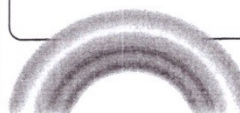
Příloha č. 8.2 - Překvapivý moment při pozorování dítěte

Name of child: Jméno dítěte		Age in months: věk v měsících									
Observer / Key Person: Pozorovatel / Klíčová osoba											
Date: Datum		Context: Kontext (souvislost)									
Adult Led: Vedoucí dospělý		Child Initiated: Uvedené dítě									
Observation: Characteristics of Effective Learning											
Playing and exploring - engagement Hraní a objevování - zaměstnání		Pozorování: Charakteristiky efektivního učení									
Active learning - motivation Aktivní učení - motivace											
Creating and thinking critically - thinking Tvoření a kritické myšlení											
Leuven Scales Hodnotící stupnice											
Well being	1	2	3	4	5	Involvement	1	2	3	4	5
Assessment: Hodnocení - (posouzení)						Účast					
Planning links: Plánovací odkazy											

Wow Moment!

Překvapivý moment
Write when your child
does something amazing!
Napište, co úžasného udělalo vaše dítě!

Full name:
Celé jméno:

Date: _____ Datum: _____

Wow!

© 2014 EYEWATCH LTD

9. Pozorovací archy

Příloha č. 9 - Pozorov. arch	Nursery school - St Peters (veřejná MŠ)	Reception class (součást veřejné MŠ - ZŠ)	NS Freshling (soukromá univerzitní MŠ)
Pedagogický personál	1 hl. učitel, 3 asistentky	1 učitel, 1 asistent	2 učitelé + 1 asistent
Prostory vnitřní	učebna - pracovna - herna, umývárna	učebna, umývárna	1 velká místnost pro skupinu + umývárna s WC
Materiální vybavení	stolky, židle, hračky, interaktivní tabule, knížky, police, skřínky	stolky, židle, interaktivní tabule, knížky, hračky	moderní hračky, pomůcky pro rozvoj, magnety, číslice, písmenka v hravé formě zpracování, knihy na výběr
Prostory venkovní	secret garden - přírodní koutek, skluzavka, průleзка, hřiště, kůlna s hračkami	prostor na hrani venku, stolek s pískem a s vodou	suterénní zahrádka, kmen stromu, skluzavka, dřevěné stolky, hračky, tříkolky, kolebčky
Prostředí školky	první dojem neuspořádanost, hodně materiálů k výtvarné tvorbě, hrací koutky s hračkami (nosí i rodiče)	učebna bohatě a vhodně vybavena učebními pomůckami a hračkami - uklizené v boxech tematicky dělené	působí příjemně, moderně zařízené, dostatek vybavení, světlé místnosti
Příchody a odchody dětí	v 9 h hromadně, společné zakončení v 15 h / 12 h - 15 h	v 9 h hromadně, společné zakončení v 15 h	po 8.30 do cca 9 h někdy i déle / vyzvedávání 14 - 17.45 h
Stravování	Převážná většina dětí obědvá studené jídlo z domova - svačina se skládá často z crisps (brambůrky), jogurt, sendvič, ovoce, pítíčko; cca 5 dětí z 20 má teplý oběd ze školní kuchyně; svačiny (dop./odp.)	Děti po domluvě s rodiči volí svůj oběd, převážně teplý školní, výběr se kontroluje ráno daný den a děti mají tak o svém obědě přehled dopředu (prvek vlastního rozhodování - spolurozhodování s rodiči-rozvíjení zodpovědnosti); svačiny (dop./odp.)	Děti obědvají všechny teplý oběd dovezený do NS - 2 chody - hlavní jídlo + dezert (dětí dostávají obojí bez ohledu na to, kolik toho sní, zapisuje se, kolik snědly (100%, 50%, nic) zdravá strava; svačiny (dop./odp.)
Hra	Velký podíl volné hry (oproti ČR), hru usměrňuje a motivuje učitel (asistent), děti si volí, jakou činnost (hrou) se budou zabývat	1 : 1 s učivem (maths, literacy) - tzn. 50 % hry - děti mohou volit činnosti	Motivována učitelem, případně usměrňována, učitel a asistent si mohou hrát s dětmi, průběžně se věnují vzdělávacím činnostem
Pobyt venku	Min. 30 minut dopoledne a 30 minut odpoledne	Chodí se ven dopoledne i po obědě, zpravidla pobyt na dvorečku (malá zahrada)	Děti chodí do suterénní zahrady dopoledne 30 minut a odpoledne i déle, kdy si je vyzvedávají rodiče

Informační místo (nástěnky)	Po třídě rozvěšené užitečné informace, co je správné, třídní pravidla, program dne	Na všech stěnách tematické nástěnky - k jednotlivým oblastem poznávání	British value na stěnách, počítání do 10 a pozdravy ve více evropských jazycích (polsky, německy, rusky, po mě návštěvě i česky, francouzsky)
Místo pro prezentaci práce dětí	Několik nástěnek rozmístěných po stěnách - rozvíjející jednotlivé oblasti - dostatek prostoru pro díla dětí	Nástěnky ve třídě - viz foto	Děti si nosí výtvoř domů případně se zakládají do portfolio, po vytvoření visí na stěně nebo provázku
Oslovování dětí/učitelů	Miss, Mrs. + Surname - paní + příjmení	Miss, Mrs. + Surname - paní + příjmení	Miss nebo Mrs + First name - paní + křestní jméno
Překrývání učitelů	učitelé se nepřekrývají, učitel je v NS celý den nebo část dne (dop. nebo odp.) - asistent	Učitel a asistent jsou spolu přítomny celý den - nepřekrývají se	Učitelé mají zropešány pracovní hodiny, pokud 1 onemocní, vykrývá se místo suplentem (1 pro více NS)
Komunikace učitelů mezi sebou	učitelé spolu často hovoří a společně plánují, souhra s asistenty - mají také společná neformální setkání, dobře se znají = lepší spolupráce	kooperace učitel - asistent (od Year 1 lze děti dělit na 2 skupiny a lépe tak procvičovat učivo s dětmi na různé úrovni)	velice propracovaná komunikace, domlouvání prostřednictvím mobilního telefonu, stále se sleduje child ratio - dostatečný pedagogický personál
Komunikace učitelů s rodiči	při přivedení a vyzvedávání dětí + prostřednictvím sešitu, který děti v brašně spolu s vybranou knížkou nosí domů	jako v MŠ (NS) - Tapestry (learning journey)	průběžně jsou rodiče informováni o pokrocích svých dětí
Druhy vzdělávacích činností + časové rozložení	prime areas, specific areas	literacy, mathematics, phonics	communication, language, maths
Program dne	uvítání dětí, společná činnost - povídání o období, příběh případně písnička, svačina, pobyt venku, zopakování hlavního tématu, volná hra, oběd, pobyt venku, hra, vyzvedávání rodiči	uvítání, nácvik psaní písmen, čtení příběhů učitelem, učení se základům čtení a počítání, střídají se pracovní činnosti a volná hra usměrňovaná učitelem, pobyt venku	do 9 h volná hra, sejití dětí, v 9 h jazykový koutek - Phonics, učení se písmenek a správné výslovnosti, hra s podpůrnými činnostmi pedagogů - 4 stanoviště, možno vybrat dětmi určitou činnost včetně rozvíjení matematické a čtenářské dovednosti

Příloha č. 9 - Pozorovací arch

Počet dětí	max. 33/13 dětí migrantů - průměrně v době mé návštěvy 18, některé jen dopoledne nebo jen odpoledne	22 (7/11), jinak až 30	max. 32 (3-5 let) - 4 učitelé
Věkové složení třídy	2 - 4 roky	4 - 5 let	3 - 4 roky (není přímá návaznost na PS)
Délka pobytu dětí v instituci	6 h nebo 3 h denně	6 hodin - 9-15 h	podle potřeby rodičů - max. 8 hodin
Vlastní klidné místo	1 malá místnost, kde převážně pobývají mladší děti - 2-3 roky, většinou ale s asistentkou	venkovní prostor	mohou odpočívat po obědě na podložkách, není extra místnost
Hračky venku	odrážedla, koloběžky, kola, míče, kyblíčky, lopatky	hračky k venkovním hrám, dřevěné špalíky, pomůcky k tvoření	hračky na písek - kyblíčky, lopatky, kola, koloběžky, odrážedla, pneumatiky, stolečky s dřevěnými hračkami
Hračky vevnitř	boxy s hračkami - koutek s nádobíčkem (kuchyň), koutek se zvířátky, oblečky na panenky, kočárek + panenky, stavebnice, autíčka, výtvarné potřeby	panenky, panáčky, knížky, stavebnice, kostky	nejrůznější pomůcky rozvíjející předčtenářskou a předmatematickou gramotnost - kostky, kolejnice, autíčka,
Poznámky	individuální práce s dětmi s SVP (EAL), výslovnost, rozvoj jazyka	řízené činnosti : volná hra (50 : 50), matematika, psaní, výslovnost, základy čtení / spontánní hra	čtení několikrát denně, základy čtení a matematiky, volné činnosti včetně výtvarné tvorby, prostor pro experimenty
Příloha č. 9 Pozorovací arch			

10. Přeložený roční plán rozvoje v základních a specifických oblastech

(Z interních dokumentů veřejné mateřské školy) – viz příloha 2.1 a 2.2

Základní oblasti:

Osobní, sociální a emocionální rozvoj

Podzim 1-2: přivítání ve školce a rozloučení s rodiči, setkání nových kamarádů, učení se dělit o hračky, učení se hrát s ostatními;

Jaro 3-4: zvyknutí si ve školce, odloučení od rodičů, seznámení s novými kamarády, učení se dělit o hračky, učení se hrát s ostatními, cítit se bezpečně, být podporován

Léto 5-6: seznamování s kamarády, učení se dělit o hračky, učení se hrát s ostatními, pomáhat druhým, změny: příprava na školu

Komunikace a jazyk

Podzim 1-2: Říkaný – učení se zpívání s porozuměním, poslouchání příběhů o začátku školky a povídání o tom, kdo tě vodí do školky – co děláš a co vidíš po cestě?

Jaro 3-4: Říkaný – učení se zpívání s porozuměním, poslouchání a povídání o příbězích, učení se klást otázky, učení se předložek

Léto 5-6: Říkaný – učení se zpívání s porozuměním, poslouchání a povídání o příbězích a kladení otázek o královně a počasí (životní prostředí)

Fyzický rozvoj

Podzim 1-2: venkovní hra – běhání, lezení, klouzání, balancování, ježdění na kole a koloběžce. Cvičení v tělocvičně – lezení a skákání – bezpečné užívání náradí

Jaro 3-4: venkovní hra - běhání, lezení, klouzání, balancování, ježdění na kole a koloběžce. Cvičení v tělocvičně – lezení a skákání – bezpečné užívání náradí. Riskování. Učení se držet tužku ke kreslení a psaní. Vytrvalost. Učení se cvičit náš mozek.

Léto 5-6: venkovní hra - běhání, lezení, klouzání, balancování, ježdění na kole a koloběžce. Cvičení v tělocvičně – lezení a skákání – bezpečné užívání náradí. Riskování. Učení se držet tužku ke kreslení a psaní podle vzoru. Učení se cvičit náš mozek.

Specifické oblasti:

Čtenářská gramotnost

Podzim 1-2: začátek psaní znaků s užitím různých nástrojů. Povídání o psaní. Pokračování fáze jednoho písmene (hlásky)

Jaro 3-4: začátek psaní znaků s užitím různých nástrojů. Povídání o psaní. Pokračování fáze jednoho písmene (hlásky)

Léto 5-6: začátek psaní znaků s užitím různých nástrojů. Povídání o psaní. Pokračování fáze jednoho písmene (hlásky)

Matematika

Podzim 1-2: Porozumění otázkám „Dej mi jedno, dej mi dvě“, použití jazyka – více, hodně; počítání předmětů a říkání čísel po pořádku do 10 a víc.

Jaro 3-4: počítání předmětů a říkání čísel po pořádku do 10 a víc. Používání předložkových slov. Řazení předmětů podle velikosti a použití slov k popsání velikosti.

Léto 5-6: počítání předmětů a říkání čísel po pořádku do 10 a víc. Tvoření vzorů. Použití předložkových slov. Řazení předmětů podle velikosti a použití slov k popsání velikosti. Pečení pro Queen's Party.

Porozumění světu

Podzim 1-2: Učení se o MŠ a školní komunitě. Používání bílé tabule. Používání autíčka na dálkové ovládání

Jaro 2-3: Učení se o MŠ a školní komunitě. Používání bílé tabule. Používání autíčka na dálkové ovládání. Učení se o novém životě. Čas jara – mlád'átka, zvířátka.

Léto 5-6: Učení se o MŠ a školní komunitě. Používání bílé tabule. Používání autíčka na dálkové ovládání. Povídání o rodinách. Učení se o životním prostředí; životní cykly zvířátek a pěstování květin.

Vyjadřování uměním a design

Podzim 1-2: malování, tvarovací těsto, kreslení, hraní hry, objevování zvuků, tvoření

Jaro 3-4: malování, tvarovací těsto, kreslení, hraní se stavebnicí, hraní hry, hraní na nástroj, tvoření, povídání o umění

Léto 5-6: malování, tvarovací těsto, kreslení, hraní hry, tvoření, povídání o umění.

Jedná se o roční plán aktivit, který se svým pojetím okruhů činností podobá českému ŠVP.

10.1 Plán lekcí – týdenní, měsíční, roční

Popis činností – výchovně-vzdělávací procesy

Oblast – Aktivita – Záměr učitele – prostor pro nápady dětí – nápady pro další týden

Příklad: z 1. týdne – téma: Velikánská dýně – Objevujeme naše životní prostředí; zaměření: Komunikace a jazyk/ Osobnostní, sociální a emocionální rozvoj/Fyzický rozvoj/Matematika

Vzdělávací nabídka:

Psaní – použití křídý k psaní a kreslení dle volby, vevnitř a venku, psací potřeby na bílou tabuli

ZU (záměr učitele): povzbudit a rozvinout kontrolu používáním nástrojů ke psaní a kreslení

Čtení – výběr knížky dětmi v čtenářském koutku, sdílení verzí knížky o rodinách, zvířatech a lidských zaměstnáních; výběr knížky na půjčení domů a čtení s rodiči (v pátek), fáze 1 písmenka (hlásky – phonic)

ZU: poskytnout volbu knížek k přeřikání příběhů a říkanek, rozvinout zájem o knížky

Matematika – řada objektů k počítání a co souvisí s číslem (učitelem vedené písňe a hry s čísly), řazení obrázků, řazení objektů podle velikostí; vytvoření zeleninové mísy

ZU: povzbudit rozpoznávání čísla a počítání v korelaci s číslem; zaměření na porovnávání velikosti a počítání; porozumění množství – hodně, více, méně

Role hry – obyčejná kuchyň, malá slovní hra (farma), venku- objevování zahrady s nalézáním zeleniny a pěstování rostliny se zasazením do půdy; vytvoření scény pro malou slovní hru - farma (Old Mc Donald)

ZU: povzbudit jazykovou komunikaci mezi učitelem a dítětem a mezi dětmi; povzbuzení hry iniciované dítětem na základě inspirace v této oblasti

Tvoření – role hry - stojan na malování, objevování s modelínou, vytváření maňásků na tyčce (podle charakterů příběhu) – *story based (interview)*

ZU: hrát na základě představivosti a vlastních nápadů podle vlastní zkušenosti

Informatika – použití programu (*BeeBots*) a pozadí pro používání objektů k procvičování slov pro děti s jiným mateřským jazykem než angličtinou (*EAL*)

ZU: rozvoj dovedností jemné motoriky a poznatků spojených s poznáváním světa

Venku – zeleninová zahrada, malý svět (role hry) – písek a voda, kreslení tvarů a čísel v písku/vodě; kola, velké stavění, fyzická hra

ZU: objevování a rozvoj nápadů v písku – nalézání různých objektů různých velikostí; porovnávání různého množství vody od různé velikosti obsahu

Konstrukce - velká skládačka (puzzle) světa, stavění s velkou stavebnicí

ZU: objevování a rozvoj nápadů

Jiné – fyzický rozvoj, pohyb při hudbě, číselné říkanky

ZU: objevování řady způsobů cestování a pohybu dětmi

Učitel si vytváří plán na týden, ve kterém popíše jednotlivé složky rozvoje dětské osobnosti.

Vedle plánovaných aktivit si učitel vedle do sloupce píše cíle a záměry činností – co konkrétně rozvíjí – ZU (záměr učitele).

Rozčlenění je podle jednotlivých učebních oblastí popsaných v tabulce v příloze č. 2.

Další příklad – **ukázka vzdělávací nabídky** - týden 3. – **plán činností a aktivit**

Téma: Tři medvědi a holčička se zlatými vlásy;

zaměření: Komunikace a jazyk/ Osobnostní, sociální a emocionální rozvoj

Psaní – svobodná volba, použití křídly k psaní a kreslení, vevnitř a venku, pomůcky-bílé tabule a psací potřeby

ZU: rozvoj kontroly použitím nástrojů k psaní, povzbuzení přímého psaní a kreslení

Čtení – volný výběr knížky dětmi v čtenářském koutku podle probíraných témat, dostupné volně

ZU: převyprávění příběhů/říkanek a dětských knížek vedené učitelem, rozvoj zájmu o knížky; posloupnost událostí

Matematika – zaměření na velikost a tvar – velký, střední, malý – ukázka na vyprávěném příběhu o třech medvědech a holčičce se zlatými vlásy

ZU: povzbudit porozumění pojmům velikosti během hry např. podej velkou miskou, prosím. Počítání do tří s rozlišením čísel: 1,2,3 (rozpoznávání číslic); použití jazyka jako je více a méně.

Role hry – pojetí dramatické výchovy, vytvoření pomůcek k zahrání příběhu (úvod-vyprávění)

ZU: povzbudit jazykovou komunikaci mezi rodiči a dětmi, a dětmi navzájem vevnitř i venku; povzbudit osobnostní, sociální a emocionální sdílení a hraní s ostatními; povzbudit hru iniciovanou dítětem z inspirací z této oblasti.

Tvoření – uvaření kaše (vedené učitelem), výběr ingrediencí na kaši (sušené ovoce, skutečné ovoce; studené nebo teplé), použití mikrovlnky, vytvoření maňásků.

ZU: povzbudit dovednosti jemné motoriky a objevování (průzkum) materiálů; podporovat hru na představivost a vyprávění příběhů (nápaditá hra a připomenutí příběhu).

Informatika / Porozumění světu – aktivity na PC vztahující se k předmětu příběhu včetně řazení velikostí (v praxi děti rozřazovaly malé plastové barevné medvídky podle velikostí a barev; oblékání medvídků – použití jazyka pro velikost, názvy oblečení a částí těla.

ZU: rozvoj dovedností jemné motoriky, rozvoj slovníčku matematiky – porozumění a myšlení rozvoj jazyka – poznatky názvů předmětů a opakování (podle příběhu)

Venku (uvnitř PC) – hraní rolí, malý světový les a domy s malými lidmi; venkovní kuchyně-vytvoření skutečné ovesné kaše; kreslení tvarů a čísel do písku, různé velikosti předmětů a čísel; řada oblázků k rozlišování velikostí; kola, velké stavění, fyzická hra

ZU: objevovat a rozvíjet nápady v písku, nalézání různých velikostí a tvarů, rozpoznání velikostí předmětů, rozpoznávání číslic

Konstrukce: (malý svět) vybavení domečků pro panenky, budování domečků ze stavebnice

ZU: objevit a rozvinout nápady dle představivosti

Jiné: děj říkanky medvídek Teddy, vytvoření a ochutnání ovesné kaše

ZU: užít si sdílení zájmů a aktivit, mluvit o našich nápadech